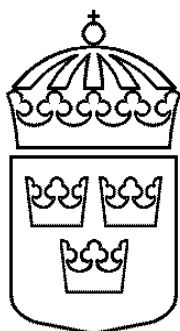

Regeringens skrivelse 2000/01:101

Årsredovisning för staten 2000

Regeringens skrivelse 2000/01:101

Årsredovisning för staten 2000

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 29 mars 2001

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten budgetåret 2000. Skrivelsen omfattar uppföljning av de budgetpolitiska målen, resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomsttitlar och anslag under året. Vidare lämnas en redogörelse för statliga garantier, avgifter till och bidrag från EU, den statliga sektorns tillgångar, skulder och kapital samt utvecklingen av statlig konsumtion och produktion. Riksrevisionsverkets iakttagelser i rapporter från effektivitetsrevisionen under året redovisas och kommenteras i skrivelsen. Myndigheter som har fått revisionsberättelse med invändning omnämns och skälen för invändningarna anges.

I jämförelse med föregående års motsvarande skrivelse (Skr. 1999/2000:150) har det tillkommit ett avsnitt om utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten.

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	15
1.1	Skrivelsens innehåll	15
1.2	Olika aspekter på det ekonomiska utfallet	15
1.3	Sammanfattning av det ekonomiska utfallet m.m.	15
1.4	Kvalitetsbedömning av årsredovisningen	17
2	Uppföljning av de budgetpolitiska målen	21
3	2000 års resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.....	25
3.1	Inledning.....	25
3.2	Avgränsning av staten	25
3.3	Sammanställning av vissa nyckeluppgifter	26
3.4	Nettoförmögenheten	26
3.5	Statsskulden	27
3.6	Transfereringar	30
3.7	Konsoliderad resultaträkning med kommentarer	33
3.8	Konsoliderad balansräkning med kommentarer.....	35
3.9	Finansieringsanalys med kommentarer.....	38
4	Statsbudgetens utfall 2000.....	43
4.1	Inledning.....	43
4.2	Statsbudgetens saldo 2000	43
4.3	Statsbudgetens inkomster	44
4.3.1	Skatter	44
4.3.2	Makroekonomisk utveckling.....	45
4.3.3	Redovisning av inkomsttitlar.....	47
4.3.4	Övriga inkomster	52
4.4	Statsbudgetens utgifter	57
4.4.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	60
4.4.2	Utgiftsområde 2 Samhälls ekonomi och finansförvaltning	61
4.4.3	Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd.....	61
4.4.4	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	62
4.4.5	Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan..	62
4.4.6	Utgiftsområde 6 Totalförsvaret	62
4.4.7	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	63
4.4.8	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.....	63
4.4.9	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	64
4.4.10	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.....	64
4.4.11	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	65
4.4.12	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	65
4.4.13	Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	66

4.4.14	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	66
4.4.15	Utgiftsområde 15 Studiestöd	67
4.4.16	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	67
4.4.17	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	68
4.4.18	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	68
4.4.19	Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.....	69
4.4.20	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	69
4.4.21	Utgiftsområde 21 Energi.....	70
4.4.22	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	70
4.4.23	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	71
4.4.24	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	71
4.4.25	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	71
4.4.26	Utgiftsområde 26 Statskuldsräntor m.m.	72
4.4.27	Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	73
4.5	Minskning av anslagsbehållningar.....	73
4.5.1	Riksgäldskontorets nettoutlåning.....	74
4.5.2	Kassamässig korrigerig	74
5	Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.....	79
5.1	Avgränsning, struktur och redovisningsprinciper	79
5.2	Härledning av statsbudgetens saldo från resultaträkningens saldo ...	81
6	Statliga garantier	85
6.1	Redovisning av statliga garantier för budgetåret 2000.....	85
6.2	De statliga garantimyndigheterna.....	85
6.3	Garantimyndigheternas reserveringar och reserver	88
6.4	Garantiättaganden, avgifter, infrianden och återbetalningar	88
6.5	Statens portfölj och riskhantering	90
7	Avgifter till och bidrag från EU	93
7.1	Avgiften till EU:s budget	93
7.2	Återflöde från EU-budgeten.....	94
7.3	Anslag finansierade med EG-medel.....	95
8	Sammanställning av den statliga sektorn	101
8.1	Den statliga sektorns förmögenhet	101
8.2	Förändringar i den statliga sektorns förmögenhet	103
9	Utveckling av statlig konsumtion och produktion.....	107
9.1	Inledning.....	107
9.2	Konsumtion och produktion	107
10	Riksrevisionsverkets iakttagelser.....	117
10.1	Effektivitetsrevisionens iakttagelser	117
10.2	Revisionsberättelser med invändning	121

11	Utveckling av ekonomisk styrning i staten.....	127
11.1	Riktlinjer för utvecklingsarbetet	127
11.2	Ekonomisk styrning för effektivitet och transparens.....	128
11.3	Fortsatt utvecklingsarbete	128

Bilagor:

Bilaga 1	Ordlista
Bilaga 2	Redovisningsprinciper för konsoliderad balansräkning, resultaträkning och finansieringsanalys
Bilaga 3	Noter
Bilaga 4	Statliga myndigheter m.m.
Bilaga 5	Statliga bolag, banker och finansinstitut
Bilaga 6	Specifikation av statsbudgetens inkomster
Bilaga 7	Specifikation av statsbudgetens utgifter
Bilaga 8	Månadsfördelade inkomster
Bilaga 9	Månadsfördelade utgifter

Tabellförteckning

1.1 Nyckeltal för det ekonomiska utfallet åren 1999 och 2000	16
2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande	21
2.2 Takbegränsade utgifter	22
3.1 Nyckeluppgifter i resultat- och balansräkningarna	26
3.2 Statsskuldens utveckling och sammanställning, exkl. skuldskötselinstrument.....	28
3.3 Nominella lån i svenska kronor	28
3.4 Valutaskulden inklusive värdet av derivatportfölj.....	29
3.5 Statsskuldens räntekostnader.....	29
3.6 Statsskuldens kostnader	30
3.7 Transfereringar: Lämnade bidrag m.m.....	30
3.8 Socialförsäkring	30
3.9 Transfereringar och bidrag - övrigt.....	32
3.10 Konsoliderad resultaträkning.....	33
3.11 Konsoliderad balansräkning.....	36
3.12 Finansieringsanalys.....	38
3.13 Utdelningar i statliga bolag.....	39
3.14 Materiella investeringar	39
4.1 Statsbudgetens saldo 2000 samt justering för större engångseffekter (underliggande saldo).....	43
4.2 Statsbudgetens utfall 2000.....	44
4.3 Offentliga sektorns och statens periodiserade skatter samt statsbudgetens inkomster	45
4.4 Förutsättningar vid olika prognostillfällen	46
4.5 Hushållens periodiserade skatter.....	47
4.6 Inkomsttiteln Fysiska personers inkomstskatt	48
4.7 Företagens periodiserade skatter	48
4.8 Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt.....	49
4.9 Periodiserade arbetsgivaravgifter 2000	49
4.10 Inkomsthuvudgruppen Socialavgifter och allmän pensionsavgift.....	49
4.11 Övriga inkomster, sammanfattning.....	52
4.12 Inkomster av statens verksamhet, översikt.....	53
4.13 Inkomster av Rörelseöverskott.....	53
4.14 Ränteinkomster	54
4.15 Aktieutdelning från företag med statligt ägande 1999-2000.....	54
4.16 Inkomster av försäld egendom	55
4.17 Återbetalning av lån.....	55
4.18 Kalkylmässiga inkomster	56
4.19 Statliga pensionsavgifter.....	56
4.20 Bidrag m.m. från EU	56
4.21 Makroekonomiska förutsättningar för år 2000	57
4.22 Skillnaden mellan statsbudgetens utgifter och utfall 2000.....	57

4.23 Statsbudgetens utgifter 2000	58
4.24 Indragningar 2000	59
4.25 Medgivna överskridanden.....	60
4.26 Begränsningsbelopp 2000	60
4.27 UO 1 Rikets styrelse.....	61
4.28 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	61
4.29 UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd.....	61
4.30 UO 4 Rättsväsendet.....	62
4.31 UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	62
4.32 UO 6 Totalförsvaret	63
4.33 UO 7 Internationellt bistånd	63
4.34 UO 8 Invandrare och flyktingar	63
4.35 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	64
4.36 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	64
4.37 Antal ersatta sjukdagar, ersättning per dag 1997-2000	65
4.38 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	65
4.39 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	65
4.40 Föräldrapenningen år 1996-2000.....	65
4.41 UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	66
4.42 UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	66
4.43 UO 15 Studiestöd	67
4.44 Antal personer som mottog vuxenstudiestöd 1996-2000.....	67
4.45 Antal studerande med studiemedel 1996-2000	67
4.46 Utbetalda studiemedel 1996-2000.....	67
4.47 UO 16 Utbildning och universitetsforskning.....	68
4.48 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	68
4.49 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	69
4.50 UO 19 Regional utjämning och utveckling.....	69
4.51 UO 20 Allmän miljö- och naturvård	70
4.52 UO 21 Energi.....	70
4.53 UO 22 Kommunikationer	70
4.54 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	71
4.55 UO 24 Näringsliv.....	71
4.56 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	71
4.57 UO 26 Statsskuldräntor m.m.	72
4.58 Räntor på statsskulden.....	72
4.59 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.....	73
4.60 Minskning av anslagsbehållningar 2000 ¹	73
4.61 Specifikation av anslag med anslagsbehållningar över 1000 miljoner kronor	73
4.62 Riksgäldskontorets nettoutlåning.....	74
4.63 Kassamässig korrigerings	74
5.1 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten	79
5.2 Sambanden mellan några väsentliga saldomått i årsredovisningen	81
6.1 Garantimyndigheternas reserveringar och reserver	88
6.2 Sammanställning över statliga garantier	89
7.1 Avgiften till och återflöde från EU	95
7.2 Anslag finansierade med EG-medel.....	96
8.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar och skulder	102
9.1 Statliga områden och verksamheter indelade efter nationalräkenskaperna.....	108
9.2 Produktionen inom statens olika områden 1993-2000	109

Diagramförteckning

3.1 Total statsskuld vid utgången av respektive budgetår 1980-2000	27
3.2 Transfereringar 1996-2000	30
3.3 Socialförsäkring 1996-2000.....	31
3.4 Arbetsmarknad 1996-2000	31
3.5 Bistånd och invandring 1996-2000.....	32
3.6 Statens intäkter 2000 fördelat på typ av intäkter	34
3.7 Statens kostnader 2000 fördelat på typ av kostnad.....	34
4.1 Statsbudgetens saldo 1990-2000.....	44
4.2 Mervärdesskatt uppdelad efter användning.....	50
4.3 Hushållens konsumtionsutgifter uppdelade i varugrupper	50
6.1 Utveckling av garantiåtagandena 1996-2000	88
6.2 Utveckling av infrianden, avgifter och återvinningar 1996-2000 (exkl. Insättningsgarantinämnden)	90
9.1 Tillväxten i staten och BNP 1990-2000, volymförändringar.....	108
9.2 Produktion av statliga tjänster 2000.....	108
9.3 Produktion i försvaret 1993-2000, volymförändringar.....	109
9.4 Produktion, förbrukning och löner i försvaret 1993-2000, volymförändringar	109
9.5 Produktion av statliga utbildningstjänster och forskning 1993-2000, volymförändringar	110
9.6 Produktion av statliga näringslivetstjänster 1993-2000, volymförändringar.....	110
9.7 Produktion av samhällsskydd och rättskipningstjänster 1993-2000, volymförändringar	111
9.8 Produktion av allmänna statliga tjänster 1993-2000, volymförändringar.....	111
9.9 Produktion av tjänster vid Regeringskansliet, skattemyndigheter och länsstyrelser 1993-2000, volymförändringar.....	112
9.10 Produktion av vård, sociala trygghetstjänster och omsorg 1993-2000, volymförändringar	112

1

Sammanfattning

1 Sammanfattning

1.1 Skrivelsens innehåll

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen så snart som möjligt, men senast nio månader efter budgetårets utgång, lämna en årsredovisning för staten till riksdagen. Årsredovisningen skall innehålla resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys. Den skall även innehålla det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag.

Föreliggande skrivelse lämnas samtidigt som den ekonomiska vårpropositionen överlämnas till riksdagen. Det är en tidigareläggning med en och en halv månad jämfört med föregående år. Förändringen är genomförd efter önskemål från riksdagen (bet. 1999/2000:FiU1).

I denna skrivelse presenteras årsredovisning för staten för 2000. Kapitel 2 t.o.m. 9 behandlar olika aspekter på det ekonomiska utfallet under 2000. I de följande kapitlen redovisas revisionens iakttagelser och utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten.

Årsredovisningen för staten innehåller en grundlig redovisning av hur statens finanser har utvecklats under 2000. Regeringen kan konstatera att oavsett vilken utgångspunkt som väljs för att redovisa det ekonomiska utfallet erhålls en likartad bild. Statens ekonomiska situation fortsätter att förbättras och statens finanser blir därmed allt stabilare.

1.2 Olika aspekter på det ekonomiska utfallet

I årsredovisningen redovisas det ekonomiska utfallet utifrån olika utgångspunkter. Resultaträk-

ningen ger underlag för bedömning av bl.a. statens samlade resursförbrukning. Värdet av statens tillgångar och skulder redovisas i balansräkningen. Finansieringsanalysen visar statens betalningar. Resultaträkningen, balansräkningen och finansieringsanalysen omfattar myndigheterna (inklusive affärsverken) under riksdagen och regeringen, med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. Dessutom ingår de allmänna försäkringskassorna och de fonder som redovisas av myndigheter, inklusive Riksbankens grundfond och Allmänna arvsfonden. Alla verksamheter inkluderas oavsett finansiering. I skrivelsen jämförs utfallet för 2000 med utfallet för 1999.

Statsbudgeten omfattar inkomster och utgifter som påverkar statens lånebehov. För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas även Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigering på statsbudgeten. I skrivelsen jämförs och kommenteras statsbudgetens utfall för 2000 med de budgeterade inkomsterna och utgifterna på statsbudgeten.

Staten har utestående ekonomiska förpliktelser i form av garantier. Vissa av dessa åtaganden kommer att medföra framtida budgetbelastningar. Den statliga garantiverksamheten redovisas i ett eget kapitel i skrivelsen.

1.3 Sammanfattning av det ekonomiska utfallet m.m.

I tabell 1.1 redovisas några nyckeltal avseende det ekonomiska utfallet 2000.

Tabell 1.1 Nyckeltal för det ekonomiska utfallet åren 1999 och 2000*Miljarder kronor*

	Utfall 2000	Utfall 1999
Den offentliga sektorns finansiella sparande (procent av BNP)	4,1 %	1,7 %
Budgeteringsmarginal	5,0	1,5
Statens nettoförmögenhet	-1 000	-1 086
Statsskuld	1 278	1 370
Årets resultat (över/underskott)	29	59
Statsbudgetens saldo	102	82
Garantiförbindelser	711	681

Budgetpolitiska mål

De budgetpolitiska mål som riksdagen har beslutat om innebär att:

- Den offentliga sektorns finansiella sparande skall uppgå till 2 procent av bruttonationalprodukten (BNP) i genomsnitt över en konjunkturcykel. För 2000 har riksdagen fastställt målet för det finansiella sparandet till 2,0 procent av BNP. Utfallet för 2000 blev preliminärt 4,1 procent av BNP eller 84,7 miljarder kronor.
- De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten. För 2000 har riksdagen fastställt utgiftstaket till 765 miljarder kronor. Utfallet för de takbegränsade utgifterna blev 760 miljarder kronor, vilket innebär att utgiftstaket klarades med en marginal på 5,0 miljarder kronor.

Balans- och resultaträkning

Statens balansräkning visar att nettoförmögenheten, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, var -1 000 miljarder kronor vid utgången av 2000, vilket är en förbättring med 86 miljarder kronor (8 procent) jämfört med 1999. Förbättringen är ett resultat av flera förändringar på både tillgångs- och skuldsidan. Den främsta förklaringen till förbättringen är att statsskulden minskat med 92 miljarder kronor. Vid utgången av 2000 uppgick statsskulden till 1 278 miljarder kronor.

Resultaträkningen visar att statens totala intäkter 2000, inklusive finansiella intäkter och resultat från andelar i dotter- och intresseföretag, uppgick till 976 miljarder kronor, vilket är en

ökning med 4 miljarder kronor (0,4 procent) jämfört med 1999.

Statens totala kostnader 2000, enligt resultaträkningen, uppgick till 947 miljarder kronor, vilket är en ökning med 33 miljarder kronor (4 procent) jämfört med 1999. Ökningen förklaras bland annat av ökade finansiella kostnader, ökade kostnader för transfereringar och ökade kostnader för statens egen verksamhet.

Skillnaden mellan intäkter och kostnader innebär att resultaträkningen visar ett överskott på 29 miljarder kronor, vilket är ett 30 miljarder kronor lägre överskott än 1999.

Statsbudgetens utfall

Statsbudgetens saldo uppgick till 102 miljarder kronor vid utgången av 2000. En stor del av budgetöverskottet beror på försäljningen av Teli och den överföring från AP-fonden som skedde med anledning av infasningen av det reformerade pensionssystemet. Om man justerar för större engångseffekter blev det underliggande budgetsaldot 14 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster uppgick till 800 miljarder kronor 2000, vilket är 18 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Skillnaden förklaras framför allt av att skatteinkomsterna blev 56 miljarder kronor högre, bland annat till följd av att en högre lönesumma och högre realisationsvinster medförde högre inkomstskatter och socialavgifter. Inkomster av försäld egendom blev däremot 33 miljarder kronor lägre än beräknat.

Statsbudgetens utgifter uppgick till 698 miljarder kronor, vilket är 2 miljarder kronor lägre än statsbudgeten.

Jämförelse mellan årets resultat och statsbudgetens saldo

Skillnaden mellan årets resultat enligt resultaträkningen på 29 miljarder kronor och statsbudgetens saldo på 102 miljarder kronor beror på en mängd olika faktorer. Ett par viktiga sådana är överföringen av AP-fondsmedel med 45 miljarder kronor och ett nettoöverskott på skattekontona på 16 miljarder kronor (genom att mer är inbetalt än debiterat) som påverkar statsbudgeten men inte resultaträkningen.

Statliga garantier

Statens totala garantiätaganden uppgick till 711 miljarder kronor 2000. Om Insättningsgarantinämnden exkluderas uppgick åtagandet till 311

miljarder kronor, vilket är en ökning med 30 miljarder kronor jämfört med 1999. Ökningen förklaras av att Exportkreditnämndens garanti-åtaganden ökat.

Utgifterna till följd av infriade garantier, dvs. skadeersättningar, uppgick till 1,1 miljarder kronor 2000 vilket är 0,9 miljarder kronor mindre än 1999.

Avgifter till och bidrag från EU

EU-avgiften uppgick till 22,3 miljarder kronor 2000, vilket är en ökning med 1,4 miljarder kronor jämfört med 1999. Ökningen förklaras huvudsakligen av att den svenska momsbasen och Sveriges andel av EU:s BNI ökat. Bidragen från EU uppgick till 9 miljarder kronor 2000, vilket i princip är oförändrat jämfört med 1999. Nettoflödet från statsbudgeten till EU uppgick därmed till 13,3 miljarder kronor 2000 jämfört med 11,6 miljarder kronor 1999.

Den statliga sektorn

Med den statliga sektorn avses här myndigheter, statliga bolag, banker och finansinstitut, Riksbanken, Premiepensionsmyndigheten och AP-fonderna. Den statliga sektorns samlade tillgångar uppgick vid utgången av 2000 till 2 346 miljarder kronor, vilket är en ökning med 213 miljarder kronor jämfört med 1999. Ökningen är främst hänförlig till statliga bolag. År 2000 har Nordiska Investeringsbanken invärderats som intresseföretag, från att tidigare ha redovisats som värdepapper, och statens aktieinnehav i AB Svensk Exportkredit har ökat efter en fondemission. Även Vattenfalls tillgångar har ökat betydligt på grund av olika företagsförvärv. Ökningen beror också på Premiepensionsmyndighetens ökade tillgångar. Den statliga sektorns samlade skulder uppgick till 2 524 miljarder kronor 2000, vilket är en ökning med 89 miljarder kronor jämfört med 1999.

Utveckling av statlig konsumtion och produktion

Den statliga produktionen av tjänster 2000 uppgick till 181 miljarder kronor, vilket är en marginell minskning jämfört med 1999. Minskningar har skett inom försvar och näringslivetstjänster medan produktionen av högre utbildning och forskning ökat.

Riksrevisionsverkets iakttagelser

RRV:s effektivitetsrevision har publicerat 17 rapporter under 2000. I skrivelsen görs en

genomgång av flertalet av rapporterna och regeringens åtgärder med anledning av dessa.

RRV:s årliga revision har resulterat i att 14 myndigheter har fått invändning i revisionsberättelsen för räkenskapsåret 2000. Motsvarande antal 1999 var 21 myndigheter.

Ekonomisk styrning i staten

I kapitlet redovisas läget avseende utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten.

1.4 Kvalitetsbedömning av årsredovisningen

RRV skall enligt sin instruktion granska underlag till årsredovisning för staten som upprättas av ESV. Granskningen omfattar den konsoliderade resultaträkningen, balansräkningen, finansieringsanalysen samt tillhörande noter och redovisningsprinciper. Därutöver omfattar granskningen utfallet på statsbudgetens inkomsttitlar och anslag.

RRV:s granskning omfattar en genomgång av de metoder som tillämpats av ESV vid upprättande av underlaget. Det interna informationsflödet från ESV:s statsredovisningssystem till ESV:s koncernredovisningssystem har kartlagts och bedömts. De största myndigheternas årsredovisningar har stämts av mot uppgifterna i koncernredovisningssystemet. Granskning har också skett av ESV:s kvalitetssäkring av redovisad information samt justeringar och elimineringar av interna mellanhavanden mellan de ingående organisationerna. RRV har gått igenom de revisorsintyg över rapporteringen till statsredovisningen m.m. som RRV med flera revisorer lämnat till de största myndigheterna. RRV har därutöver gått igenom revisionsberättelser med invändning eller upplysning samt revisionsrapporter för myndigheterna med avseende på om det föreligger sådana förhållanden som borde påverkat underlaget.

RRV noterar att flera förbättringar genomförts sedan föregående år. ESV har fastställt en gemensam brytdag för alla myndigheter då den löpande bokföringen skall vara avslutad, vilket underlättar avstämning och eliminering av inomstatliga mellanhavanden. ESV:s föreskrifter har utökats med krav på myndigheterna att rapportera och stämma av inomstatliga mellanhavanden. Ett steg mot redovisning av skatter enligt

bokföringsmässiga principer har tagits genom att Riksskatteverket från och med årsredovisningen 2000 gått över till att redovisa underskott på skattekonto som fordringar och överskott som skulder.

I granskningsutlåtandet noterar RRV att Af-färsverket Statens Järnvägar (SJ) inte lämnat någon årsredovisning för 2000 till regeringen och att ESV:s underlag därmed bygger på preliminära resultat- och balansräkningar för SJ. Vidare var revisionen av årsredovisningarna för 2000 inte

genomförd vid samtliga myndigheter vid avgivandet av granskningsutlåtandet.

RRV gör bedömningen att det pågår ett fort-löpande arbete för att skapa förutsättningar för att upprätta ett underlag till årsredovisning för staten enligt god redovisningssed för koncernredovisning. Avseende årets redovisade utfall gör RRV bedömningen att det i allt väsentligt är rättvisande utifrån de principer för upprättandet som anges i underlaget.

2

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

2 Uppföljning av de budgetpolitiska målen

De budgetpolitiska mål som riksdagen har beslutat om innebär att:

- Den offentliga sektorns finansiella sparande skall uppgå till 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. För 2000 har riksdagen fastställt målet för det finansiella sparandet till 2,0 procent av BNP.
- De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten. För 2000 har riksdagen fastställt utgiftstaket till 765 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns finansiella sparande

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn är resultatet av samtliga transaktioner som påverkar den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Finansiella transaktioner som köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar på tillgångar och skulder.

Målet för det finansiella sparandet omfattar hela den offentliga sektorn som den definieras i nationalräkenskaperna, dvs. förutom staten även ålderspensionssystemet och den kommunala sektorn. Det finansiella sparandet påverkas därför inte av transaktioner mellan den offentliga sektorns olika delar. Till ålderspensionssystemet räknas AP-fonderna och Premiépensionssystemet. Affärsverken ingår enligt nationalräkenskapernas definition inte i den statliga sektorn utan räknas till företagssektorn.

Riksdagen har beslutat att det långsiktiga målet för de offentliga finanserna skall vara ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Utifrån detta övergripande mål

pande mål fastställer sedan riksdagen årsvisa överskottsmål. Riksdagen fastställde våren 1997 överskottsmålet för 2000 till 1,5 procent av BNP. Hösten 1998 beslutade riksdagen att överskottsmålet för 2000 skulle höjas till 2,0 procent av BNP. För samtliga år 1997–2000 har överskottsmålet klarats med en marginal.

Tabell 2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	Utfall 1999	BP 00 ¹	Utfall 2000	Utfall – BP 00
Inkomster	1 182,2	1 189,5	1 237,3	47,8
varav skatter och avgifter	1 045,5	1 056,4	1 102,7	46,3
Utgifter	1 148,2	1 147,6	1 153,2	5,6
Finansiellt sparande	34,0	41,9	84,7	42,8
Procent av BNP	1,7	2,1	4,1	2,0

¹ Budgetpropositionen för 2000

Den offentliga sektorns finansiella sparande uppgick 2000 preliminärt till 84,7 miljarder kronor, vilket motsvarar 4,1 procent av BNP (se tabell 2.1). Det är en förbättring med 50 miljarder kronor i förhållande till 1999 och som andel av BNP ökade sparandet med 2,4 procentenheter. Det beror på att skatteinkomsterna ökade mycket starkt, trots de skattesänkningar som genomfördes förra året. Utgifterna steg relativt långsamt, delvis till följd av lägre ränteutgifter på statskulden.

Det finansiella sparandet 2000 blev 42,8 miljarder kronor bättre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000, främst till följd av att skatteinkomsterna blev högre än vad som antogs i budgetpropositionen.

År 1994 var underskottet i de offentliga finanserna 173 miljarder kronor eller 10,8 procent av

BNP. Överskottet i de offentliga finanserna som andel av BNP har således förstärkts med ca 15 procentenheter sedan 1994. Större delen av denna förbättring har åstadkommit genom att utgifterna har ökat långsammare än BNP. Förbättringen är huvudsakligen en följd av det saneringsprogram för de offentliga finanserna som påbörjades 1994 och som slutfördes i och med budgeten för 1998. Saneringsprogrammet under dessa år omfattade åtgärder som innebar en varaktig årlig budgetförstärkning på 126 miljarder kronor eller ca 8 procent av BNP.

Utgiftstaket för staten

Utgiftstaket för staten infördes fr.o.m. budgetåret 1997. Syftet med utgiftstaket är framför allt att ge riksdagen och regeringen förbättrad kontroll och styrning över anvisade medel och utgiftsutvecklingen. Genom att riksdagen beslutar om ett tak för utgifterna tydliggörs även behovet av prioriteringar mellan olika utgiftsområden. Vidare ger utgiftstaken budgetpolitiken en långsiktig inriktning med hög förutsägbarhet och främjar därmed trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Utgiftstaket för staten underlättar därmed möjligheten att uppnå målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn.

De takbegränsade utgifterna omfattar utgifterna för 26 utgiftsområden (nr 1-25 och 27) samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statskuldräntor m.m. ingår inte eftersom riksdagen och regeringen i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt. De takbegränsade utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att myndigheternas utnyttjande av ingående reservationer, anslagssparande och anslagskredit ingår.

Skillnaden mellan det fastställda utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen. Budgeteringsmarginalens syfte är att utgöra en buffert mot såväl makroekonomisk osäkerhet som den osäkerhet som finns kring de finansiella konsekvenserna av fattade beslut. Om budgeteringsmarginalen tas i anspråk innebär det i regel att överskottet i de offentliga finanserna försämras.

Riksdagen fastställde våren 1997 utgiftstaket för staten för budgetåret 2000 till 744 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknades till 20,0 miljarder kronor. Med anledning av olika

riksdagsbeslutet om tekniska justeringar av utgiftstaket och förslaget om sänkt fastighetsskatt våren 1998 har utgiftstaket för 2000 höjts till 765 miljarder kronor.

I 1999 års ekonomiska vårproposition gjorde regeringen bedömningen att utgiftstaket för staten var hotat. Regeringen beslutade därför om ett antal utgiftsbegränsande åtgärder för att undvika ett överskridande. Sammantaget beräknades dessa åtgärder reducera de takbegränsade utgifterna med ca 10 miljarder kronor för 2000. Efter dessa åtgärder och förslag till vissa nya utgiftsreformer beräknades budgeteringsmarginalen uppgå till 3,6 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2000 beräknades de takbegränsade utgifterna till 763,5 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknades därmed uppgå till 1,5 miljarder kronor.

Enligt statsbudgetens utfall 2000 uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket till 760,0 miljarder kronor.

Tabell 2.2 Takbegränsade utgifter

<i>Miljarder kronor</i>				
	Utfall 1999	SB ¹	Utfall 2000	Skillnad
Utgifter exkl. stats- skuldräntor ²	615,4	623,5	619,4	-4,1
Alderspensionssystemet vid sidan av statsbud- geten	136,1	140,0	140,7	0,7
Takbegränsade utgifter	751,5	763,5	760,0	-3,5
Budgeteringsmarginal	1,5	1,5	5,0	3,5
Utgiftstak för staten	753,0	765,0	765,0	0,0

¹⁾ SB = Statsbudgeten

²⁾ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 6 miljarder kronor

Det innebär att budgeteringsmarginalen blev 5,0 miljarder kronor, vilket är 3,5 miljarder kronor högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000. Statens utgifter exklusive statskuldräntor blev 4,1 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten för 2000 och utfallet för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten blev 0,7 miljarder kronor högre. I kapitel 5 redovisas skillnader mellan budgeterade belopp och utfall för olika anslag och utgiftsområden. Den främsta anledningen till att utgifterna blev lägre än beräknat är att utgifterna för anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder blev ca 4 miljarder kronor lägre än budgeterat, vilket främst förklaras av låga åtgärdsvolymerna och det goda arbetsmarknadsläget.

3

2000 års resultaträkning,
balansräkning och
finansieringsanalys

3 2000 års resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

3.1 Inledning

Resultaträkningen, balansräkningen och finansieringsanalysen baseras huvudsakligen på den information som myndigheterna inklusive affärsverken lämnar till statsredovisningen och den information som presenteras i deras årsredovisningar. I de fall denna information inte varit tillräcklig, för att t.ex. möjliggöra elimineringar mellan myndigheter, har information inhämtats i särskild ordning.

3.2 Avgränsning av staten

Resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen för staten omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen, med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. De fonder som redovisas av ingående myndigheter, Riksbankens grundfond och Allmänna arvsfonden omfattas också. Dessutom ingår de allmänna försäkringskassorna. En förteckning över de organisationer som ingår redovisas i bilaga 4.

Utgångspunkten för avgränsningen av begreppet staten i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen är att myndigheter, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen och de fonder och andelar i bolag som myndigheterna redovisar skall ingå. Det görs dock vissa undantag från denna avgränsningsprincip. Riksbanken omfattas inte med hänsyn till dess speciella ställning. Riksbankens

grundfond omfattas däremot, eftersom den utgörs av kapital som ursprungligen tillskjutits av staten och därför kan ses som statens ägarandel i Riksbanken. I årsredovisningen för 1999 ingick inte AP-fonderna, men däremot ingick Premiepensionsmyndigheten. Det hängde samman med att premiepensionsfonderna då ännu inte hade inrättats. I årsredovisningen för 2000 hanteras ålderspensionssystemet enhetligt och båda myndigheterna lämnas utanför konsolideringen. Ålderspensionssystemet redovisas i kapitel 8 Sammanställning av den statliga sektorn. De allmänna försäkringskassorna, som är fristående offentligt-rättsliga organ, omfattas med hänsyn till att deras verksamhet helt finansieras med anslag.

I nationalräkenskaperna (NR) avgränsas staten annorlunda. Nationalräkenskaperna är en statistisk sammanställning i kontoform över den svenska ekonomin, med uppdelning på olika institutionella sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. Begrepp, definitioner och klassificeringar följer de rekommendationer som Förenta Nationerna (FN) utfärdat och den förordning som antagits av EU. I NR beräknas bruttonationalprodukten (BNP), det vill säga värdet av den totala produktionen av varor och tjänster i ett land under en tidsperiod. I nationalräkenskaperna delas den offentliga sektorn in i tre delsektorer; staten, kommunerna och socialförsäkringssektorn. Till staten räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar samt vissa statliga fonder. Dessutom klassificeras bolag och stiftelser, som till mer än 50 procent finansieras med statliga medel, som ingående i den statliga sektorn. Affärsverken hör enligt nationalrä-

kenskapernas avgränsning av staten till näringslivet. Från och med omläggningen 1999 av nationalräkenskaperna, enligt FN-rekommendationerna och EU-förordningen, omfattar socialförsäkringssektorn enbart AP-fonden och Premiepensionsmyndigheten.

3.3 Sammanställning av vissa nyckeluppgifter

I nedanstående tabell visas ett antal nyckeluppgifter från resultat- och balansräkningarna. Statens nettoförmögenhet, statsskulden och transfereeringar beskrivs i följande avsnitt i detta kapitel. Skatter behandlas utförligt i kapitel 4 Statsbudgetens utfall.

Tabell 3.1 Nyckeluppgifter i resultat- och balansräkningarna

Miljarder kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Statens nettoförmögenhet	-1 000	-1 086	-1 177	-1 058	-1 038
Statsskulden	1 278	1 370	1 446	1 426	1 408
Transfereringar	620	609	573	550	545
Kostnader för statens egen verksamhet	162	152	158	150	150
Skatteintäkter	796	773	742	676	644
Årets resultat (överskott/underskott)	29	59	-32	-25	-45

Några belopp avseende 1999 avviker från motsvarande redovisning i Årsredovisning för 1999 på grund av ändrade redovisningsprinciper m.m. Se bilaga 2.

3.4 Nettoförmögenheten

Statens nettoförmögenhet är lika med skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde. Statsskulden, som i huvudsak motsvarar statsbudgetens ackumulerade underskott under åren, svarar för den övervägande delen av skulderna och därmed den negativa nettoförmögenheten.

Vid utgången av 2000 var nettoförmögenheten -1 000 miljarder kronor, dvs. staten hade en nettoskuld motsvarande detta belopp. Det är en förbättring med 86 miljarder kronor, eller 8,6 pro-

cent, jämfört med 1999, då nettoförmögenheten var -1 086 miljarder kronor. Förmögenhetens förändring fördelad på balansräkningens olika delar kan sammanfattas på följande sätt:

Ökning av tillgångar	+27
Minskning av skulder	+79
Ökning av avsättningar	-15
Ökning av fonder	-5
Summa	+86

Förändringen av nettoförmögenheten är i första hand hänförlig till årets överskott i resultaträkningen, vilket var 29 miljarder kronor. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av förändringar i värdet av tillgångar och skulder som inte redovisas över resultaträkningen. Ett exempel är de medel från AP-fonderna som överförts till staten som ett led i den finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet. Fördelningen av sparandet mellan staten och pensionssystemet (AP-fonderna och PPM) påverkas av pensionsreformen. Reformen innebär en omfördelning av sparandet från staten till pensionssystemet. Den del av pensionsreformen görs för att förbereda för de demografiska förändringar som kommer att ske efter 2010. Överföringen till staten uppgick under 2000, i likhet med 1999, till 45 miljarder kronor. Dessa medel användes direkt till att minska statsskulden, utan att redovisas i resultaträkningen. Andra exempel är förändringar av aktier och andelar som redovisas direkt i balansräkningen, t.ex. förändringar av statligt ägda bolags egna kapital, som inte är hänförliga till periodens resultat.

Nordiska investeringsbanken, som tidigare var värderad till anskaffningsvärde, har från och med 2000 värderats enligt kapitalandelsmetoden. Omvärderingen medförde att värdet av aktier och andelar ökade med 3 miljarder kronor. Dessutom medförde nyemissionen i Telia att statens värde av aktier och andelar ökade med 9 miljarder kronor. Därutöver redovisade ett flertal statliga bolag andra förändringar, t.ex. valutakursförändringar, som medförde att värdet av aktier och andelar ökade.

Förändring av nettoförmögenheten 2000 (i miljarder kronor)

Årets överskott enligt resultaträkning	29
Överföring av AP-fondsmedel	45
Värdoförändringar av aktier och andelar	14
Nettoförändringar hänförliga till ändrade redovisningsprinciper, uppskrivningar m.m.	-2
Summa	86

3.5 Statsskulden

Lånebehovet och statsskuldens utveckling

Statens totala lånebehov har varierat kraftigt under det senaste årtiondet. I början av 1990-talet var lånebehovet svagt negativt, för att sedan snabbt öka till 234 miljarder kronor (ca 15 procent av BNP) budgetåret 1993/94. Utvecklingen orsakades främst av den djupa lågkonjunktur som drabbade den svenska ekonomin i början av 1990-talet, med kraftigt stigande statliga utgifter och vikande skatteintäkter.

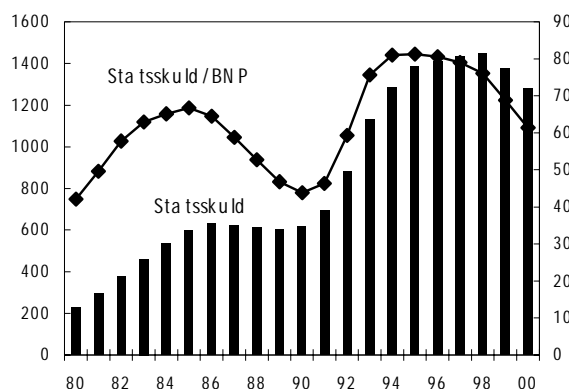
Lånebehovet har därefter successivt minskat, främst till följd av en snabbare ekonomisk tillväxt och saneringen av statsbudgeten. År 1998 var lånebehovet återigen negativt. För 2000 uppvisade statsbudgeten ett överskott på 102 miljarder kronor (motsvarande knappt 6 procent av BNP)¹. Statsbudgeten har därmed visat på ett budgetöverskott under tre budgetår i följd.

Budgetöverskottet för 2000 innebär att statsskulden minskade. Skillnaden mellan överskottet på 102 miljarder kronor och skuldens minskning med 92 miljarder kronor, beror i första hand på att en försvagning av kronan under 2000 ökade valutaskuldens värde räknat i kronor samt på en tillfällig ökning av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar över årsskiftet.

Överskottet för 2000 förklaras bl.a. av följande faktorer. Statens primära saldo förbättrades kraftigt jämfört med 1999, främst genom att den goda ekonomiska utvecklingen medförde dels ökade skatteintäkter via tillväxt i skattebaserna,

Diagram 3.1 Total statsskuld vid utgången av respektive budgetår 1980-2000

Miljarder kronor och i procent av BNP

dels sjunkande utbetalningar för bl.a. arbetslöshetsunderstöd. I motsatt riktning verkade Riksgäldskontorets nettoutlåning, främst beroende på utbetalningen av 56 miljarder kronor av de medel som samlats upp i premiepensionssystemet under åren 1995–1998. De samlade ränteutbetalningarna på statsskulden uppgick till 90 miljarder kronor 2000 vilket var oförändrat jämfört med 1999.

För att kunna bedöma den underliggande utvecklingen i statsfinanserna är det intressant att skilja ut de kassamässiga flöden som är av tillfällig karaktär. De tillfälliga nettoinbetalningarna, enligt Riksgäldskontorets definition, uppgick till 50 miljarder kronor under 2000, vilket är ca 5 miljarder kronor mer än under 1999. På inbetalningssidan ingick bl.a. 75 miljarder kronor (inklusive nyemissionen drygt 12 miljarder kronor och före avdrag för försäljningskostnader) från försäljningen av Telia-aktier och 45 miljarder kronor från AP-fonderna. I motsatt riktning verkade bl.a. utbetalningarna av medel som samlats inom ramen för premiepensionssystemet.

Den statsskuld som Riksgäldskontoret redovisar skiljer sig från vad som redovisas i årsredovisningen för staten, på grund av elimineringar som gjorts för de myndigheter som innehar statliga obligationer och statsskuldväxlar. Det är främst Riksgäldskontoret som innehar premieobligationer. Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna, Exportkreditnämnden och Karolinska institutet är andra myndigheter som innehar inomstatliga värdepapper. Detta medför att statsskulden som Riksgäldskontoret redovisar är ca 3 miljarder kronor högre än vad som redovisas här. Myndigheternas innehav har minskat med ca 1 miljard kronor under 2000 (se även not 43 till balansräkningen).

¹ Lånebehovet sammanfaller sedan 1997 definitionsmässigt med statsbudgetens saldo fast med omvänt tecken.

Statsskuldens sammansättning

Upplåningen och förvaltningen av statsskulden sker i tre skuldslag:

- Nominella lån i svenska kronor
- Reala lån i svenska kronor.
- Nominella lån i utländsk valuta.

Skuldens egenskaper bestäms främst av fördelningen mellan de tre skuldslagen samt val av löptid och förfalloprofil i respektive skuldslag. Dessa storheter är styrande för vilken total kostnad och samlad risk som kan förväntas i förvaltningen av statsskulden. Utöver detta är även storleken på skulden av betydelse. Statsskuldens sammansättning redovisas nedan.

Tabell 3.2 Statsskuldens utveckling och sammanställning, exkl. skuldskötselinstrument

Miljarder kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Nominella lån i svenska kronor	935	982	988	949	936
Reala lån i svenska kronor	102	98	94	92	74
Nominella lån i utländsk valuta	241	291	363	386	398
Summa	1 278	1 371	1 445	1 427	1 408

Nominella lån i svenska kronor utgör traditionellt den viktigaste finansieringskällan för upplåningen av statsskulden. Merparten av upplåningen sker på den inhemska nominella värdepappersmarknaden genom statsobligationer (lån med löptid över ett år) och statsskuldsväxlar (lån med löptid i huvudsak under ett år). Statsobligationer används för att finansiera det långsiktiga upplåningsbehovet och statsskuldsväxlar för att parera mer kortsiktiga fluktuationer. Den utestående volymen i låneinstrumenten uppgick till 876 miljarder kronor exklusive kronswappar (70 procent av statsskulden) i slutet av 2000.

I skuldslaget ingår även upplåningen på hushållsmarknaden som erbjuder Riksgäldskontoret möjligheter att differentiera upplåningen till fler långivare, företrädesvis privatpersoner. Under femårsperioden har upplåningen från hushållen minskat kraftigt från 116 miljarder kronor 1996 till 59 miljarder kronor 2000 (4,5 procent av statsskulden). Detta beror främst på att allemanssparandet avskaffades 1998 och att stocken premieobligationer successivt reducerats

Tabell 3.3 Nominella lån i svenska kronor

Miljarder kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Statsobligationer, nominella	601	675	682	680	635
Statsskuldsväxlar	275	244	226	144	180
Kontokrediter/dagslån	-	0	11	25	5
Premieobligationer	50	54	59	61	60
Allemanssparkonto	-	0	0	29	44
Riksgäldskonto	2	3	5	7	12
Riksgäldssparkonto	7	6	5	3	-
Nom. lån i svenska kronor, exklusive skuldskötselinstrument	935	982	988	949	936

Reala lån i svenska kronor fyller en viktig funktion i statens låneportfölj då de bidrar till att diversifiera upplåningen och därmed minska risken till ytterligare en finansieringskälla utöver nominell kron- och valutaupplåning. Låneformen ger även fördelar för investeraren eftersom han/hon erbjuder en möjlighet att försäkra sig mot inflation genom att staten övertar inflationsrisken. I skuldslaget ingår även den del av riksgäldsspar som innefattar reala upplåningsinstrument (uppgick 2000 till knappt 1 miljard kronor). Andelen reala lån har successivt ökat över femårsperioden, även om ökningen har varit relativt blygsam. År 2000 uppgick stocken till 102 miljarder kronor, motsvarande ca 8 procent av den totala statsskulden.

Upplåning i utländsk valuta utgör ett viktigt komplement till upplåningen på den inhemska marknaden, inte minst eftersom det är ett flexibelt instrument för upplåning om lånebehovet skulle stiga kraftigt. Valutaupplåning sker främst genom kapitalmarknadsupplåning (publika obligationslån) och skuldbytesavtal²

I det traditionella skuldbegreppet ingår inte den valutaexponering i utländsk valuta som tas med derivatinstrument. För att få en rättvisande bild över statsskuldens sammansättning och valutaexponering bör även de skuldbytesavtal i kronor och utländsk valuta samt derivatpositioner som ingåtts i syfte att uppnå avsedd valutafördel-

² Riksgäldskontoret har av kostnadsskäl valt att ta upp lån i svenska kronor och genom skuldbytesavtal (valutaswappar) omvandla lånen till skuld i utländsk valuta. Detta har i de flesta fall visat sig billigare än direkt upplåning i utländsk valuta.

ning och ränterisk beaktas. Det bör noteras att Riksgäldskontorets upplåningsmandat i utländsk valuta (fastställs i regeringens riktlinjer för förvaltningen av statsskulden) avser valutaexponering inklusive derivatinstrument.

Tabell 3.4 Valutaskulden inklusive värdet av derivatportfölj

Miljarder kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Skuld utländsk valuta exkl. derivatportfölj	241	291	363	386	398
Skuld utländsk valuta inkl. derivatportfölj	378	402	459	436	426
Andel valutaskuld av total skuld (procent)	30	29	31	30	30

Valutaupplåningens andel, inklusive värdet av derivatportföljen, har under perioden 1996–2000 varit relativt stabil på ca 30 procent av den totala statsskulden.

Statsskuldens kostnader

Målet för statsskuldspolitiken är att statens skuld skall förvaltas så att den långsiktiga kostnaden minimeras, samtidigt som risken i förvaltningen begränsas. Den övergripande målsättningen konkretiseras genom att regeringen fastställer riktlinjer för statsskuldens förvaltning avseende statsskuldens sammansättning, genomsnittliga löptid samt förfalloprofil. Inom ramen för riktlinjerna fastställer sedan Riksgäldskontoret delmål och riktmärken (bl. a för den nominella kronskulden respektive valutaskulden) samt svarar för den operativa förvaltningen av skulden.

De anslagsavräknade utgifterna för statsskulden uppgick till 90 miljarder kronor under såväl 2000 som 1999. Beloppen redovisas enligt utgiftsmässiga principer och utgör ett netto av inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Den kassamässiga redovisningen innehåller en del svagheter när det gäller att beskriva räntekostnaderna för skulden under en viss period. Exempelvis har valet av upplåningstekniker en stor påverkan på ränteutvecklingen enligt denna definition.

En kostnadsmässig redovisning ger en bättre beskrivning av räntekostnaderna för en viss period till följd av underliggande skuld-, ränte-, och valutautveckling i statsskulden. De kostnadsmässiga statsskuld räntorna definieras i nationalräkenskaperna och används vid beräkning av statens finansiella sparande. Statsskuldens ränte-

kostnader enligt de två begreppen redovisas i tabellen nedan.

Tabell 3.5 Statsskuldens räntekostnader

Miljarder kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Kassamässiga statsskuld räntor	90	90	114	99	100
Kostnadsmässiga statsskuld räntor ¹	75	85	-	-	-

¹ Ny definition fr.o.m. år 1999.

I resultaträkningen för staten sker redovisning av räntor enligt kostnadsmässiga principer och med bruttoredovisning av intäkter och kostnader. Dessutom omfattar redovisningen hela statsskulden dvs. även innefattande omvärdering av skulden i utländsk valuta. I tabell 3.6 redovisas statsskuldens kostnader. Tabellen utgör en sammanfattning och specificering av uppgifter i not 11 och 12 till balansräkningen, i de delar noterna avser statsskuldens kostnader.

Enligt resultaträkningen för 2000 uppgick nettokostnaden för statsskulden, räntor, över- och underkurser, valutaförändringar m.m. till ca 116 miljarder kronor. Nettokostnaderna exklusive skuldskötselåtgärder uppgick till drygt 100 miljarder kronor. Räntekostnaderna på lån i svenska kronor har minskat med ca 19 miljarder kronor brutto jämfört med 1999. Samtidigt har ränteintäkterna i upplåningsverksamheten minskat med drygt 14 miljarder kronor. Bortsett från effekter av valuta- och kursförändringar har statsskuldens räntekostnader därmed minskat med 5 miljarder kronor netto.

Skillnaden mellan statsskuldens kassamässiga räntekostnader på 90 miljarder kronor och nettokostnaden på 100 miljarder kronor förklaras av att kursdifferenser vid emission, nollkupongräntor och orealiserade valutakursförändringar redovisas på olika sätt i statsbudgeten och i resultaträkningen (se även kapitel 5 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten).

Tabell 3.6 Statsskuldens kostnader

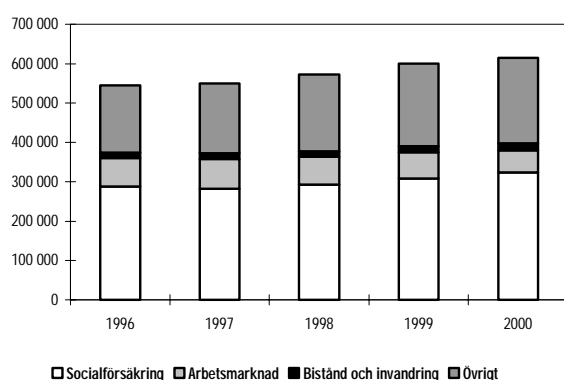
Miljoner kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Räntor på lån i svenska kronor	72 625	91 270	104 176	97 399	140 989
Räntor på lån i utländsk valuta	49 337	50 177	60 148	59 030	54 731
Realiserade valuta och kursdifferenser	8 810	3 311	25 352	182	864
Orealiserade valutadifferenser	8 890	-3 111	25 730	12 600	533
Övrigt	992	-1	-1 926	-163	-1 636
Summa kostnader	140 654	141 646	213 480	169 048	195 481
Ränteintäkter i upplåningsverksamheten	- 40 366	-54 842	-69 132	-54 109	-85 938
Nettokostnader efter intäkter, exklusive skuldskötselåtgärder	100 288	86 804	144 348	114 939	109 543
Orealiserade valutavinst (-)/ förluster (+) hänförliga till skuldskötselinstrument	15 566	-14 131	3 775	1 995	-
Nettokostnader inklusive skuldskötselåtgärder	115 854	72 673	148 123	116 934	109 543

3.6 Transfereringar

Diagram 3.2 Transfereringar 1996-2000

Miljoner kronor

Tabell 3.7 Transfereringar: Lämnade bidrag m.m.

Miljoner kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Socialförsäkring	323 727	308 254	293 197	284 449	289 176
Arbetsmarknad	56 560	66 890	70 114	75 877	72 506
Bistånd och invandring	17 330	14 844	14 173	14 408	14 168
Övrigt	217 188	214 683	195 076	175 330	169 207
Summa	614 805	604 671	572 560	550 064	545 057

Ovan visas utvecklingen av transfereringar i form av lämnade bidrag m.m. under den senaste femårsperioden. I det följande redovisas de fyra delområdena närmare och kommenteras kortfattat.

Socialförsäkring

Tabell 3.8 Socialförsäkring

Miljoner kronor

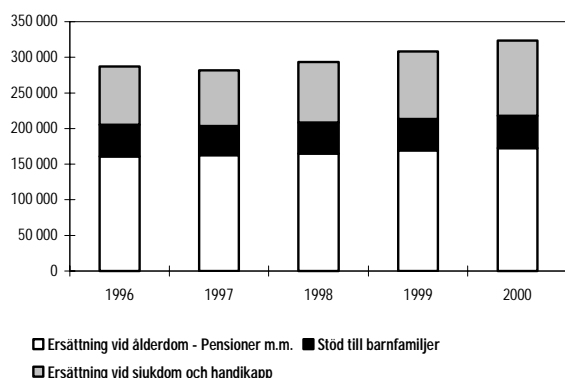
	2000	1999	1998	1997	1996
Ersättning vid ålderdom	172 445	169 489	164 858	162 618	161 172
Ersättning vid sjukdom, handikapp m.m.	105 417	94 938	84 346	80 769	83 622
Stöd till barnfamiljer	45 865	43 827	43 993	41 062	44 382
Summa	323 727	308 254	293 197	284 449	289 176

Från och med 1998 har kostnaderna inom socialförsäkringssystemet ökat varje år och mellan 1999 och 2000 uppgår ökningen till 15 miljarder kronor eller 5 procent. Under hela perioden 1996–2000 har ökningen varit totalt ca 35 miljarder kronor, eller 12 procent.

Av ökningen är 11 miljarder kronor hänförliga till ökade pensionskostnader. Ökningen av pensionerna har varit tämligen jämt fördelad under perioden 1996–2000, och 2000 års ökning uppgick till 3 miljarder kronor. De pensioner som

Diagram 3.3 Socialförsäkring 1996-2000

Miljoner kronor

finansieras via AP-fonderna ingår i ovan angivna kostnader (däremot finns AP-fonderna som sådana, administration och finansiella poster inte med i resultat- och balansräkningarna, se bilaga 2 Redovisningsprinciper). De ökade pensionskostnaderna beror dels på ett ökat antal pensionärer, dels på att en allt större andel av dessa omfattas av ATP-systemet samt att den genomsnittliga pensionspoängen ökar.

När det gäller ersättning vid sjukdom och handikapp m.m. sjönk kostnaderna under mitten av 1990-talet fram till 1997. Från och med 1998 har emellertid kostnaderna ökat kraftigt varje år med sammanlagt nära 25 miljarder kronor eller 31 procent. Av ökningen är en viss del hänförlig till ökade kostnader för läkemedelsförmånen. Den dominerande delen avser dock kostnader för sjukpenning, som ökat kraftigt på grund av ett flertal samverkande faktorer. Några förklaringsfaktorer som kan nämnas är:

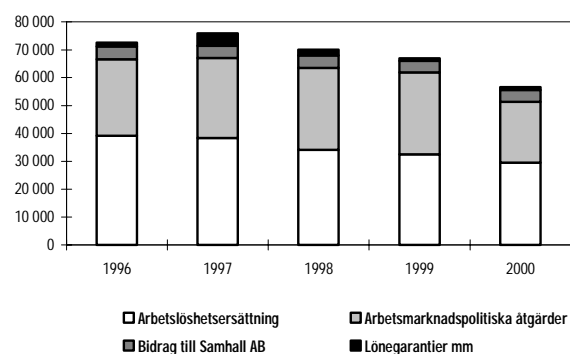
- Antalet sjukfall, och därmed antalet sjukdagar, har ökat kraftigt. Av särskild betydelse är ökningen av de långa sjukfallen.
- Den sjuklöneperiod som finansieras av arbetsgivaren förkortades under 1998 från 28 dagar till 14 dagar.
- Ersättningsnivån höjdes 1998 till 80 procent.

Stödet till barnfamiljer har totalt sett inte förändrats väsentligt under de senaste åren. Den barnbidragshöjning som gjordes 2000 har ökat kostnaderna med cirka 2 miljarder kronor.

Arbetsmarknad

Diagram 3.4 Arbetsmarknad 1996-2000

Miljoner kronor

Kostnaderna för olika former av stöd till arbetsmarknaden, som följd av dämpad konjunktur och låg efterfrågan på arbetskraft, kulminerade 1994/95. Efter 1997 har kostnaderna successivt reducerats, och har t.o.m. 2000 minskat till knappt 57 miljarder kronor, vilket motsvarar en minskning på nära 20 miljarder kronor på 3 år.

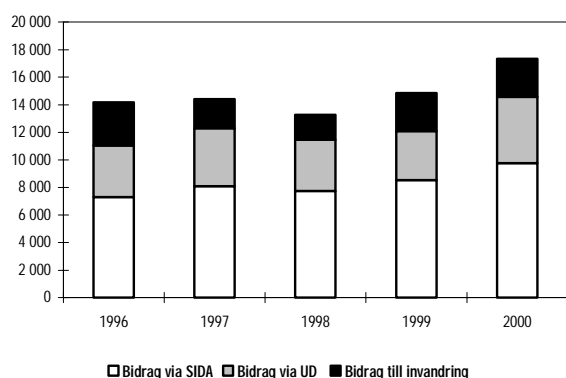
Den kraftigaste minskningen skedde mellan 1999 och 2000, då kostnaderna minskat med 10 miljarder kronor. Minskningen förklaras, liksom för 1998 och 1999, till stor del av ökad sysselsättning och en minskad andel långtidsarbetslösa. Utmärkande för 2000 var dessutom minskade kostnader för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, främst arbetsmarknadsutbildningen.

Utöver arbetslöshetsersättning och statlig lönegaranti finns ytterligare ett tjugotal former av stöd och bidrag. Mellan dessa olika former har förändringar skett under perioden. Sammantaget påverkar dock inte dessa förhållandevis mindre omfattande stödformer totalbilden av hur statens arbetsmarknadskostnader utvecklats de senaste åren.

Bistånd och invandring

Diagram 3.5 Bistånd och invandring 1996-2000

Miljoner kronor

Efter det att besparingar gjorts i mitten av 1990-talet har kostnaderna för bistånd och invandring varit relativt stabila. Kostnaderna ökade under 1999 och 2000, vilket i huvudsak varit hänförligt till satsningar på återuppbyggnad efter katastrofer och krig samt andra infrastruktursatsningar. Under 2000 har dessutom bidragen till bistånd via Förenta nationerna ökat med omkring 1 miljard kronor.

Övriga transfereringar och bidrag

För de övriga transfereringar som sammanfattas i tabell 3.9, har kostnaderna ökat med totalt 48 miljarder kronor under perioden 1996–2000. Denna förändring är ett netto av såväl väsentliga höjningar som minskningar. Från 1998 har en kostnad tillkommit för överföring av medel till premiepensionsdelen i det nya ålderspensionssystemet, vilken för 2000 uppgår till 21,6 miljarder kronor. En ytterligare förändring som skett i samband med det nya ålderspensionssystemet är att bl.a. förtidspensionerna numera finansieras i sin helhet via statsbudgeten. Detta, i kombination med förändringar i uttaget av avgifter till pensionssystemet, har lett till att de löpande inbetalningarna av avgiftsmedel överstiger utbetalningarna av pensioner. Detta netto redovisas som en transferering till AP-fonderna på 5,6 miljarder kronor under 2000.

Av de totala bidragen till kommuner och landsting på 101 miljarder kronor avser 19 miljarder kronor s.k. utjämningsbidrag. Denna kostnad motsvaras av en intäkt på ungefär samma belopp, vilken erhålls från de kommuner och landsting vilka enligt särskilda regler har skyldighet att erlagga utjämningsavgift.

Tabell 3.9 Transfereringar och bidrag - övrigt

Miljoner kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Generella bidrag och utjämningsbidrag till kommuner och landsting	97 218	99 182	96 171	86 683	77 778
Nedskrivning av fordran i kommunkontosystemet	3 830	-	-	-	-
Sveriges avgift till EU m.m.	22 255	21 067	21 210	21 057	18 456
Studiestöd / avskrivning av lånefordringar	21 968	22 380	18 283	13 338	9 368
Överföring till premiepensionssystemet	21 555	23 528	11 366	-	-
Överföring till Allmänna pensionsfonden	5 558	-	-	-	-
Räntebidrag	3 931	7 367	10 814	20 804	30 715
Stöd till jordbruk	6 543	8 364	8 558	8 164	7 216
Bidrag inom skolväsendet	4 032	4 241	4 029	3 114	1 864
Bidrag till folkbildning	2 489	2 494	2 418	2 357	2 468
Bidrag till näringslivet m.m. via NUTEK	2 478	2 465	1 873	1 530	3 172
Bidrag till investeringar i infrastruktur	2 375	1 599	1 480	1 819	1 413
Övrigt	22 956	21 996	18 874	16 464	16 757
Summa	217 188	214 683	195 076	175 330	169 207

Intäkten från avgiften redovisas i resultaträkningen för staten som skatteintäkt. Av resterande bidrag utgör 78 miljarder kronor generella stadsbidrag till kommuner och landsting varav kommunerna erhåller den största andelen. Un-

der 2000 har dessutom tillkommit engångsnedskrivningen av statens fordran avseende mervärdesskatt inom det s.k. kommunkontosystemet med 3,8 miljarder kronor.

3.7 Konsoliderad resultaträkning med kommentarer

I resultaträkningen redovisas redovisningsperiodens intäkter och kostnader. Skatteintäkter m.m. som utgör merparten av statens intäkter redovisas dock till stor del enligt kassamässiga principer, dvs. med de belopp som faktiskt inbetalats under året. Statens kostnader innefattar driften av statens egen verksamhet, men uppkommer främst i de stora bidrags- och försäkringssystem som staten hanterar, t.ex. socialförsäkringssystemet. Även dessa transfereringar redovisas till största delen kassamässigt.

Den statliga verksamheten finansieras i viss utsträckning med avgifter från försäljning av varor och tjänster och bedrivs, med undantag för affärsverkens verksamhet, utan vinstkrav. En begränsad del av intäkterna utgörs även av bidrag.

Resultaträkningen för 2000 visar ett överskott på 29 miljarder kronor, som skall jämföras med ett överskott på 59 miljarder kronor för 1999. De viktigaste negativa förändringsfaktorerna, för den 50 procentiga minskningen, utgörs av poster kopplade till det reformerade ålderspensionssystemet och ökade kostnader för förvaltning av statsskulden.

Se även avsnittet Övriga förändringar.

Tabell 3.10 Konsoliderad resultaträkning

Miljoner kronor

	Not	2000	1999
Intäkter			
Skatter m.m.	1	795 682	772 788
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	47 591	46 231
Intäkter av bidrag	3	16 912	49 427
Summa intäkter		860 185	868 446
Kostnader			
<i>Transfereringar</i>			
Lämnade bidrag m.m.	4	-614 805	-604 671
Avsättningar till/upplösning av fonder	5	-5 349	-4 212
<i>Summa transfereringar</i>		<i>-620 154</i>	<i>-608 883</i>
<i>Statens egen verksamhet</i>			
Kostnader för personal	6	-76 786	-72 519
Kostnader för lokaler	7	-10 706	-10 804
Övriga driftkostnader	8	-57 868	-53 278
Avskrivningar och nedskrivningar	9	-16 825	-15 819
<i>Summa statens egen verksamhet</i>		<i>-162 185</i>	<i>-152 420</i>
Summa kostnader		-782 339	-761 303
<i>Saldo före resultat från andelar och finansiella poster</i>		<i>77 846</i>	<i>107 143</i>
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	10	8 819	18 777
Finansiella intäkter och kostnader			
Finansiella intäkter	11	107 331	85 331
Finansiella kostnader	12	-164 572	-152 678
Summa finansiella poster		-57 241	-67 347
ÅRETS ÖVERSKOTT		29 424	58 573

Förändringar som sammanhänger med ålderspensionssystemet

Under en följd av år har de inbetalda avgifterna från arbetsgivare och enskilda till ATP-systemet understigit de löpande utbetalningarna av tilläggspensioner. Mellanskillnaden har finansierats från AP-fonderna och redovisats som en bidragsintäkt i statens resultaträkning. Under 1999 var denna intäkt 30 miljarder kronor. Det nya ålderspensionssystemet innebär bl.a. att ålderspensionerna till större del än tidigare finansieras med ålderspensionsavgifter via AP-fonderna och endast marginellt (omkring 8 procent 2000) med anslag på statsbudgeten. Förtidspensionerna finansieras inte till någon del via AP-fonderna. Denna omfördelning av finansieringsansvaret

genomfördes i huvudsak 1999. År 2000 höjdes ålderspensionsavgiften från arbetsgivare från 6,40 till 10,21 procent av lönesumman, samtidigt som den allmänna löneavgiften sänktes i motsvarande grad. Därigenom skapades ett överskott i de löpande betalningsströmmarna i ålderspensionssystemet. Dessa löpande överskott förs till AP-fonderna där de fonderas för finansiering av de framtida kostnadsökningarna när befolkningen blir äldre och antalet pensionärer ökar. Överföringen till AP-fonderna redovisas som en transferering till AP-fonderna.

Inbetalda avgifter under 2000 har överstigit utbetalningarna av pensioner som finansieras från AP-fonderna med drygt 5 miljarder kronor. Kostnaden för transferering till AP-fonderna ingår i posten lämnade bidrag.

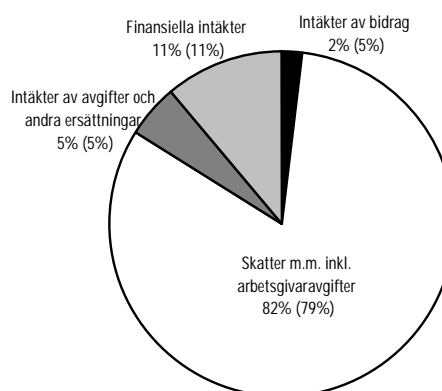
De 45 miljarder kronor, som liksom under 1999, överförts från AP-fonderna till staten som ett led i den finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet redovisas inte över resultaträkningen (se Redovisningsprinciper, bilaga 2).

Övriga förändringar

De totala intäkterna 2000 uppgick till 976 miljarder kronor. Skatterna inklusive arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt m.m., utgjorde den dominerande delen. Skatterna ökade, till följd av den goda makroekonomiska utvecklingen, trots genomförda skattesänkningar, med 39,4 miljarder kronor jämfört med 1999.

Från och med 2000 redovisar Riksskatteverket skatteintäkter enligt en modifierad bokföringsmässig princip i stället för som tidigare rent kassamässigt. Det innebär att underskott på skattekonto (debiterade, ej betalda skatter) tas upp som fordringar och att överskott (inbetalda, ej debiterade skatter) tas upp som skulder. Nettoeffekten för 2000 uppgick till 16,5 miljarder kronor inbetalda, ej debiterade skatter, dvs. en skuld som redovisas som periodiserad uppbörd och som minskar den redovisade ökningen av skatteintäkterna i resultaträkningen till 22,9 miljarder kronor. En jämförelse mellan 1999 och 2000 är inte möjlig med hänsyn till att det inte gjorts någon motsvarande justerad bedömning för 1999. (Se vidare not 1).

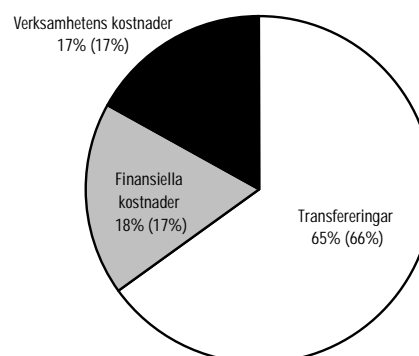
Diagram 3.6 Statens intäkter 2000 fördelat på typ av intäkter

Inom parantes anges motsvarande värde för redovisningsperioden 1999

Intäkter av bidrag uppgick till 17 miljarder kronor. Det motsvarade, i jämförelse med föregående år, en kraftig minskning på 32 miljarder kronor varav 30 miljarder kronor var hänförliga till de nämnda förändringarna i ålderspensionssystemet.

Diagram 3.7 Statens kostnader 2000 fördelat på typ av kostnad

Inom parantes anges motsvarande värde för redovisningsperioden 1999

Kostnaderna för lämnade bidrag m.m. under rubriken Transfereringar uppgick till 615 miljarder kronor 2000. Det motsvarar en ökning med 10 miljarder kronor jämfört med 1999, varav 5 miljarder kronor avser överföringar till AP-fonderna. Den största enskilda ökningen 2000 avser ersättning vid sjukdom m.m. som ökade med 8 miljarder kronor, främst avseende sjukpenning och bidrag till läkemedelsförmånen. Avskrivning av fordran på kommuner avseende mervärdesskatt har gett en engångskostnad på 3,8 miljarder kronor. Kostnaderna för arbets-

marknadspolitiken har däremot minskat med 10 miljarder kronor på grund av lägre arbetslöshet och minskat behov av arbetsmarknadspolitiska program.

Kostnaderna för statens egen verksamhet uppgick till 162 miljarder kronor 2000, vilket är en ökning med 10 miljarder kronor jämfört med 1999. Det var framförallt personalkostnaderna som ökade, främst beroende på löneutvecklingen, men även på grund av ökade kostnader för pensionsavsättningar.

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag har minskat med 10 miljarder kronor, främst på grund av att resultat från andelar i förvaltningsbolaget Stattum har minskat med 8 miljarder kronor jämfört med 1999 (se not 10).

De finansiella posternas förändring mellan åren uppvisar en nettokostnadsminskning med 10 miljarder kronor. Statsskuldens nettokostnader, inklusive kostnader för förvaltning av statsskulden, har ökat med 43 miljarder kronor. I detta belopp ingår att de orealiserade valutavinsterna/förlusterna försämrats med 42 miljarder kronor mellan åren. Försäljningen av aktier i Teli AB genererade en realisationsvinst för staten på 53,5 miljarder kronor.

3.8 Konsoliderad balansräkning med kommentarer

I balansräkningen redovisas värdet av statens samtliga tillgångar, skulder och kapital. Värdet är beräknat per den 31 december 2000. I de fall marknadsvärden finns att tillgå för aktier och andelar i statliga bolag presenteras dessa i kapitel 8.

Statens totala nettoförmögenhet var negativ och uppgick till -1 000 miljarder kronor per den 31 december 2000. Det innebär en förbättring med 86 miljarder kronor jämfört med 1999. Den huvudsakliga orsaken till förbättringen är att statsskulden minskat med 92 miljarder kronor. Den inhemska skulden har minskat med 42 miljarder kronor. De utländska lånen har minskat med 50 miljarder kronor.

Tabell 3.11 Konsoliderad balansräkning

Miljoner kronor

TILLGÅNGAR	Not	2000-12-31	1999-12-31
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för forskning och utveckling	13	1 302	1 082
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	14	232	243
Förskott avseende immateriella tillgångar	15	7	13
Summa immateriella anläggningstillgångar		1 541	1 338
Materiella anläggningstillgångar			
Statliga väganläggningar	16	67 356	63 185
Statliga järnvägsanläggningar	17	57 642	53 149
Byggnader, mark och annan fast egendom	18	35 178	33 437
Förbättringsutgifter på annans fastighet	19	2 026	1 640
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	20	22 359	30 003
Pågående nyanläggningar	21	25 829	30 523
Beredskapstillgångar	22	75 826	66 855
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	23	340	349
Summa materiella anläggningstillgångar		286 556	279 141
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i dotter- och intresseföretag	24	139 988	140 766
Andra långfristiga värdepappersinnehav	25	16 579	9 559
Andra långfristiga fordringar	26	8 439	6 454
Summa finansiella anläggningstillgångar		165 006	156 779
Summa anläggningstillgångar		453 103	437 258
Utlåning	27	127 046	123 532
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	28	1 222	1 370
Pågående arbeten	29	365	442
Fastigheter	30	146	161
Förskott till leverantörer	31	10 437	11 958
Summa varulager m.m.		12 170	13 931
Fordringar			
Kundfordringar	32	4 664	4 108
Övriga fordringar	33	33 222	20 107
Summa fordringar		37 886	24 215

	Not	2000-12-31	1999-12-31
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	34	16 721	22 055
Upplupna bidragsintäkter	35	820	486
Övriga upplupna intäkter	36	17 284	14 774
Summa periodavgränsningsposter		34 825	37 315
Kortfristiga placeringar			
Värdepapper och andelar	37	20 094	18 908
Summa kortfristiga placeringar		20 094	18 908
Kassa och bank			
Kassa, postgiro och bank	38	3 924	6 743
Summa kassa och bank		3 924	6 743
SUMMA TILLGÅNGAR		689 048	661 902
KAPITAL OCH SKULDER			
	Not	2000-12-31	1999-12-31
Nettoförmögenhet	39	-999 655	-1 086 375
Fonder	40	40 045	34 697
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	41	125 369	115 636
Övriga avsättningar	42	13 990	9 353
Summa avsättningar		139 359	124 989
Statsskulden			
Lån i Sverige	43	1 036 832	1 079 080
Lån utomlands		241 061	291 075
Summa statsskulden		1 277 893	1 370 155
Skulder m.m.			
Övriga skulder	44	126 122	105 297
Leverantörsskulder	45	12 375	12 746
Depositioner	46	739	777
Förskott från uppdragsgivare och kund	47	369	476
Summa skulder m.m.		139 605	119 296
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	48	73 096	75 959
Oförbrukade bidrag	49	4 190	3 472
Övriga förutbetalda intäkter	50	14 515	19 709
Summa periodavgränsningsposter		91 801	99 140
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		689 048	661 902
Garantiförbindelser	51	711 000	681 253
Övriga ansvarsförbindelser	52	2 600	-

Statsskuldens förändring

Statsskuldens minskning 2000 kan bl.a. förklaras av följande faktorer. År 2000 skedde utförsäljning av statlig egendom med 75 miljarder kronor, huvuddelen från försäljningen av aktier i Telia. Vidare fick staten in 45 miljarder kronor i s.k. infasningspengar från AP-fonderna (se även bilaga 2 Redovisningsprinciper). I motsatt riktning gick utbetalningarna av de medel som samlats i premiepensionssystemet under åren 1995-1998 med 56 miljarder kronor. Den goda ekonomiska utvecklingen har medfört en tillväxt i skattebasen som genererat ökade skatteinbetalningar, trots att skatterna sänktes 2000, samtidigt som kostnaderna för arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska program minskat kraftigt. Som en följd av ökad privat konsumtion ökade inbetalningar avseende moms med 12 miljarder kronor.

Övriga förändringar

Under räkenskapsåret 2000 har de totala tillgångarna ökat med 27 miljarder kronor till 689 miljarder kronor.

De materiella anläggningstillgångarna har ökat med totalt drygt 7 miljarder kronor. Försvarets militära beredskapstillgångar ökade med 9 miljarder kronor under 2000. Det redovisade värdet av de statliga väg- och järnvägsanläggningarna har ökat med totalt omkring 4,5 miljarder kronor (om man beaktar att färdigställandet av bl.a. Öresundsbron och Arlandabanan minskat de pågående nyanläggningarna och ökat värdet på de statliga väg- och järnvägsanläggningarna med 4 miljarder kronor). Statens järnvägar (SJ) har avyttrat sina transportmedel till bolag inom SJ-koncernen inför bolagiseringen av SJ. Detta resulterade i en minskning av värdet av maskiner, inventarier och installationer med drygt 7 miljarder kronor. Värdet på SJ:s fastigheter har skrivits upp med drygt 2 miljarder kronor under 2000.

De finansiella tillgångarna har ökat med 8 miljarder kronor. I samband med SJ:s avyttring av transportmedel, upprättades avtal om underuthyrning som redovisas som andra långfristiga värdepappersinnehav. Dessa uppgick till drygt 7 miljarder kronor 2000.

Andelar i dotter- och intresseföretag har minskat med totalt 1 miljard kronor. Det har dock skett en betydande omfördelning av värden

inom posten. Värdet på andelarna i Förvaltningsaktiebolaget Stattum har minskat med 10 miljarder kronor på grund av att den under 1999 redovisade försäljningen av aktier i Pharmacia & Upjohn under 2000 gjorts likvid. Värdet på andelarna i Telia AB har ökat med 6 miljarder kronor på grund av en nyemission i samband med utförsäljningen av 29,4 procent av statens ägarandel. Att värdet av Telia ökade trots utförsäljningen beror på att det bokförda värdet av försälda andelar var lägre än värdeförändringarna hänförliga till främst nyemissionen och årets resultatandel, vilken hade en positiv effekt på det bokförda värdet. Nordiska investeringsbanken har invärderats som intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden, vilket innebär att det bokförda värdet ökade med 4 miljarder kronor. Samtidigt minskade posten Andra långfristiga värdepappersinnehav med drygt 1 miljard kronor. Totalt sett innebär invärderingen en ökning av tillgångarna med 3 miljarder kronor i balansräkningen.

Fordringarna har ökat med knappt 14 miljarder kronor. Det beror främst på att Riksskatteverket har ändrat redovisningsprincip vad gäller skatteuppbörden, vilket lett till att de redovisade skattefordringarna ökat med 14 miljarder kronor. Se även not 33.

Fonderna har ökat med 5 miljarder kronor, där de största förändringarna avser Insättningsgarantinämndens fond och reservering av medel från inbetald energiskatt för individuellt kompetenssparande.

Avsättningar för pensioner har ökat med knappt 10 miljarder kronor. Förändringen beror främst på att Statens pensionsverk redovisat pensionsskulden till ett värde som är 8 miljarder kronor högre än föregående år. Ökningen beror på att Nämnden för statens avtalsförsäkringar har ändrat i de försäkringstekniska riktlinjerna, bl.a. har ränteantagandet sänkts. Även pensionsavsättningar hos Riksförsäkringsverket med de allmänna försäkringskassorna och Försvarmakten har ökat till följd av förändrade ränteantaganden.

Övriga avsättningar har ökat med 5 miljarder kronor. Exportkreditnämnden gör avsättningar för risker i garantiengagemang. Eftersom nämnden under 2000 ökat sina garantiätaganden med 80 procent, vilket motsvarar nästan 5 miljarder kronor, har även avsättningarna ökat kraftigt.

Övriga skulder ökade med 21 miljarder kronor. Riksskatteverket står för en ökning med

29 miljarder kronor, beroende på ändrade redovisningsprinciper för betalda men icke debiterade skatter. Riksgäldskontorets skuld till Premiépensionsmyndigheten har minskat med 32 miljarder kronor netto, på grund av att 1995–1998 års premiépensionsmede tagits ut från Riksgäldskontoret och placerats under 2000. Utbetalningen uppgick till 56 miljarder kronor, men under året har också nya medel betalats in, varför nettominskningen blev 32 miljarder kronor. Riksgäldskontorets övriga skulder har ökat med 18 miljarder kronor och består främst av skulder kopplade till åtgärder i skuldförvaltningen. Se i övrigt not 44.

3.9 Finansieringsanalys med kommentarer

Finansieringsanalysen visar statens betalningar fördelade på avsnitten statens verksamhet, investeringar, utlåning och finansiella aktiviteter. Finansieringsanalysen visar även förändringen av och respektive avsnitts påverkan på statens nettouplåning under redovisningsperioden.

Statens nettouplåning definieras som förändringen av statsskulden och annan upplåning justerat för orealiserade valutakursförändringar. Den överensstämmer med totalsiffran i finansieringsanalysen.

Uppgifterna avseende finansieringsanalysen har hämtats från de konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt från den information som myndigheterna inrapporterat. När det gäller affärsverken har information dock hämtats i särskild ordning. I noterna härleds några av uppgifterna i finansieringsanalysen från underlagen i resultat- och balansräkningarna.

Saldot i finansieringsanalysen är 0,4 miljarder kronor lägre än statsbudgetens saldo. Skillnaden beror på att det finns transaktioner som påverkar endast endera av statsskulden eller statsbudgeten. Affärsverkens nettouplåning påverkar t.ex. statsskulden. Riksgäldskontorets kortsiktiga placeringar av betalningsöverskott på statsverkets checkräkning påverkar å andra sidan statsbudgetens saldo. Se vidare avsnittet 5.2 Härledning av statsbudgetens saldo från resultaträkningens saldo

Tabell 3.12 Finansieringsanalys

Miljoner kronor

	Not	2000	1999
Statens verksamhet			
Skatter m.m.	53	811 529	770 158
Avgifter och andra ersättningar	54	62 571	53 286
Intäkter av bidrag		16 912	49 163
<i>Summa justerade intäkter</i>		<i>891 012</i>	<i>872 607</i>
Transfereringar	55	-637 993	-573 093
Statens egen verksamhet	56	-130 990	-131 715
<i>Summa justerade kostnader exklusive avskrivningar</i>		<i>-768 983</i>	<i>-704 808</i>
Överföring av AP-fondsmedel		45 000	45 000
Justeringar till betalningar	57	8 385	-8 572
Saldo statens verksamhet		175 414	204 227
Investeringar			
Finansiella investeringar	58	-1 261	-810
Materiella investeringar		-31 768	-33 518
Immateriella investeringar		-569	-606
Försäljning av anläggningstillgångar		62 810	1 145
Summa investeringar		29 212	-33 789
Utlåning			
Nyutlåning	59	-13 894	-13 275
Amorteringar		4 799	4 655
Summa nettoutlåning		-9 095	-8 620
Finansiella aktiviteter			
Finansiellt netto för statens upplåning, justerat för valutakursförändringar	60	-91 403	-87 739
Övrigt finansiellt netto justerat för resultatandelar	61	1 748	2 731
Justeringar till betalningar	62	-4 365	-3 880
Summa finansiella aktiviteter		-94 020	-88 888
Totalt		101 511	72 930
Statens upplåning			
Förändring av statsskulden		-92 262	-75 806
Förändring av övrig upplåning			28
Orealiserade valutakursförändringar		-9 249	2 848
Saldo statens nettouplåning		-101 511	-72 930

Statens verksamhet

Kassaflödet avseende statens verksamhet uppgick 2000 till 175,4 miljarder kronor, vilket är en minskning från föregående år med 28,8 miljarder

kronor. Att nettobetalingarna i statens verksamhet har minskat, trots att skattebetalningarna har ökat, beror till stor del på statens betalningar av premiepensionsmedel, och minskade bidragsbetalningar från AP-fonderna.

I finansieringsanalysen har justeringar gjorts för betalda men ej intäktsbokförda skatter, vilket medför att skatteintäkterna är 16 miljarder kronor högre än i resultaträkningen.

Under posten intäkter av avgifter och andra ersättningar har utdelningar från statliga dotter- och intresseföretag lagts till med 16 miljarder kronor. Utdelningarna har ökat med 8,9 miljarder kronor sedan föregående år. De största utdelningarna framgår av tabell 3.12

Tabell 3.13 Utdelningar i statliga bolag

Miljarder kronor		
	2000	1999
Förvaltningsaktiebolaget Stattum	11,4	1
Telia AB	1,5	1,4
Vattenfall AB	1,5	1,5
Statliga Akademiska Hus AB	0,6	0,4
Luossavaara iKirunavaara AB (LKAB)	0,2	0,2
Vin & Sprit AB	0,2	0,8

Under Transfereringar har justeringar gjorts med -31,6 miljarder kronor för överföringar av premiepensionsmedel. Transfereringar har även justerats med 8,4 miljarder kronor för befarade förluster i utlåningsverksamhet och med 5,3 miljarder kronor för avsättningar till fonder.

Kostnaderna för statens förvaltning har i finansieringsanalysen justerats för avskrivningar av anläggningstillgångar och avsättningar till pensioner m.m., med 16,8 respektive 14,4 miljarder kronor.

Medel från AP-fonderna har förts över till staten med 45 miljarder kronor i likhet med föregående år.

Investeringar

Statens totala utgifter för finansiella, materiella och immateriella investeringar uppgick 2000 till 33,6 miljarder kronor. Försäljningen av anläggningstillgångar inbringade 62,8 miljarder kronor. De totala nettoinvesteringarna uppgick därmed till 29,2 miljarder kronor. Den främsta anledningen till att nettoinvesteringarna redovisas

med ett positivt belopp är utförsäljningen av Telia.

Investeringar i finansiella anläggningstillgångar var 1,3 miljarder kronor, vilket är en ökning från föregående år med 0,5 miljarder kronor. Ökningen är till stor del hänförlig till Regeringskansliets investeringar i aktier i OM-gruppen AB som uppgick till 0,6 miljarder kronor.

De materiella investeringarna uppgick under 2000 till 31,8 miljarder kronor, vilket är en minskning med 1,8 miljarder kronor från föregående år. Investeringar i vägar och järnvägar har minskat med 0,6 respektive 1,3 miljarder kronor.

Tabell 3.14 Materiella investeringar

Miljarder kronor		
	2000	1999
Beredskapstillgångar	11,9	12,1
Maskiner och inventarier	5,5	6,3
Väganläggningar	4,6	5,2
Fastigheter och markanläggningar	4,6	3,4
Järnvägsanläggningar	3,8	5,1
Övriga investeringar	1,4	1,4
Totalt	31,8	33,5

Investeringar i immateriella tillgångar uppgick till 0,6 miljarder kronor, vilket är ungefär i samma nivå som 1999.

I not 58 ges mer information om investeringar i anläggningstillgångar.

Försäljningsinkomsterna uppgick till 62,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 61,7 miljarder kronor. Ökningen är hänförlig till statens försäljningar av aktier i Telia och Celsius, 61 respektive 0,5 miljarder kronor.

Utlåning

Nettoutlåningen, dvs. saldot mellan nyutlåning och amorteringar, var -9,1 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,5 miljarder kronor. Nyutlåningen ökade således mer än amorteringarna, även om båda ökade, med 0,6 miljarder kronor respektive 0,1 miljarder kronor. I not 59 specificeras nyutlåning och amorteringar.

Finansiella aktiviteter

Nettobetalningar från finansiella aktiviteter under 2000 uppgick till -94 miljarder kronor, vilket innebär att nettobetalningarna har ökat med 5,1 miljarder kronor. Ökningen är till stor del hänförlig till att realiserade valuta- och kursdifferenser har ökat med 5,5 miljarder kronor.

Från resultaträkningen har finansiella poster som inte påverkar betalningar eliminerats, t.ex. realiserade valutakursförluster på 24,5 miljarder kronor varav 9,2 miljarder kronor är hänförliga till statens upplåning. Dessa har i huvudsak uppkommit vid omvärdering av upplåning och kreditgivning i utländsk valuta.

Statens upplåning

Statens nettoupplåning visar förändringen av statens upplåning justerat för valutakursförändringar i utländsk valuta. Vid sidan av Riksgäldskontoret har endast ett fåtal myndigheter möjlighet att ta upp lån på marknaden.

Statens nettoupplåning under 2000 uppgick till -101,5 miljarder kronor. Att nettoupplåningen var negativ innebär att staten har amorterat av lån med motsvarande belopp. Jämfört med 1999 har nettoupplåningen minskat med 28,6 miljarder kronor. Under året minskade statsskulden med 92,3 miljarder kronor. De realiserade valutakursförlusterna som påverkat statsskulden uppgick till 9,2 miljarder kronor.

4

Statsbudgetens utfall 2000

4 Statsbudgetens utfall 2000

4.1 Inledning

I 2001 års ekonomiska vårproposition redovisar regeringen en kort sammanfattning av statsbudgetens utfall 2000. I detta kapitel redovisar regeringen statsbudgetens slutliga utfall 2000. I bilagorna 6 och 7 redovisas det slutliga utfallet för samtliga inkomstitlar respektive anslag på statsbudgeten. Månadsfördelade inkomster och utgifter redovisas i bilagorna 8 och 9.

4.2 Statsbudgetens saldo 2000

Enligt 16 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter, med vissa specificerade undantag, samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statsbudgetens saldo är därmed detsamma som statens lånebehov men med omvänt tecken. Ett positivt saldo innebär att staten har möjlighet att amortera på statsskulden. I kapitel 5 Samband mellan resultaträkning och statsbudget jämförs redovisningsprinciper och struktur mellan statsbudgeten och resultaträkningen.

Budgetsaldot uppgick 2000 till 101,9 miljarder kronor. I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till 82,5 miljarder kronor. Utfallet är därmed 19,4 miljarder kronor högre än budgeterat. Jämfört med utfallet 1999 har statsbudgetens saldo förbättrats med 19,9 miljarder kronor.

Det stora budgetöverskottet för 2000 beror till stor del av större engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden, 45 miljarder kronor, och försäljning av statliga bolag m.m. 73,8 miljarder kronor. Nettot av inbetalningar och utbetalningar av premiepensionsmedel till Riks-

gäldskontoret uppgår till -31 miljarder kronor. Justerat för dessa större engångseffekter uppgick statsbudgetens saldo till cirka 14 miljarder kronor. Statsbudgetens saldo 2000 samt justering för större engångseffekter framgår av tabell 4.1.

Tabell 4.1 Statsbudgetens saldo 2000 samt justering för större engångseffekter (underliggande saldo)

Miljarder kronor

	2000
Statsbudgetens saldo	101,9
Större engångseffekter	87,8
Varav försäljning av statliga bolag m.m.	73,8
Överföring från AP-fonden	45,0
Premiepensionsmedel, netto	-31,0
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	14,1

Statsbudgetens inkomster beräknades i statsbudgeten till 782,3 miljarder kronor. Det slutliga utfallet blev 800 miljarder kronor vilket är 17,7 miljarder kronor högre än beräknat. Ökningen förklaras främst av högre skatteinkomster, som blev 55,7 miljarder kronor högre än beräknat, medan inkomst av försäld egendom blev 33 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten (se vidare avsnitt 4.3).

Det slutliga utfallet för statsbudgetens utgifter m.m. blev 698,1 miljarder kronor. Det är 1,7 miljarder lägre än budgeterat. Denna utgiftsminskning hänförs till ett stort antal olika poster på statsbudgetens utgiftssida (se vidare avsnitt 4.4).

Statsbudgetens utfall 2000 framgår av tabell 4.2.

Tabell 4.2 Statsbudgetens utfall 2000

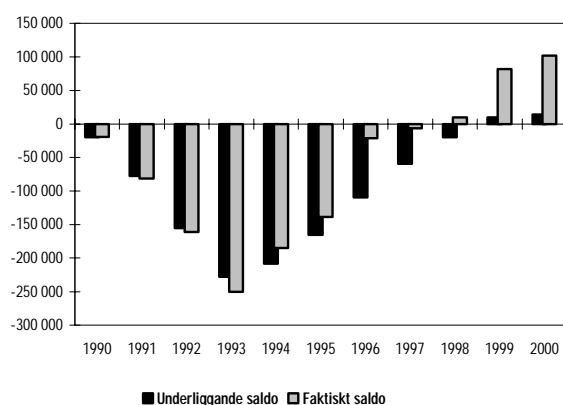
Miljarder kronor

	SB	TB	SB+ TB ¹⁾	Utfall	Skillnad mot SB
Inkomster	782,3		782,3	800,0	17,7
Varav skattein- komster	617,1		617,1	672,8	55,7
Utgifter m.m.	699,8	9,0	708,8	698,1	-1,7
Varav utgifter exkl. stats- skuldsräntor	623,5 ²⁾	9,0	632,5	619,4	-4,1
Varav RKG:s nettoutlåning m.m. ³⁾	-5,5		-5,5	-11,5	-6,0
Budgetsaldo	82,5	-9,0	-73,5	101,9	19,4

¹⁾ SB = Statsbudgeten, TB = Tilläggsbudget²⁾ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 6 miljarder kronor³⁾ Inkl. kassamässig korrigerigering och finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret

I diagram 4.1 redovisas statsbudgetens saldo och underliggande saldo för åren 1990-2000. Budgetsaldot har förändrats dramatiskt under perioden. Under 1990-talet första år var staten tvungen att låna stora belopp. Störst var lånebehovet 1993. Därefter har det skett en kraftig minskning av lånebehovet och 1998 övergick lånebehovet till ett budgetöverskott på 9,7 miljarder kronor för att sedan 1999 öka kraftigt till ett budgetöverskott på 82 miljarder kronor. År 2000 blev budgetöverskottet 101,9 miljarder kronor. Som framgår av diagrammet är det bara under de tre senaste åren som staten har kunnat amortera på statsskulden.

Diagram 4.1 Statsbudgetens saldo 1990-2000

4.3 Statsbudgetens inkomster

Inkomsterna på statsbudgeten uppgick 2000 till 800 miljarder kronor, vilket är 18 miljarder kronor (2,3 procent) högre än vad som beräknades i statsbudgeten. Inkomster från skatter m.m. blev 673 miljarder kronor, vilket är 56 miljarder kronor (9,0 procent) högre än beräknat.

Utfallet för övriga inkomster blev 127 miljarder kronor, vilket däremot är 38 miljarder kronor (23,0 procent) lägre än beräknat. Det lägre utfallet för övriga inkomster förklaras i huvudsak av att försäljningar av statlig egendom blev lägre än beräknat.

4.3.1 Skatter

De inkomstitlar som redovisar skatter som omfattas av den samordnade uppbörden påverkas av de periodiserade skatterna för inkomstären 1998-2000. Den samordnade uppbörden omfattar cirka hälften av de totala skatterna. För inkomstären 1998-1999 är dessa utfall kända medan utfallet avseende inkomståret 2000 blir klart i december 2001. Några exakta förklaringar till skillnader mellan statsbudget och utfall går därför inte att redovisa, utan förklaringarna baseras på den prognos av den periodiserade skatten för 2000 som redovisas i 2001 års ekonomiska vårproposition. För de skatter som inte omfattas av den samordnade uppbörden är dock det periodiserade utfallet för 2000 klart.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 (BP2000) har de periodiserade skatterna i offentlig sektor ökat med 27 respektive 55 miljarder kronor för åren 1999 och 2000, vilket framgår av tabell 4.3. Jämförelsen för 2000

Tabell 4.3 Offentliga sektorns och statens periodiserade skatter samt statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos/ Utfall	Skillnad mot BP2000	
	1999	2000	1999	2000
+ Löneskatter	706	727	4	21
+ Kapitalskatt rea.	31	35	13	20
+ Kapitalskatt övr.	97	109	6	15
+ Konsumtionsskatter	255	264	5	4
+ Restfört m.m.	0	-5	0	-5
= Periodiserad skatt, offentlig sektor	1 088	1 130	27	55
- Kommunsektorn	323	335	2	9
- Pensionssystemet	110	147	-1	0
= Periodiserad skatt, staten	654	647	26	46
+ Utjämningsavgift	21	19	0	1
+ Betalnings- förskjutningar	-3	6	-6	9
= Statsbudgetens skatter	672	673	20	56
+ Övriga inkomster	53	127	-2	-38
= Statsbudgetens inkomster	725	800	18	18

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. Kursiverade belopp avser prognoser.

har korrigerats för kyrkoskatten, som i budgetpropositionen för 2000 redovisades som en del av kommunalskatten. Ökningen avser till största delen löneskatter – dvs. inkomstskatter på förvärvsinkomster, allmän pensionsavgift och arbetsgivaravgifter – och skatt på kapitalinkomster. De högre löneskatterna 2000 förklaras till största delen av att utvecklingstakten för lönesumman 2000, enligt det preliminära utfallet, blev betydligt högre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen. En del av de ökade skatterna tillfaller dock kommunsektorn, vilket medför att statens periodiserade skatter ökar med 26 respektive 46 miljarder kronor under 1999 och 2000 i förhållande till budgetpropositionen. Den högre skatten på kapitalinkomster 2000 beror till 20 miljarder kronor på realisationsvinster och till 8 miljarder kronor på skatt på återförda överskottsmedel från försäkringsbolaget Alecta, f.d. SPP.

Statsbudgetens skatter har jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2000 ökat med 20 miljarder kronor 1999 och med 56 miljarder kronor 2000. Jämfört med de periodiserade skatterna är ökningen mindre 1999 men större 2000. Dessa skillnader förklaras av förändringar i betalningsförskjutningarna. Förändringen i betalningsförskjutningen 1999 förklaras framför allt av att hushållens skatt på realisationsvinster till största delen betalas som

sationsvinster till största delen betalas som kompletteringsbetalningar året efter inkomst-året. År 2000 bidrar förändringen i betalningsförskjutningen till att öka statsbudgetens skatteinkomster. Detta förklaras av att de högre preliminärskatterna ökade inkomsterna på statsbudgeten medan motsvarande utbetalning till kommunsektorn sker först två år senare i form av en slutreglering. Slutregleringen beräknas 2002 uppgå till 8 miljarder kronor.

Som framgår av tabell 4.3 var de periodiserade skatterna 55 miljarder kronor lägre i beräkningen till budgetpropositionen för 2000 än i aktuell prognos. Denna skillnad hade i 2000 års ekonomiska vårproposition minskat till 29 miljarder kronor och i budgetpropositionen för 2001 uppgick skillnaden till 12 miljarder kronor. Prognosen för skatt på realisationsvinster blev betydligt bättre efter det att hushållens kompletteringsbetalningar, som till största delen gjordes i februari 2000, gick att uppskatta. Prognosen för löneskatterna förbättrades i långsammare takt, vilket framför allt förklaras av att sysselsättningsökningen under 2000 underskattades. I budgetpropositionen för 2000 antogs lönesumman öka med 4,6 procent medan den i 2000 års ekonomiska vårproposition antogs öka med 5,2 procent. I budgetpropositionen för 2001 antogs lönesumman öka med 6,0 procent, medan ökningen enligt det preliminära utfallet uppgår till 6,5 procent. Osäkerheten kring beskattningen av Alectas överskottsmedel gjorde att dessa intäkter först beaktades i beräkningen av övriga kapitalskatter till budgetpropositionen för 2001.

4.3.2 Makroekonomisk utveckling

Utvecklingen av statsbudgetens inkomster har ett starkt samband med den makroekonomiska utvecklingen. Det är därför viktigt att veta vilka beräkningsantaganden, som legat till grund för prognoser över statsbudgetens inkomster. I tabell 4.4 nedan redovisas några centrala makroekonomiska förutsättningar för beräkningen av skatteinkomsterna åren 1999 och 2000 i budgetpropositionen för 2000, i 2000 års ekonomiska vårproposition samt i budgetpropositionen för 2001.

Tabell 4.4 Förutsättningar vid olika prognostillfällen

Procentuell förändring

	BP2000	VP2000	BP2001	Utfall
Timlön, kostnad				
1999	3,4	3,4	3,4	3,4
2000	3,2	3,5	3,5	3,8
Antal arbetade timmar				
1999	3,1	2,7	2,7	2,7
2000	1,5	1,8	2,0	1,5
Utbetald lönesumma				
1999	6,0	6,0	6,0	6,0
2000	4,6	5,2	6,0	6,5
Hushållens konsumtions- utgifter, löpande priser¹				
1999	4,1	4,9	4,9	4,6
2000	4,0	5,0	4,3	4,0

¹Exklusive effekten av överföringen av svenska kyrkan från kommunsektorn till hushållens ideella organisationer.
Källor: Statistiska centralbyrån (konjunkturstatistiken för kostnadstimlön, Nationalräkenskaperna för antal arbetade timmar och arbetsgivarnas skattedeclarationer till skattemyndigheterna för utbetald lönesumma), och Finansdepartementet

Utvecklingen av antalet arbetade timmar överskattades vid varje prognostillfälle med sammanlagt ca 0,5 procentenhet. I budgetpropositionen för 2000 underskattades visserligen BNP-tillväxten, men även produktivitetstillväxten förutsågs då bli svagare än vad som blev fallet. I 2000 års ekonomiska vårproposition, liksom i budgetpropositionen för 2001, överskattades styrkan i ekonomin medan förväntningarna avseende produktivitetstillväxten fortfarande var för låga.

Samtidigt som prognosen över utvecklingen av antalet arbetade timmar mellan 1999 och 2000 var högre än utfallet prognoserades en för svag ökning av antalet sysselsatta vid varje prognostillfälle. Det beror på att medelarbetstiden 2000 blev betydligt svagare än prognoserat till följd av en oväntat stark ökning av sjukfrånvaron.

Den genomsnittliga ökningen av kostnadstimlönen 2000 reviderades upp från 3,2 procent i budgetpropositionen för 2000 till 3,5 procent i vårpropositionen 2000, där prognosen låg kvar i budgetpropositionen för 2001. Vid det första redovisade prognostillfället förutsattes löneglidningen uppgå till 0,5 procent och i de andra två förutsattes den totala löneökningen begränsas till 3,5 procent. Det preliminära utfallet från Statistiska centralbyrån visar på en löneökning på 3,6 procent. Utfallet kommer dock att revideras för retroaktiva utbetalningar och den preliminära statistiken bedöms revideras upp med 0,2 pro-

centenheter till en total löneökning på 3,8 procent.

Trots att utvecklingen av antalet arbetade timmar och kostnadstimlönen sammantaget låg relativt nära utfallet vid alla prognostillfällen underskattades ökningen av den utbetalda lönesumman 2000. För 1999 låg dock prognosen nära utfallet. Skillnaden mellan den sammantagna utvecklingen av antalet arbetade timmar och kostnadstimlönen och utvecklingen av den utbetalda lönesumman beror bland annat på olika periodiseringar av löneutbetalningarna och på att de inte mäts utifrån samma källor. Vid beräkningen av förändringen av kostnadstimlönen justeras det preliminära utfallet för retroaktiva utbetalningar, dvs. löneutbetalningarna läggs in på den period de avser, vilket de inte gör i beräkningen av den utbetalda lönesumman. Det finns ingen enkel förklaring till diskrepanserna mellan de olika statistikällorna. År 1999 var differensen mellan kostnadstimlön och utbetald timlön - 0,4 procentenheter, dvs. kostnadstimlönen ökade svagare än den utbetalda timlönen. Den sammantagna förändringen av utbetald timlön enligt SCB:s konjunkturstatistik och antal arbetade timmar enligt Nationalräkenskaperna var därmed högre än vad skattedeclarationerna visar att den utbetalda lönesumman ökade med. Förra året var förhållandet det omvända, dvs. kostnadstimlönen steg mer än den utbetalda och den sammantagna ökningen av timlön och antal arbetade timmar var drygt 1 procentenhet lägre än ökningen av den utbetalda lönesumman. I takt med att diskrepansen blev synlig i utfallen infogades den i prognosen men den underskattades fortfarande med ca 0,5 procentenheter i budgetpropositionen för 2001. Diskrepansen kan bland annat bero på att vissa förändringar i lönekostnaderna, som exempelvis bonus, inkluderas i lönesummeberäkningarna men inte i konjunkturstatistiken. Skillnaden kan också bero på att skattedeclarationerna eventuellt fångar upp strukturella förändringar i löneutvecklingen bättre än konjunkturstatistiken.

Bedömningen avseende hushållens konsumtionsutgifter i löpande priser, som påverkar beräkningen av intäkterna av mervärdesskatt, har också reviderats mellan prognostillfallen. Konsumtionen bedömdes bli stark vid alla tillfällen till följd av en snabb sysselsättningsökning, relativt stark realinkomstutveckling, god förmögenhetsställning och hög tillförsikt bland hushållen. En viss mättnad i konsumtionen av kapitalvaror

väntades dock under prognosperioden. I budgetpropositionen för 2000 låg prognosen avseende hushållens konsumtionsutgifter 2000 i linje med utfallet. För 1999 var däremot utvecklingen för låg. Den dramatiska börsuppgången mellan budgetpropositionen för 2000 och vårpropositionen 2000 samt det mycket starka utfallet för 1999 föranledde en kraftig upprevidering av hushållens konsumtionsutgifter för 2000. Senare under varen och under sommaren hade aktiekurserna fallit något och en viss dämpning i konsumtionen av vissa varor hade observerats, vilket bidrog till att konsumtionsprognosen reviderades ner något i budgetpropositionen för 2001. Fortfarande överskattades dock ökningstakten. Utfallet för 2000 visade att konsumtionen av framför allt kapitalvaror bromsades upp betydligt snabbare än väntat under andra halvåret.

4.3.3 Redovisning av inkomsttitlar

1000 Skatter m.m.

Skattekontots införande inkomståret 1998 medför att det år 2000 i huvudsak är debiterade och inte inbetalda belopp, som redovisas på följande inkomsttitlar:

- 1111 Fysiska personers inkomstskatt
- 1121 Juridiska personers inkomstskatt
- 1200 Socialavgifter och allmän pensionsavgift
- 1411 Mervärdesskatt

Skillnaden mellan inbetalda och debiterade belopp redovisas på inkomsthuvudgruppen *1600 Betalningsdifferenser, skattekonto*.

För de flesta skatter utgörs skillnaden mellan den periodiserade skatten och det belopp som redovisas på statsbudgeten endast av en förskjutning av den månatliga uppbörden. På statsbudgeten redovisas således skatter som till 11/12 avser inkomståret 2000 och 1/12 avser inkomståret 1999. Uppbörden av hushållens och bolagens inkomstskatt är emellertid något mer komplicerad. Förutom preliminärskatt, som redovisas med en månads förskjutning, debiteras i december 2000 skillnaden mellan slutlig skatt och preliminärskatt avseende inkomståret 1999. Från inkomsttitlarna *Fysiska personers inkomstskatt* och *Juridiska personers inkomstskatt* omförs också under 2000 vissa skatter avseende in-

komstären 1998 och 1999 till andra inkomsttitlar på statsbudgeten. Från inkomsttiteln *Fysiska personers inkomstskatt* utbetalas dessutom skatter avseende inkomstären 1998–2000 till kommunsektorn.

I det följande kommenteras endast de inkomsttitlar som redovisar större skillnader mellan utfall och statsbudget. En fullständig redovisning av statsbudgetens samtliga inkomsttitlar finns i bilaga 6.

1100 Skatt på inkomst

1111 Fysiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomsttiteln *Fysiska personers inkomstskatt* blev 29 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

I tabell 4.5 redovisas hushållens periodiserade inkomstskatter för inkomstären 1998–2000 samt skillnader mot beräkningen till budgetpropositionen.

Tabell 4.5 Hushållens periodiserade skatter

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall	Utfall	Prognos	Skillnad mot BP2000		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Skatter på titeln	44	51	42	3	14	23
varav						
Statlig inkomstskatt	32	30	32	0	1	3
Kapitalskatt, netto	13	25	29	3	13	20
Skattereduktioner	-1	-4	-19	0	0	0
Omförda skatter m.m.	393	416	443	1	4	12
varav						
Kommunalskatt	306	323	335	1	2	9
Kyrko- och begravn. avg.			12			0
Förmögenhetsskatt	6	8	8	0	3	2
Fastighetsskatt	13	13	13	0	0	0
Mervärdesskatt	4	4	4	0	0	0
Allmän pensionsavgift	57	60	64	0	-1	0
Egenavgift	7	8	8	0	0	0
Slutlig skatt	437	467	486	3	18	35

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. Kursiverade belopp avser prognoser.

Utfallet för den slutliga skatten avseende inkomståret 1998 blev 3 miljarder kronor högre än i beräkningen till budgetpropositionen för 2000. Underskattningen av kapitalskatt förklaras av en felaktig nedjustering av realisationsvinster som gjordes utifrån det preliminära taxeringsutfallet.

Den slutliga skatten avseende inkomståret 1999 blev 18 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen. Skillnaden förklaras till största delen av ökade kapitalskatter. Skatt på realisationsvinster ökade

med 13 miljarder kronor till följd av tillgångsprisernas starka utveckling, samtidigt som omsättningen varit mycket hög. Detta bidrog även till att förmögenhetsskatten blev 3 miljarder kronor högre än beräknat. De högre inkomstskatterna förklaras i huvudsak av högre sjukersättning, pensioner och näringsverksamhet.

För inkomståret 2000 beräknas den slutliga skatten bli avsevärt högre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen. Skillnaden förklaras huvudsakligen av högre statlig och kommunal inkomstskatt samt kapitalskatt. Upprevideringen av kapitalskatten beror på högre realisationsvinster. De högre inkomstskatterna beror på en underskattning av löner, sjukpenning och pensioner. Vidare förklaras 1 miljard kronor av en högre kommunal medelutdebitering.

I tabell 4.6 redovisas utfallet på inkomstiteln *Fysiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2000. Det högre underuttaget (debiterad slutlig skatt minus preliminärskatt) om 13 miljarder kronor förklaras av en högre slutlig skatt och en högre preliminärskatt avseende inkomståret 1999. De högre inkomstskatterna 2000 resulterade i att preliminärskatterna underskattades med 17 miljarder kronor. Dessutom påverkas inkomstiteln genom större förskottsutbetalningar till kommunerna. De högre kapital- och förmögenhetsskatterna påverkar inte inkomstiteln budgetåret 2000, eftersom dessa inte preliminärbeskattas utan betalas som kompletteringsbetalningar 2001.

Tabell 4.6 Inkomstiteln Fysiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

Budgetår	Utfall		Skillnad mot statsbudgeten 2000
	1999	2000	
Deb. preliminär A-skatt		426,9	16,6
Deb. preliminär F-skatt o särsk. A-skatt		20,5	0,5
Deb. slutlig skatt minus preliminär skatt		38,5	13,1
Ovrigt		0,5	1,2
Summa inkomster	460,1	486,4	31,4
Utbetalning till kommuner		-331,3	-2,8
Utbetalning av kyrko- och begravn.avg.		-11,2	-0,1
Summa inkomster på statsbudgeten	150,6	143,9	28,5
Omföringar till andra inkomstitlar		-93,6	0,5
Fysiska personers inkomstskatt	61,7	50,3	29,0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

1121 Juridiska personers inkomstskatt

Utfallet på titeln *Juridiska personers inkomstskatt* blev 3 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

I tabell 4.7 redovisas de periodiserade skatterna för åren 1998–2000 samt förändringen av dessa i jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen för 2000.

Tabell 4.7 Företagens periodiserade skatter

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall	Utfall	Prognos	Skillnad mot BP2000		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Skatter på titeln	57	63	76	0	2	12
varav						
Inkomstskatt	46	53	63	0	2	10
Avkastningsskatt	12	11	13	0	0	2
Skattereduktioner	-1	-1	0	0	0	0
Omförda skatter m.m.	25	26	25	0	3	1
varav						
Förmögenhetsskatt	0	0	0	0	0	0
Fastighetsskatt	12	10	10	0	0	0
Mervärdesskatt	2	2	2	0	0	0
Särskild löneskatt	11	14	13	0	3	1
Slutlig skatt	81	90	102	0	5	14

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. Kursiverade belopp avser prognoser.

I budgetpropositionen underskattades inkomstskatten 1999 med 2 miljarder kronor. Det är svårt att närmare analysera avvikelserna mellan prognos och utfall av företagens inkomstskatt. Företagens resultat utgörs av nettot av flera olika typer av intäkter och kostnader, såsom rörelseöverskott, avskrivningar, finansiella intäkter och kostnader. Utöver detta påverkas inkomstskatten av koncernbidrag, bokslutsdispositioner och avdrag för tidigare års förluster m.m. Någon specifik prognos över de enskilda poster som ingår i beräkningen av inkomstskatten görs inte, utan prognosen baseras på senaste års utfall av inkomstskatten samt på en antagen allmän vinstutveckling. Den framskrivna inkomstskatten korrigeras därefter med eventuella regelförändringar.

Prognosen för företagens periodiserade inkomstskatt 2000 är ca 10 miljarder kronor högre i 2001 års ekonomiska vårproposition än i budgetpropositionen för 2000, vilket främst beror på att ett stort antal företag erhöll överskottsmedel från försäkringsgivaren Alecta, f.d. SPP, detta år. De återförda pensionsmedlen, som uppgår till 70–80 miljarder kronor, beräknas ha ökat inkomstskatten med 8 miljarder kronor.

Prognosen för avkastningsskatten 2000 har reviderats upp med 2 miljarder kronor. Den högre skatten förklaras dels av att den genomsnittliga statslåneräntan 1999 blev knappt 0,2 procentenheter högre än vad som antogs i budgetpropositionen, dels av att livbolagens för-

mögenhet vid ingången av 2000 blev högre än beräknat.

Utfallet för särskild löneskatt 1999 blev 2,5 miljarder kronor högre än vad som beräknades till budgetpropositionen. Detta beror främst på extraordinära intäkter i samband med att Svenska kyrkan 1999 övergick till att betala särskild löneskatt på pensionspremier i stället för på utbetalda pensioner.

I tabell 4.8 redovisas utfallet på inkomsttiteln samt avvikelserna mot statsbudgeten. Utfallet på inkomsttiteln budgetåret 2000 uppgick till 71,7 miljarder kronor, vilket är 4,3 miljarder kronor mindre än den periodiserade skatten. Skillnaden förklaras av betalningsförskjutningar.

Tabell 4.8 Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

Budgetår	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot statsbudgeten 2000
Deb. prel. F-skatt o särsk. A-skatt		80,3	1,1
Deb. slutlig skatt minus prel. skatt		14,3	2,1
Övrigt		1,8	-0,5
Summa inkomster på statsbudgeten	91,6	96,4	2,6
Omföringar till andra inkomsttitlar	22,8	-24,7	0,4
Juridiska personers inkomstskatt	68,7	71,7	3,0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Övriga inkomstskatter

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	4,0	4,2	0,2
Redovisat på inkomsttitlar	5,7	5,5	0,5

Under inkomstskatter redovisas även *beskattning av tjänstegruppliv, ofördelbara inkomstskatter, kupongskatt och lotteriskatt*. Utfallet blev 0,5 miljarder kronor högre än vad som beräknades till statsbudgeten. Den största enskilda förändringen, 0,2 miljarder kronor, avser kupongskatt och förklaras av att det utländska ägandet av svenska aktier ökat mer än förväntat.

1200 Socialavgifter och allmän pensionsavgift

Socialavgifter består av arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt. Under inkomst-

huvudgruppen redovisas dessutom allmän pensionsavgift.

I tabell 4.9 redovisas skillnaden mellan utfall och prognos för de periodiserade arbetsgivaravgifterna. I frånvaro av regelförändringar bestäms skillnaden mellan utfall och prognos av hur avgiftsunderlaget, dvs. lönesumman, faktiskt utvecklas jämfört med prognosen i statsbudgeten. Utfallet för lönesumman blev högre än prognosen, vilket innebär att intäkterna underskattades med motsvarande 4,3 miljarder kronor i budgetpropositionen.

Tabell 4.9 Periodiserade arbetsgivaravgifter 2000

Miljarder kronor

	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserade avgifter, offentlig sektor	288,3	3,7
varav förklaras av		
Lönesumma		4,3
Nedsatta avgifter		-0,5
Övrigt		-0,1
Avgår pensionssystemet	147,3	0,2
Periodiserade avgifter, staten	140,9	3,9

I tabell 4.10 redovisas inkomsthuvudgruppen 1200. Inkomsterna blev 4,8 miljarder kronor högre än beräknat till statsbudgeten och förklaras främst av högre arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt. Utbetalningarna till pensionssystemet blev 1,6 miljarder kronor lägre än beräknat. Nettot på inkomsthuvudgruppen underskattades således med 6,4 miljarder kronor.

Tabell 4.10 Inkomsthuvudgruppen Socialavgifter och allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

	Utfall 2000	Skillnad mot statsbudgeten 2000
Egenavgifter	5,8	0,2
Arbetsgivaravgifter	282,5	3,7
Särskild löneskatt	17,0	1,4
Allmän pensionsavgift	63,7	-0,5
Summa inkomster	369,0	4,8
Utbetalningar till pensionssystemet	143,1	-1,6
1200 Socialavgifter och allmän pensionsavgift	225,9	6,4

1300 Skatt på egendom

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	38,6	38,5	3,2
varav			
Fastighetsskatt	23,3	23,2	0,1
Förmögenhetsskatt	8,6	7,9	1,9
Arvs- och gåvoskatt	2,2	2,5	0,7
Stämpelskatt	4,5	4,9	0,6
Redovisat på inkomsttitlar	39,2	38,3	1,5

Intäkterna från skatt på egendom förväntas år 2000 bli 3,2 miljarder kronor högre än bedömningen i statsbudgeten. Underskattningen av intäkterna beror främst på högre prisutveckling på tillgångsmarknaderna. Utfallet på inkomsttitlarna blev dock endast 1,5 miljarder kronor högre. Detta förklaras av att det är fastighets- och förmögenhetsskatten avseende inkomståret 1998 som redovisas på inkomsttitlarna.

1400 Skatt på varor och tjänster

1411 Mervärdesskatt

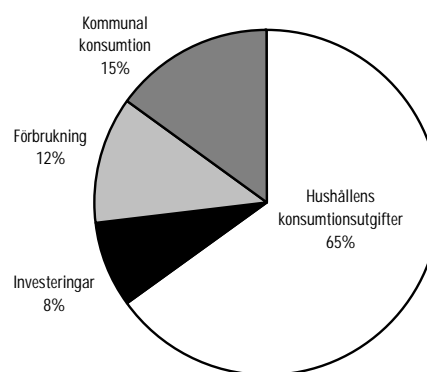
Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	172,9	181,3	4,7
Redovisat på inkomsttiteln	170,6	182,9	7,7

Utfallet på inkomsttiteln *Mervärdesskatt* blev 7,7 miljarder kronor eller 4 procent högre än beräknat till statsbudgeten.

Mervärdesskatten påverkas främst av hushållens konsumtionsutgifter, men även av investeringar och förbrukning i de företag som har undantag från skatteplikt samt av kommunsektorns förbrukning och investeringar. Diagram 4.2 illustrerar fördelningen av mervärdesskatten 2000 uppdelad efter användning.

Diagram 4.2 Mervärdesskatt uppdelad efter användning

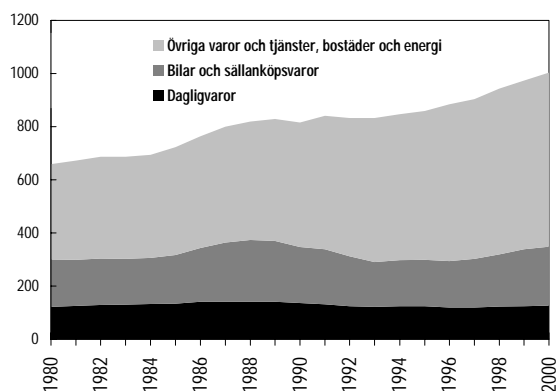
Anm: Företags och kommunsektorns investeringar är sammanslagna i diagrammet.

Den periodiserade mervärdesskatten beräknas 2000 uppgå till 181,3 miljarder kronor, vilket är 4,7 miljarder kronor högre än i beräkningen till budgetpropositionen. Huvuddelen av detta belopp är utfall medan den del som fastställs vid inkomsttaxeringen fortfarande är en prognos. Det högre utfallet förklaras främst av en ökning av hushållens konsumtionsutgifter, men även av att konsumtionen i högre grad än tidigare avser högbeskattade varor. En större andel konsumtion högbeskattade varor ökar intäkterna från mervärdesskatten även om de totala konsumtionsutgifterna är konstanta. År 2000 ökade hushållens konsumtionsutgifter med 3,8 procent medan intäkterna ökade med 4,6 procent.

I diagram 4.3 visas hushållens konsumtionsutgifter 1980–2000 i fasta priser. Konsumtionsutgifterna är uppdelade i varugrupperna: dagligvaror, bilar och sällanköpsvaror samt, övriga varor, övriga tjänster, bostäder och energi.

Diagram 4.3 Hushållens konsumtionsutgifter uppdelade i varugrupper

Miljarder kronor

I diagrammet framgår tydligt att konsumtionen av dagligvaror är relativt jämn under hela perioden medan konsumtionen av bilar och sällanköpsvaror varierar med konjunkturen. Dagligvaror mervärdesbeskattas med 12 procent medan bilar och sällanköpsvaror mervärdesbeskattas med 25 procent. Intäkterna från mervärdesskatten har därför en tendens att variera kraftigare med konjunkturella svängningar i ekonomin än vad de underliggande konsumtionsutgifterna gör.

Diagrammet visar också en relativt jämn uppåtgående trend av konsumtionsutgifter för gruppen övriga varor m.fl. Detta förklaras främst av en ökad konsumtion av bostäder och övriga tjänster. Bland övriga tjänster dominerar catering (restaurangutgifter), men även teletjänster och samhällsservice bidrar till trenden av ökande konsumtionsutgifter.

1424 Tobaksskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	7,4	7,7	0,7
Redovisat på inkomstiteln	7,4	7,8	0,8

Utfallet på inkomstiteln *Tobaksskatt* blev 0,8 miljarder kronor högre än vad som beräknades till statsbudgeten för 2000. I beräkningen antogs en svag nedgång av den inhemska tobakskonsumtionen.

1425 Alkoholskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	10,7	10,8	0,4
Redovisat på inkomstiteln	10,6	10,9	0,5

Under inkomstiteln *Alkoholskatt* redovisas skatt på etylalkohol, skatt på vin, skatt på mellanklassprodukter samt skatt på öl. Utfallet på titeln blev 0,5 miljarder kronor högre än vad som beräknades till statsbudgeten. Detta trots att det i beräkningen ej tagits hänsyn till de ändrade införselreglerna för alkohol fr.o.m. den 1 juli 2000. En förklaring till det höga utfallet är att kon-

junkturläget kan ha bidragit till att öka den inhemska efterfrågan.

1428 Energiskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	50,4	49,1	-2,8
Redovisat på inkomstiteln	50,5	49,4	-2,5

Utfallet på inkomstiteln *Skatt på energi* blev 2,5 miljarder kronor lägre än i beräkningen till statsbudgeten. I budgetpropositionen för 2001 föreslog regeringen att 1,4 miljarder kronor av intäkterna år 2000 skulle föras över till Riksgäldkontoret för tillfällig förvaltning. Dessa medel är avsatta för att stimulera igångsättningen av ett system för individuellt kompetenssparande. Den resterande delen av avvikelsen härrör från energi- och koldioxidskatten på oljeprodukter. Förbrukningen av oljeprodukter var under året ovanligt låg beroende på en relativt hög medeltemperatur i landet.

1460 Skatt på vägtrafik

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	6,6	7,0	0,6
Redovisat på inkomstiteln	6,4	6,9	0,4

För inkomstiteln *Fordonsskatt* blev utfallet 0,4 miljarder kronor högre än i beräkningen till statsbudgeten 2000. Avvikelsen beror på en något högre tillväxt i fordonsparken än beräknat.

Övriga skatter på varor och tjänster

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot BP2000
Periodiserad skatt	6,9	8,3	-0,1
Redovisat på inkomstitlar	6,8	7,7	-0,4

För övriga inkomstitlar under inkomsthuvudgruppen *Skatt på varor och tjänster* blev utfallet 0,4 miljarder kronor lägre än i beräkningen till statsbudgeten. Den största enskilda inkomsti-

teln är *Tullmedel*, vilken står för närmare hälften av inkomsterna i gruppen.

1600 Betalningsdifferenser, skattekonto

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Utfall 2000	Skillnad mot Statsbudgeten 2000
Redovisat på inkomstiteln	-8,5	-3,5	7,9
varav restföring	-3,1	-5,0	-0,1

Skillnaden mellan inbetalda och debiterade skatter redovisas som betalningsdifferenser.

Betalningsdifferensen uppgick till -3,5 miljarder kronor, vilket är 7,9 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Skillnaden beror framför allt på större kompletteringsbetalningar avseende skatt på realisationsvinster.

4.3.4 Övriga inkomster

Övriga inkomster omfattar inkomsttyperna inkomster av statens verksamhet, inkomster av försäld egendom, återbetalning av lån, kalkylmässiga inkomster, bidrag m.m. från EU och extraordinära medel från EU. Utfallet uppgick till 127,2 miljarder kronor och var därmed 38 miljarder kronor (23 procent) lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Skillnaden förklaras främst av att inkomsterna av försäld egendom blev 33,5 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Tabell 4.11 Övriga inkomster, sammanfattning

Miljarder kronor

	Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skillnad mot SB
2000 Inkomster av statens verksamhet	34,1	48,9	45,5	-3,3
3000 Inkomster av försäld egendom	1,0	95,0	61,5	-33,5
4000 Återbetalning av lån	3,1	2,7	2,5	-0,2
5000 Kalkylmässiga inkomster	5,2	9,0	8,6	-0,4
6000 Bidrag m.m. från EU	9,3	9,6	9,0	-0,6
Summa övriga inkomster	52,7	165,2	127,2	-38,0

2000 Inkomster av statens verksamhet

Tabell 4.12 Inkomster av statens verksamhet, översikt

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skillnad mot SB
2000	Inkomster av statens verksamhet Därav	34,1	48,9	45,5	-3,3
2100	Rörelseöverskott	10,3	15,1	13,7	-1,4
2200	Överskott av statens fastighetsförvaltning	0,1	0,1	0,1	0,0
2300	Räntekomster	2,2	1,8	3,1	1,3
2400	Aktieutdelning	8,0	18,8	16,8	-1,9
2500	Offentligrättsliga avgifter	7,7	8,0	7,4	-0,5
2600	Försäljningsinkomster	1,9	0,4	0,8	0,3
2700	Böter m.m.	2,6	2,7	2,2	-0,5
2800	Övriga inkomster av statens verksamhet	1,3	2,0	1,4	-0,7

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. rörelseöverskott från affärsverk och Riksbanken, men även överskott från AB Svenska Spel och statens fastighetsförvaltning. Vidare redovisas räntekomster, aktieutdelningar från bolag med statligt ägande, offentligrättsliga avgifter, försäljningsinkomster, böter samt övriga inkomster av statens verksamhet.

Inkomsterna uppgick till 45,5 miljarder kronor vilket är 3,3 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Skillnaden mot budget förklaras framför allt av lägre utdelningsinkomster av statens aktier samt lägre inlevererat överskott från Riksbanken till följd av ett svagare resultat för Riksbanken verksamhetsåret 1999.

2100 Rörelseöverskott

Tabell 4.13 Inkomster av Rörelseöverskott

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skillnad mot SB
2100	Rörelseöverskott	10,3	15,1	13,7	-1,4
	Därav				
2114	Luftfartsverkets inlevererade överskott	0,1	0,1		-0,2
2116	Affärsverket svenska kraftnäts inlevererade utdelning	0,3	0,6	1,0	0,4
2124	Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0
2126	Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	0,1	0,1	0,1	0,0
2131	Riksbankens inlevererade överskott	7,6	11,6	9,8	-1,8
2153	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	2,0	2,7	2,9	0,2

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Rörelseöverskott uppgick till 13,7 miljarder kronor vilket är 1,4 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Den enskilt viktigaste förklaringen till det lägre utfallet är att Riksbankens inleverans blev lägre än vad som beräknats i statsbudgeten för 2000. Enligt Riksbankens årsredovisning uppgick vinsten, exklusive valutakurseffekter, till knappt 1 miljard kronor för verksamhetsåret 1999, vilket är en kraftig försämring gentemot 1998 års resultat. Inleveransen baseras på Riksbankens genomsnittliga resultat före bokslutsdispositioner (exklusive valutakurseffekter) under den senaste femårsperioden.

Inkomsterna från AB Svenska Spels överskott steg 2000. Ökningen beror på de ändrade redovisningsprinciper som infördes 1999. De förändrade redovisningsprinciperna innebär att redovisning mot inkomsttiteln skall ske efter det att bolagsstämman hållits.

Svenska kraftnäts inleverans är högre än beräknat i statsbudgeten beroende på att affärsverket gjorde en särskild inleverans på 0,4 miljarder kronor under 2000.

2300 Ränteinkomster

Tabell 4.14 Ränteinkomster

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skillnad mot SB
2300	Ränteinkomster	2,2	1,8	3,1	1,3
	därav				
2343	Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1989	1,7	1,4	2,0	0,7
2397	Räntor på skattekonto m.m., netto	0,4	0,3	1,0	0,7

Utfallet för inkomsthuvudgruppen Ränteinkomster uppgick till 3,1 miljarder kronor, vilket är 1,3 miljarder kronor högre än beräknat. Det beror dels på att ränteinkomsterna blev 0,7 miljarder kronor högre på studielån upptagna efter 1989, dels på att inkomsterna under inkomstiteln Räntor på skattekonto m.m., blev 0,7 miljarder kronor högre.

2400 Aktieutdelning

Tabell 4.15 Aktieutdelning från företag med statligt ägande 1999-2000

Miljoner kronor

Bolag	Utfall 1999	Utfall 2000	1999-2000 Skillnad
Stattum	1 000	11 400	10 400
Telia	1 400	1470	70
Nordbanken	889	949	60
Vattenfall AB	1 500	902	-598
Akademiska Hus	400	600	200
LKAB	231	231	0
Vin & Sprit AB	840	230	-610
AssiDomän	307	230	-77
Svensk Exportkredit	334	225	-108
Civitas Holding (Vasakronan)	411	164	-247
Nordiska investeringsbanken	125	116	-9
Apoteksbolaget	100	100	0
SBAB	96	89	-7
Specialfastigheter AB	115	60	-55
OM	29	32	3
Svenska Rymdbolaget		9	9
Svenska Lagerhus AB	4	7	3
Active Biotech AB	9	4	-5
SOS Alarm		3	3
Svenska skogsplantor AB	3	3	0
Kasernen	2	2	0
SAS	141		-141
Celsius AB	14		-14
AB Svensk Bilprovning	1		-1
AMU-gruppen	22		-22
Svenska Spel (10 tkr)	0		0
Summa	7 972	16 827	8 855

Under inkomsthuvudgruppen redovisas bara inkomster mot inkomstiteln *Inkomster av statens aktier*. Inkomsterna uppgick till 16,8 miljarder kronor vilket är 1,9 miljarder kronor (10 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Jämfört med 1999 är dock inkomsterna 8,9 miljarder högre. Det lägre utfallet jämfört med statsbudgeten beror främst på att Vattenfall inte behövde betala in någon utdelning enligt avtalet om stängning av Barsebäck. Att utdelningarna 2000 var mycket högre än 1999 beror främst på den förhöjda utdelningen som förvaltningsaktiebolaget Stattum gjorde till följd av försäljningen av aktier i Pharmacia & Upjohn i början av 1999.

Utdelningen från Statum blev 11 miljarder kronor 2000 jämfört med 1 miljard kronor året innan.

I tabell 4.15 specificeras de största aktieutdelningarna från statligt ägda aktier. I statsbudgeten redovisas ingen prognos för aktieutdelningar per företag utan endast en prognos för de totala aktieutdelningarna.

2500 Offentligrättsliga avgifter

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen uppgick till 7,4 miljarder kronor, vilket är 0,5 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Av skillnaden förklarar inkomstiteln *Bidrag för arbetsplatsintroduktion* 0,2 miljarder kronor till följd av ett lägre antal deltagare än beräknat.

2600 Försäljningsinkomster

De sammanlagda inkomsterna för inkomstitlarna under inkomsthuvudgruppen Försäljningsinkomster uppgick till 0,8 miljarder kronor. Det är 0,3 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten. De högre inkomsterna hänförs framför allt till inkomstiteln *Utförsäljning av beredskapslager*.

2700 Böter m.m.

Utfallet för denna inkomsthuvudgrupp uppgick till 2,2 miljarder kronor, vilket innebär en minskning med 0,5 miljarder kronor jämfört med beräkningen till statsbudgeten. Det är främst inkomstiteln *Skattetillägg* som förklarar det lägre utfallet. Det lägre utfallet är en följd av att omprövningar avseende 1999 medför lägre skattetillägg än beräknat.

2800 Övriga inkomster av statens verksamhet

Inkomster under inkomsthuvudgruppen Övriga inkomster av statens verksamhet uppgick till 1,4 miljarder kronor, vilket är 0,7 miljarder kronor lägre än vad som beräknades till statsbudgeten. Av skillnaden förklaras 0,5 miljarder kronor av ett uppskjutet beslut avseende Exportkreditnämndens återbetalning av tidigare lån. Inkomsterna under denna inkomstitel är av extraordi-

när karaktär och redovisas av ett hundratal myndigheter.

3000 Inkomster av försäld egendom

Tabell 4.16 Inkomster av försäld egendom

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skillnad mot SB
3000	Inkomster av försäld egendom	1,0	95,0	61,5	-33,5

Under denna inkomsttyp redovisas inkomster från försäljning av statligt aktieinnehav, byggnader, maskiner och mark. Inkomsterna uppgick till 61,5 miljarder kronor eller 7,7 procent av Statens inkomster. Utfallet är 33,5 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, men 60 miljarder kronor högre än 1999. Inkomsterna består främst av försäljningen av aktier i Telia AB, som inbringade 61 miljarder kronor. Försäljningen av aktier i Celsius AB inbringade 0,5 miljarder kronor.

4000 Återbetalning av lån

Tabell 4.17 Återbetalning av lån

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skillnad mot SB
4000	Återbetalning av lån	3,1	2,7	2,5	-0,2
	därav				
4100	Återbetalning av näringslån	0,6	0,1	0,1	0,0
4300	Återbetalning av studielån	2,4	2,5	2,2	-0,2
4500	Återbetalning av övriga lån	0,1	0,1	0,1	0,1

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. återbetalningar av vissa studiemedel, men även återbetalningar av övriga lån såsom lokaliseringlån och lån avseende såddfinansiering. Inkomsterna uppgick till 2,5 miljarder kronor vilket är 0,2 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, främst till följd av lägre återbetalning av studiemedel.

5000 Kalkylmässiga inkomster

Tabell 4.18 Kalkylmässiga inkomster

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skil- nad mot SB
5000	Kalkylmässiga inkomster	5,2	9,0	8,6	-0,4
	därav				
5100	Avskrivningar och amorteringar	1,2	1,1	1,2	0,1
	därav				
5121	Avskrivningar på fastigheter	0,5	0,4	0,6	0,2
5131	Uppdragsmyndigheters m.fl. komplementkostnader	0,7	0,7	0,6	-0,1
5211	Statliga pensionsavgifter	4,0	7,9	7,4	-0,5

Inkomsttypen Kalkylmässiga inkomster består av avskrivningar, amorteringar och statliga pensionsavgifter, netto. Inkomsterna uppgick till 8,6 miljarder kronor vilket är 0,4 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten och 3,4 miljarder högre än utfallet 1999. De preliminära premierna för statliga pensioner m.m. 1999 var lägre än den försäkringsmässiga kostnaden. För 2000 är premierna däremot beräknade enligt den försäkringsmässiga kostnaden, vilket medför en kraftig ökning av premierna mellan åren. Premierna finansieras i huvudsak med anslag på statsbudgetens utgiftssida och fastställs av Nämnden för statens avtalsförsäkringar.

Tabell 4.19 Statliga pensionsavgifter

Miljoner kronor

Inkomstundertitel	Utfall 2000
041 Statlig tjänstepensionering	5 856,0
042 Särskild löneskatt på pensionskostnader	1 412,7
043 Statlig grupplivförsäkring	119,6
045 Statlig personskadeförsäkring	74,8
044 Premieskatt, gruppliv	52,3
0111 Öreducerat lönekostnadspålägg	0,6
047 Administration, personskadeförsäkring	-12,5
046 Avdrag för administrationskostnader	-99,0
Summa miljoner kronor	7 404,5

6000 Bidrag m.m. från EU

Stöd och bidrag från EG:s budget redovisas under inkomsttypen Bidrag m.m. från EU. In-

komsterna omfattar bidrag från EG:s jordbruksfond, fiskefond, regionalfond, socialfond, bidrag för transeuropeiska nätverk samt övriga bidrag från EG.

Inkomsterna uppgick till 9 miljarder kronor, vilket är 0,6 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten och något lägre än föregående år. Det är främst bidragen från EG:s socialfond och jordbruksfond som blev lägre än beräknat.

Bidrag från EG:s regionalfond uppgår till 0,8 miljarder kronor vilket är 0,4 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Skillnaden mot statsbudgeten är en följd av att nya strukturfondsprogram inletts och att förskott för dessa betalats ut under året.

Bidrag från EG:s socialfond har blivit 1 miljard kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Detta beror främst på vissa förseningar i inbetalningarna avseende gamla program.

Tabell 4.20 Bidrag m.m. från EU

Miljarder kronor

		Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Skil- nad mot SB
6000	Bidrag m.m. från EU	9,3	9,6	9,0	-0,6
	därav	0,0	0,0	0,0	0,0
6100	Bidrag från EG:s jordbruksfond	7,1	7,4	7,2	-0,2
	därav				
6111	Arealbidrag	3,7	3,3	3,2	0,0
6112	Kompletterande åtgärder	1,0	1,4	1,5	0,1
6113	Övriga interventioner	0,4	0,4	0,3	0,0
6114	Exportbidrag	0,8	0,6	0,7	0,1
6115	Djurbidrag	0,7	0,7	0,7	0,0
6116	Offentlig lagring	0,2	0,2	-0,1	-0,3
6119	Övriga bidrag från EG:s jordbruksfonds garanti-sektion	0,0	0,4	0,4	0,0
6121	EG-finansierade struktur- och regionalstöd till jordbrukssektorn	0,4	0,6	0,4	-0,1
6200	Bidrag från EG:s fiskefond	0,0	0,0	0,1	0,0
6300	Bidrag från EG:s regionalfond	0,9	0,4	0,8	0,4
6400	Bidrag från EG:s socialfond	1,1	1,7	0,7	-1,0
6500	Bidrag till transeuropeiska nätverk	0,1	0,1	0,2	0,1
6900	Övriga bidrag från EG	0,0	0,0	0,0	0,0

Månadsfördelat inkomstutfall m.m.

Statsbudgetens utfall redovisas löpande under året av Ekonomistyrningsverket. I bilaga 8 redovisas statsbudgetens månadsfördelade inkomster. De korrigeringar av utfallet som görs av myndigheterna via budgetårets slut redovisas i sin helhet på december månad.

4.4 Statsbudgetens utgifter

Utgifterna på statsbudgeten är indelade i 27 utgiftsområden. Därutöver ingår även posterna *Minskning av anslagsbehållningar*, *Kassamässig korrigering* och *Riksgäldskontorets nettoutlåning* på statsbudgetens utgiftssida.

Som framgår av tabell 4.23 uppgick utfallet för statsbudgetens utgifter inkl. korrigeringsposter till 698,1 miljarder kronor. På statsbudgeten anvisades 699,8 miljarder kronor och under året tillfördes ytterligare 9,0 miljarder kronor på tilläggsbudget. Utfallet på utgiftsområden blev 4,8 miljarder kronor lägre än totalt anvisat.

Skillnadsanalys av statsbudgetens utgifter

I tabell 4.22 redovisas skillnaden mellan de beräknade utgifterna i statsbudgeten och utfallet. Skillnaden delas upp på skillnad till följd av beslut, förändringar i för budgeten centrala makroekonomiska förutsättningar och övriga förklaringsfaktorer. Utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program blev lägre än beräknat beroende på det goda arbetsmarknadsläget. De makroekonomiska förutsättningarna beskrivs närmare i tabell 4.21.

Tabell 4.21 Makroekonomiska förutsättningar för år 2000

Budgetpropositionen för 2000 och preliminärt utfall 2000

	BP 2000	Utfall
BNP ¹	3,0	3,6
Prisbasbelopp ²	36,6	36,6
KPI ³	1,2	1,3
Sysselsättningsgrad ⁴	77,1	77,2
Öppen arbetslöshet ⁵	4,5	4,7
Arbetsmarknadspolitiska program ⁵	3,5	2,6
Ränta 5 år ⁶	4,8	5,2
Ränta 6 månader ⁶	3,0	3,6

¹ Årlig procentuell förändring i fasta priser

² Tusental kronor

³ Procentuell förändring, årsgenomsnitt

⁴ Andel av befolkningen mellan 20 och 64 år i reguljär sysselsättning

⁵ Andel av arbetskraften

⁶ Årsgenomsnitt

Skillnaden mellan statsbudgetens utgifter och utfallet 2000 framgår av tabell 4.22.

Tabell 4.22 Skillnaden mellan statsbudgetens utgifter och utfall 2000

Miljarder

	Totalt	Antaganden	Beslut	Övrigt
Utgifter	-1,7	-2,4	-2,6	3,3
Utgiftsområden, exkl. räntor	-4,2	-3,8	-1,3	0,9
Statsskuldsräntor	8,4	1,4	0	7,0
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i RGK	-6,0	0	-1,4	-4,6

Tabell 4.23 Statsbudgetens utgifter 2000

Miljoner kronor

	Statsbudget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot stats- budgeten	Skillnad mot totalt anvisat
UO 1 Rikets styrelse	4 461	255	4 716	4 820	359	104
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 578	-7	1 572	1 503	-76	-69
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 922	0	5 922	6 170	248	248
UO 4 Rättsväsendet	22 667	77	22 744	23 317	650	573
UO5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 983	-176	2 808	2 984	1	176
UO 6 Totalförsvaret	46 649	12	46 661	46 165	-484	-496
UO 7 Internationellt bistånd	13 237	0	13 237	15 317	2 081	2,081
UO 8 Invandrare och flyktingar	4 901	0	4 901	4 472	-428	-428
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	25 363	2 125	27 488	28 573	3 211	1,086
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	92 470	3,800	96 270	97 937	5 466	1 666
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 619	0	33 619	33 538	-81	-81
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	44 756	13	44 768	44 596	-159	-172
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	30 573	3,300	33 873	33 224	2 651	-649
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	46 130	-213	45 917	41 067	-5 063	-4 850
UO 15 Studiestöd	20 981	-540	20 442	19 681	-1 301	-761
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	32 573	-60	32 513	31 363	-1 210	-1 150
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 570	27	7 597	7 589	18	-8
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande	15 592	-963	14 629	11 867	-3 725	-2 762
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3 310	175	3 485	3 006	-304	-479
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1 721	0	1 721	1 701	-21	-21
UO 21 Energi	1 446	435	1 880	1 731	285	-150
UO 22 Kommunikationer	25 532	137	25 669	25 345	-187	-324
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske m.m.	9 726	7	9 733	9 739	13	6
UO 24 Näringsliv	2 983	18	3 001	3 819	835	818
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	97 667	619	98 286	97 535	-132	-751
UO 26 Statsskuldsräntor m.m.	81 810	0	81 810	90 213	8 403	8 403
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	23 083	0	23 083	22 295	-788	-788
Minskning av anslagsbehållningar	6 000	0	6 000	0	-6 000	-6 000
Summa utgiftsområden	705 303	9 040	714 344	709 566	4 263	-4 778
Kassamässig korrigering inkl. överföring från AP-fonden	-45 000	0	-45 000	-35 412	9 588	9 588
Riksgäldskontorets nettoutlåning	39 510	0	39 510	23 914	-15 596	-15 596
Summa Statsbudgetens utgifter	699 813	9 040	708 853	698 068	-1 744	-10 785

Skillnaderna per utgiftsområde i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten redovisas i tabell 4.23. En större förbrukning än totalt anvisade medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående anslagssparande reservation eller anslagskredit eller genom att regeringen beslutar om s.k. medgivet överskridande.

För följande fem utgiftsområden blev utfallet mer än 1 miljard kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten: 7 Internationellt bistånd, 9

Hälsovård, sjukvård och socialomsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, och 26 Statsskuldsräntor m.m.

Fyra utgiftsområden redovisar utfall som är mer än 1 miljard kronor lägre vad som anvisades i statsbudgeten: 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, 15 Studiestöd, 16 Utbildning och universitetsforskning, 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

Indragningar

Enligt 8 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen besluta att medel på ett anvisat anslag inte skall användas, om detta är motiverat av särskilda omständigheter i en verksamhet eller av statsfinansiella eller andra skäl. Enligt 5 § i samma lag får regeringen använda outnyttjade medel längst tre år efter det att reservationsanslaget var uppfört på statsbudgeten. Därefter dras anslagsbehållningen in.

Under 1999 genomfördes en förändring av 11 § anslagsförordningen (1996:1189), vilken innebär att berörda myndigheter fr.o.m. 1999 får disponera ett ramanslag med högst summan av tilldelat belopp och ett överfört anslagssparande upp till tre procent av anslaget. Om inte regeringen beslutar annat skall myndigheten som en indragning av anslag föra bort ett belopp motsvarande den del av ett anslagssparande som överstiger tre procent. Indragningar på grund av denna regel uppgick till 5 050 miljoner kronor.

Under 2000 har indragningar av anslagsmedel uppgående till totalt 9 139 miljoner kronor gjorts. Ett fåtal indragningar svarar för större delen av detta belopp. I tabell 4.24 redovisas samtliga indragningar som är större än 100 miljoner kronor. Dessa större indragningar, 18 stycken, summerar till 7 663 miljoner kronor och svarar för 84 procent av det totalt indragna beloppet under 2000.

Den största indragningen uppgår till 3 120 miljoner kronor och härrör från anslaget 18 A4 *Statens bostadskreditnämnd; Garantiverksamhet*.

Tabell 4.24 Indragningar 2000

Miljoner kronor

Utgiftsområde/anslag	
U0 2 B4 Riksgäldskontoret: Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning	130
U0 9 A1 Sjukvårdsförmåner m.m.	183
U0 9 B8 Kostnader för statlig assistansersättning	103
U014 A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	281
U014 D2 Statliga tjänstepensioner m.m.	150
U0 16 A15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	235
U0 16 B53 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	221
U0 16 B57 Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna	409
U0 18 A4 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	3 120
U0 19 C1 Lokaliseringsbidrag m.m.	381
U0 19 C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m.	172
U0 19 A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	117
U0 19 A2 Landsbygdslån	403
U0 20 A8 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning	261
U0 23 B17 Från EG-budg finansierad komp för revalvering av jordbruksomräkningskursen	160
U0 23 B9 Från EG-budgeten finansierade miljö-, struktur- och regionala åtgärder	189
U0 23 B10 Arealersättning och djurbidrag m.m.	647
U0 23 B11 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	500
Övriga indragningar	1 476
Totalt	9 139

Medgivna överskridanden

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1986) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas. Regeringens beslut om medgivna överskridanden framgår av tabell 4.25.

Tabell 4.25 Medgivna överskridanden

Miljoner kronor

Utgiftsområde/anslag	
UO 8 A2 Mottagande av asylsökande	70
UO 9 A1 Sjukvårdsförmåner m.m.	87
UO 10 A1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	500
UO 26 A1 Räntor på statsskulden	8492
Summa Medgivna överskridanden	9149

I statsbudgeten anvisades under utgiftsområde 26 *Statsskuldräntor m.m.* anslaget A1 *Räntor på statsskulden* 81 700 miljoner kronor. Utfallet blev 90 192 miljoner kronor, vilket är 8 492 miljoner kronor högre än vad som budgeterades. Därmed har det direkt till anslaget kopplade bemyndigande som riksdagen gett regeringen utnyttjats. Detta bemyndigande innebär att regeringen har rätt att besluta att anslaget får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtagande.

Utgiftsbegränsningar

För 2000 har utgiftsbegränsningar införts för några anslag och utgiftsområden. I tabell 4.26 följs dessa begränsningar upp.

Tabell 4.26 Begränsningsbelopp 2000

Miljoner kronor

	Begränsnings- belopp	Utfall	Skillnad
UO 3 B1 Tullverket	1 160	1 159	1
UO4 C1 Domstolsverket	3 403	3 339	63
UO 6 Totalförsvaret	45 900	46 165	-265
UO 7 Vo A Bistånd	14 399	14 382	17
UO 7 Vo B Central- och Östeuropa	975	936	39
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	32 000	31 363	637
UO 18 E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 050	607	443
UO 19 A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 120	1 170	-50
UO 21 Energi	1 959	1 731	228
UO 25 A2 Särskilda insatser i kommuner och landsting	1 300	316	984
UO3 B1 Tullverket	1 160	1 159	1
UO 4 C1 Domstolsverket	3 403	3 339	63
UO 6 Totalförsvaret	45 900	46 165	-265

Utgiftsbegränsningarna för enskilda områden kommenteras nedan under respektive utgiftsområdesavsnitt.

Månadsfördelat utgiftsutfall m.m.

Statsbudgetens utfall redovisas löpande under året av Ekonomistyrningsverket. I bilaga 7 redovisas statsbudgetens månadsfördelade utgifter. De korrigeringar av anslagsförbrukningen som görs av myndigheterna vid budgetårets slut redovisas i sin helhet på december månad.

Utfallet per utgiftsområde m.m.

I det följande avsnittet redovisas utfallet per utgiftsområde m.m. och de större skillnaderna mot statsbudgeten på anslags- eller verksamhetsområdesnivå. I vissa fall kommenteras skillnaderna mot tilldelade medel. Med tilldelade medel avses summan av ingående reservationer och ramöverföringsbelopp, anvisade medel på stats- och tilläggsbudget, samt nettot av medgivna överskridanden och indragningar. Dessutom redovisas utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen. I bilaga 7 redovisas en specifikation av utfallet för samtliga anslag på statsbudgeten samt skillnader bl.a. jämfört med statsbudgeten.

4.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen m.m., centrala myndigheter samt mediefrågor.

Tabell 4.27 UO 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Statschefen	79	80	0	80	0
Riksdagen och dess ombuds- män	981	989	0	1 005	15
Regeringen m.m.	2 574	2 648	255	2 830	182
Centrala myndigheter	49	58	0	56	-2
Mediefrågor	674	685	0	659	-26
Samarbete och utveckling i Östersjöregionen	185	0	0	191	191
Summa UO 1	4 541	4 461	255	4 820	359

Utfallet uppgick till 4 820 miljoner kronor och var därmed 359 miljoner kronor (8,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De högre utgifterna hänför sig i huvudsak till två anslag, äldreanslaget från budgetåret 1999 F1 *Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen*, där förbrukningen finansieras med 191 miljoner kronor av reservationer från tidigare år och anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.*, där skillnaden mot statsbudgeten på 174 miljoner kronor till största delen förklaras av ökade utgifter för statliga pensionsavgifter, men också av bildandet av en sammanhållen IT-organisation i Regeringskansliet.

4.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utgiftsområdet omfattar ett antal centrala myndigheter, bl.a. Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Statens kvalitets- och kompetensråd, Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Finansinspektionen, Insättargarantinämnden och Premiepensionsmyndigheten. Vidare ingår vissa administrativa kostnader för statens upplåning och låneförvaltning av statskulden, vissa särskilda finansierings- och garantiåtaganden samt Riksdagens revisorer.

Tabell 4.28 UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Effektivise- ring och utveckling av statlig förvaltning	834	815	-7	844	28
Det finansi- ella systemet	592	656	0	503	-153
Särskilda finansie- rings- och garantiåta- ganden	70	84	0	32	48
Riksdagens revisorer	19	23	0	24	0
Summa UO 2	1 515	1 578	-7	1 503	-76

Utfallet uppgick till 1 503 miljoner kronor och var därmed 76 miljoner kronor (4,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De lägre utgifterna hänför sig i huvudsak till anslaget B4 *Riksgäldskontoret*. Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning, där skillnaden mot statsbudgeten uppgick till 140 miljoner kronor, vilket till största delen beror på successivt minskande utgifter för provisionskostnader m.m. avseende upplåning i svenska kronor. Högre utgifter jämfört med statsbudgeten hänför sig bl.a. till äldreanslaget 1997 B7 *Investeringar i infrastrukturen på svenska finansmarkanden* där 49 miljoner kronor av anslagssparandet finansierat ytterligare köp av aktier i OM Gruppen AB.

4.4.3 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket och skattemyndigheterna (skatteförvaltningen) samt Tullverket.

Tabell 4.29 UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Skatteför- valtningen	4 846	4 795	0	5 011	217
Tullverket	1 107	1 127	0	1 159	32
Summa UO 3	5 953	5 922	0	6 170	248

Utfallet uppgick till 6 170 miljoner kronor och var därmed 248 miljoner kronor (4,2 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De högre utgifterna förklaras till största delen av att utfallet för anslaget A2 *Skattemyndigheterna* blev 173 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Ökningen förklaras till största delen av senareläggning av IT-projekt från 1999.

I budgetpropositionen för 2001 redovisade regeringen ett begränsningsbelopp på anslaget B1 *Tullverket* till 1 160 miljoner kronor. Utfallet blev 1 159 miljoner kronor dvs. 1 miljon kronor lägre än begränsningsbeloppet, men 32 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten.

4.4.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utgiftsområdet omfattar polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden

Tabell 4.30 UO 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Polisväsendet	11 914	12 048	90	12 575	528
Åklagarväsen- det	831	946	13	993	47
Domstolsvä- sendet m.m.	3 113	3 359	1	3 339	-20
Kriminal- vården	3 957	3 820	10	3 883	63
Kronofogde- myndigheterna	1 347	1 342	0	1 397	55
Övrig verk- samhet inom rättsväsendet	1 099	1 153	-37	1 129	-24
Summa UO 4	22 262	22 667	77	23 317	650

Utfallet uppgick till 23 317 miljoner kronor och var därmed 650 miljoner kronor (2,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De högre utgifterna jämfört med statsbudgeten hänförs till huvudsak till anslaget A1 *Polisorganisationen* som blev 510 miljoner kronor högre än anvisat bl.a. beroende på högre löneutgifter till följd av polisens löneavtal. Utfallet för anslaget D1 *Kriminalvården* blev 63 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Regeringen beslutade under 2000 om ett begränsningsbelopp

slutade under 2000 om ett begränsningsbelopp för anslaget C1 *Domstolsverket* på 3 403 miljoner kronor. Utfallet understeg detta belopp med 63 miljoner kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet 20 miljoner kronor lägre.

4.4.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Utgiftsområdet omfattar förvaltningskostnader för Utrikesdepartementet och de 106 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt övriga utrikespolitiska frågor, bland annat strategisk exportkontroll och europainformation.

**Tabell 4.31 UO 5 Utrikesförvaltning och internationell
samverkan**

Miljoner kronor

Verksamhets-område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Utrikesför- valtningen m.m.	1 914	1 900	-176	1 897	-3
Internationella organisationer	794	908	0	905	-3
Information om Sverige i utlandet	65	71	0	69	-2
Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.	57	59	0	61	2
Övriga utrikespoli- tiska frågor	46	46	0	52	6
Summa UO 5	2 877	2 983	-176	2 984	1

Utfallet uppgick till 2 984 miljoner kronor och var därmed 1 miljoner kronor (0,0 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De anslag som står för de största skillnaderna är B2 *Nordiska ministerrådet* för vilket utfallet blev 31 miljoner kronor lägre än statsbudgeten, medan utfallet för B4 *Fredsfrämjande verksamhet* blev 55 miljoner kronor högre än statsbudgeten.

4.4.6 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

Utgiftsområdet omfattar verksamheter inom det militära och det civila försvaret, Kustbevakningen, Statens räddningsverk, Sprängämnesinspek-

tionen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och det civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även internationell fredsfrämjande verksamhet med svensk trupp utomlands.

Tabell 4.32 UO 6 Totalförsvaret

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Militärt försvar	40 133	42 785	0	42 113	-672
Vissa funktioner inom det civila försvaret	2 284	1 868	6	2 000	132
Kustbevakningen och nämnder m.m.	890	1 040	0	1 079	39
Totalförsvarens gemensam verksamhet	972	955	6	973	18
Summa UO 6	44 280	46 649	12	46 165	-484

Utfallet uppgick till 46 165 miljoner kronor och var därmed 484 miljoner kronor (1,0 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2001 att hela utgiftsområdet skulle omfattas av ett begränsningsbelopp på 45 900 miljoner kronor. Utfallet översteg detta belopp med 265 miljoner kronor. Utfallet för anslaget A3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* blev 1 132 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten, bl.a. beroende på förseningar av materielleveranser från såväl Försvarets materielverk som försvarsindustrin. Däremot blev anslaget A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* 676 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Anledningen till detta är bl.a. ökade utgifter i samband med omstrukturering inom Försvarsmakten samt brister i Försvarsmaktens interna styrning och kontroll.

4.4.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsområdet omfattar utvecklingssamarbete med utvecklingsländer och samarbete med länder i Central- och Östeuropa.

Tabell 4.33 UO 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Internationellt utvecklingssamarbete	11 625	12 487	0	14 382	1 895
Samarbete med Central-Östeuropa	794	750	0	936	186
Summa UO 7	12 418	13 237	0	15 317	2 081

Utfallet uppgick till 15 317 miljoner kronor och var därmed 2 081 miljoner kronor (15,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Regeringen beslutade under 2000 om ett begränsningsbelopp för verksamhetsområdet A Internationellt utvecklingssamarbete på 14 399 miljoner kronor och för verksamhetsområdet B Samarbete med Central- och Östeuropa på 975 miljoner kronor. Utfallet understeg dessa belopp med 17 miljoner kronor respektive 39 miljoner kronor.

Skillnaden för utgiftsområdet mellan utfallet och statsbudgeten förklaras främst av ett utnyttjande av ingående reservationer på anslaget A1 *Bistandsverksamhet*. Utfallet för anslaget blev

1 870 miljoner kronor högre än budgeterat. Utnyttjandet av en del av de ingående reservationerna aviserades av regeringen redan i budgetpropositionen för 2000.

4.4.8 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utgiftsområdet omfattar migrations- och integrationspolitik. Från och med år 2000 omfattar området också insatser för nationella minoriteter.

Tabell 4.34 UO 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Migrationspolitik	1 953	2 165	0	2 223	59
Integrationspolitik	2 449	2 728	0	2 241	-487
Minoritetspolitik	0	8	0	8	0
Summa UO 8	4 402	4 901	0	4 472	-428

Utfallet uppgick till 4 472 miljoner kronor och var därmed 428 miljoner kronor (8,7 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Antalet asylsökanden i mottagandesystemet och antalet utplaceringar i kommunerna är faktorer som i stor utsträckning har påverkat utgifterna för utgiftsområdet under det gångna året. Skillnaden förklaras främst av att utfallet för anslaget B4 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* blev 340 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten, beroende på att antalet mottagna personer i kommunerna blev lägre än beräknat. Däremot blev anslaget A2 *Mottagande av asylsökande* 197 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Detta beror på att antalet personer i mottagandesystemet översteg vad som beräknats i statsbudgeten, vilket främst förklaras av ökat antal asylsökande på grund av Kosovokrisen, samt ett ökat antal asylsökande bosnier och irakier.

4.4.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälso- och sjukvård, social omsorg samt stöd till sektorsforskning.

Tabell 4.35 UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Hälsa- och sjukvård	18 030	18 108	2 096	20 971	2 864
Social omsorg	6 388	7 128	41	7 474	347
Forskning	101	127	-12	128	0
Summa UO 9	24 519	25 363	2 125	28 573	3 211

Utfallet uppgick till 28 573 miljoner kronor och var därmed 3 211 miljoner kronor (12,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Skillnaden kan främst härföras till anslaget A2 *Bidrag till läkemedelsförmånen*. Utfallet blev 2 784 miljoner kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. En orsak till detta är att en slutreglering gjordes på 1 215 miljoner kronor avseende 1999. En annan orsak är att under 2000 har de faktiska utgifterna utbetalats eftersom 2000 har varit avtalslöst mellan landstinget och staten. De ökade kostnaderna beror också på ökade volymer och priser på läkemedel under 2000.

Utgifterna för anslaget B8 *Kostnader för statlig assistansersättning* uppgick 2000 till 5 306 miljoner kronor, vilket var 170 miljoner kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten.

4.4.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt kostnader för socialförsäkringsadministrationen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Tabell 4.36 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	82 769	86 988	3 800	92 507	5 518
Socialförsäkringsadministration	5 708	5 482	0	5 430	-52
Summa UO10	88 477	92 470	3 800	97 937	5 466

Utfallet uppgick till 97 937 miljoner kronor och var därmed 5 466 miljoner kronor (5,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden förklaras främst av högre utgifter för Anslaget A1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* Utgifterna blev 4 976 miljoner kronor (16 procent) högre än vad som anvisats i statsbudgeten. Utgiftsutvecklingen för anslaget styrs bl.a. av antalet dagar ersatta med sjukpenning, vilka påverkas av demografiska förändringar och beteendeförändringar på individnivå. Vidare påverkas utgifterna av den genomsnittliga ersättningen, vilken styrs av regelverk och löneutveckling.

Förklaring till de ökade utgifterna för sjukpenning återfinns främst i det ökade antalet ersatta dagar.

Tabell 4.37 Antal ersatta sjukdagar, ersättning per dag 1997-2000

	Antal ersatta nettodagar miljoner dagar	Genomsnittlig ersättning kronor/dag
1997	41,7	332
1998	50,4	368
1999	62,7	386
2000	76,6	402

Antalet ersatta nettosjukdagar uppgick 2000 till ca 76,6 miljoner dagar. Det är ca 14 miljoner (22,2 procent) fler dagar än 1999.

Utgifterna för anslaget A2 *Förtidspensioner* uppgick 2000 till 47 744 miljoner kronor, vilket är 573 miljoner kronor mer än anvisat i statsbudgeten. De högre utgifterna beror till största delen på att fler personer än beräknat har beviljats förtidspension.

4.4.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet omfattar folkpension för de ålderspensionärer som saknar ATP och pensions-tillskott i form av ålderspension. Vidare ingår ATP och folkpension i form av efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer samt delpension.

Tabell 4.38 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor					
Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 450	33 619	0	33 538	-81
Summa UO11	34 450	33 619	0	33 538	-81

Utfallet uppgick till 33 538 miljoner kronor och var därmed 81 miljoner kronor (0,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget A2 *Efterlevandepensioner till vuxna* blev 123 miljoner kronor lägre än statsbudgeten. Detta beror på att antalet pensioner med änkepension blev lägre än beräknat.

4.4.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar ekonomiskt stöd till barnfamiljer, framför allt genom allmänna barnbidrag och föräldraförsäkring. Bostadsbidrag återfinns under utgiftsområde 18.

Tabell 4.39 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor					
Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Ekonomisk trygghet för familjer och barn	41 175	44 756	13	44 596	-159
Summa UO12	41 175	44 756	13	44 596	-159

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 44 596 miljoner kronor och var därmed 159 miljoner kronor (0,4 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utgifterna för anslaget A3 *Underhållsstöd* blev 106 miljoner kronor (3,9 procent) lägre än vad som anvisades på statsbudgeten.

Utfallet för anslaget A2 *Föräldraförsäkring* blev 85 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Från anslaget finansieras föräldraförsäkringen i form av föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Orsaken till ett lägre utfall än vad som budgeterats är främst lägre genomsnittlig ersättningsnivå än beräknat och färre antal utnyttjade nettodagar i föräldrapenningen.

Männens andel av de utbetalda dagarna i föräldrapenningen har ökat under hela 1990-talet. År 1990 var männens andel 7, 1 procent och 2000 uppgick den till 12,4 procent.

Tabell 4.40 Föräldrapenningen år 1996-2000

	Antal nettoda- gar 1000- tal	därav kvin- nor %	därav män %	Medel ers. per dag kr/dag	därav kvinnor kr/dag	därav män kr/dag
1996	42 177	89,4	10,6	269	256	374
1997	37 905	90,1	9,9	274	264	364
1998	36 327	89,6	10,4	302	291	397
1999	36 036	88,4	11,6	316	305	403
2000	35 661	87,6	12,4	333	321	418

Däremot blev anslaget A1 *Allmänna barnbidrag* 100 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Denna ökning förklaras av ett

geten. Denna ökning förklaras av ett högre antal födda barn än vad som beräknades i statsbudgeten.

4.4.13 Utgiftsområde 13

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna bidrag till arbetslöshetsersättning samt bidrag till lönegarantiersättning.

Tabell 4.41 UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Ersättning vid arbets- löshet	35 448	30 573	3 300	33 224	2 651
Summa UO13	35 448	30 573	3 300	33 224	2 651

Utfallet uppgick till 33 224 miljoner kronor och var därmed 2 651 miljoner kronor (8,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgiftsnivån inom utgiftsområdet påverkas av nivån på den öppna arbetslösheten och genomsnittlig dagpenning vad gäller utgifterna för arbetslöshetsersättningen samt av antalet konkurser vad gäller utgifterna för lönegarantiersättning.

De högre utgifterna är hänförliga till A1 *Bidrag till arbetslöshetsersättning*, vars utfall blev 2 555 miljoner kronor högre än anvisat. Beräkningen i statsbudgeten baserade sig på att den genomsnittliga arbetslösheten för året skulle uppgå till 4,5 procent, medan utfallet blev 4,7 procent. Denna ökning förklarar ca 1 000 miljoner kronor av skillnaden. Den öppna arbetslösheten sjönk dock till 4 procent i slutet av året. En annan förklaring till det högre utfallet är att utvecklingen av antalet arbetslösa med inkomstrelaterad ersättning underskattades i statsbudgeten. Antalet arbetslösa med inkomstrelaterad ersättning minskar inte i samma takt som antalet arbetslösa enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU). Arbetslösa med inkomstrelaterad ersättning består inte enbart av s.k. öppet arbetslösa utan även av grupper som definieras som sysselsatta enligt AKU, t.ex. deltidsarbetslösa och personer sysselsatta i s.k. timvikariat.

4.4.14 Utgiftsområde 14

Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverket, Arbetarskyddsstyrelsen och ytterligare ett antal myndigheters förvaltning samt forskning och utveckling på arbetsmarknads- och arbetslivsområdet. Området omfattar även Europeiska socialfonden merkostnadsersättning till Samhall AB:s verksamhet, vissa utgifter för jämställdhetspolitiska frågor samt statliga arbetsgivarfrågor.

Tabell 4.42 UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Arbetsmark- nad	35 721	32 907	-103	28 115	-4 792
Arbetsliv	5 476	5 435	0	5 500	65
Jämställdhet mellan kvin- nor och män	25	30	0	42	11
Staten som arbetsgivare	7 570	7 758	-110	7 410	-348
Summa UO14	48 792	46 130	-213	41 067	-5 063

Utfallet uppgick till 41 067 miljoner kronor och var därmed 5 063 miljoner kronor (11,0 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten hänför sig främst till de lägre utgifterna på anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*. Utgifterna blev 15 648 miljoner kronor, vilket är 3 943 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Detta beror på en minskad omfattning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna till följd av att arbetsmarknadsläget har förbättrats betydligt. I budgetpropositionen för 2000 antogs att antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program skulle uppgå till i genomsnitt 3,5 procent av arbetskraften 2000. Utfallet visar att denna andel kom att uppgå till endast 2,6 procent. Detsamma gäller anslaget A3 *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* som blev 658 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget A4 *Europeiska socialfonden m.m.* för perioden 1995-1999 blev 441 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Detta beror på att anslagssparade har använts. Däremot blev utfallet för anslaget A5 *Europeiska socialfonden m.m.* för perioden 2000-2006 638 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

ten, beroende på att programmen fastställdes av EG-kommissionen senare än vad som tidigare antagits viss tröghet med utbetalningar i början av en programperiod.

Utfallet för anslaget D2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* blev 7 409 miljoner kronor, vilket är 347 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten.

4.4.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsområdet omfattar utgifter för studiehjälp till gymnasiestuderande i form av studiebidrag, inackorderingstillägg m.m. och studiemedel samt olika former av vuxenstudiestöd.

Tabell 4.43 UO 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Summa UO15	19 676	20 981	-540	19 681	-1 301

Utfallet uppgick till 19 681 miljoner kronor och var därmed 1 301 miljoner kronor (6,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mellan utfallet och statsbudgeten hänför sig främst till anslaget A3 *Vuxenstudiestöd m.m.* vars utfall blev 1 470 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det lägre utfallet förklaras främst av att efterfrågan på det särskilda utbildningsbidraget har minskat kraftigt, bl.a. till följd av fortsatt sjunkande arbetslöshet.

Tabell 4.44 Antal personer som mottog vuxenstudiestöd 1996-2000

1996	1997	1998	1999	2000
76 500	130 500	173 800	176 000	146 500

Utfallet för anslaget A2 *Studiemedel m.m.* blev 301 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Det beror på att Centrala studiestödsnämnden (CSN) under 2000 tillämpat en utgiftsmässig redovisning medan en kassamässig redovisning tillämpades 1999. Denna förändring innebar att anslaget i januari 2000 belastades kassamässigt med räntefakturor på ca 1 100 miljoner kronor, avseende fjärde kvartalet 1999 och utgiftsmässigt med samtliga räntefakturor avseende 2000. I statsbudgeten 2000 antogs att CSN skulle avräkna anslaget helt kassamässigt.

CSN belastade i december anslaget med 1 030 miljoner kronor enligt en utgiftsmässig princip. Den förändrade redovisningsprincipen innebar därför att utfallet blev ca 1 miljard kronor högre jämfört med statsbudgeten. Under 2000 blev antalet studerande lägre än vad som antogs i statsbudgeten, vilket bidrog till lägre utgifter.

Tabell 4.45 Antal studerande med studiemedel 1996-2000

	Studiebidrag	Studielån
1996	356 394	262 668
1997	384 650	300 021
1998	412 316	326 354
1999	416 703	336 457
2000	419 771	344 962

Under 2000 ökade antalet högskolestuderande i Sverige som hade studiemedel med 6 364 personer. Under 2000 har antalet studiemedelstagare på grundskolenivå och gymnasial nivå minskat, medan utlandsstudier har ökat marginellt.

Tabell 4.46 Utbetalda studiemedel 1996-2000

Miljoner kronor

	Bidrag	Lån ¹
1996	4 479	9 075
1997	4 810	10 119
1998	4 964	10 754
1999	5 016	11 165
2000	5 125	11 762

¹Inkl. extra studiemedel

4.4.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde.

Tabell 4.47 UO 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Barnomsorg, skola och vuxen- utbildning	6 251	7 003	2	6 486	-517
Universitet och högskolor m m	19 933	22 712	-103	21 914	-797
Högskolemy- nigheter	487	487	20	517	29
Nationella och internationella forskningsresur- ser	2 420	2 310	23	2 385	75
Gemensamma ändamål	58	60	-2	61	1
Summa UO16	29 148	32 573	-60	31 363	-1 210

Utfallet uppgick till 31 363 miljoner kronor och var därmed 1 210 miljoner kronor (-3,7 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgiftsområdet omfattades av en utgiftsbe-
gränsning på 32 000 miljoner kronor år 2000.
Utfallet blev 637 miljoner kronor lägre än ut-
giftsbe-
gränsningen.

Universitet och högskolor svarar för ca
70 procent av utgiftsområdets utgifter. Utgif-
terna som avser utbildning och forskning vid uni-
versitet och högskolor uppgick 2000 till
21 914 miljoner kronor, vilket är 797 miljoner
kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet
på anslaget A5 *Förstärkning av utbildning i stor-
stadsregionerna* blev 235 miljoner kronor lägre än
budgeterat. Medlen skulle ha använts till förskolor
i socialt utsatta bostadsområden, språkut-
veckling i skolan och praktikantanskaffning för
vuxna invandrare. Det har tagit längre tid än be-
räknat att ta fram lokala utvecklingsavtal mellan
staten och kommunerna, vilket är en orsak till
att utgifterna är lägre än anvisat i statsbudgeten.

Utfallet på anslaget A 15 *Särskilda utbild-
ningsinsatser för vuxna* blev 256 miljoner kronor
lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Anslaget
består av två delar, det s.k. kunskapslyftet och
försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkes-
utbildning. Skillnaden förklaras främst av att
medlen avseende den kvalificerade yrkesutbild-
ningen inte förbrukades helt under 2000. Av de
ursprungligen planerade 12 000 platserna har ca
80 procent utnyttjats.

4.4.17 Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområdet omfattar kultur och medier,
stöd till folkbildning, ungdomsfrågor samt folk-
rörelse- och idrottsfrågor.

Tabell 4.48 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Allmän kulturverk- samhet	301	300	13	314	14
Teater, dans och mu- sik	1 396	1 417	0	1 416	0
Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter	230	234	0	240	6
Bild och form samt konsthantverk	94	93	0	94	2
Ersättningar och bi- drag till konstnärer	259	262	8	269	7
Arkiv	294	309	0	308	-1
Kulturmiljö	532	416	0	399	-17
Museer och utställningar	967	1 008	9	1 021	13
Film och medier	193	239	0	240	1
Forskning	38	37	0	37	0
Trossamfund	55	53	0	52	-1
Folkbildning	2 570	2 571	0	2 567	-3
Ungdomsfrågor	112	110	0	110	0
Folkrörelse och id- rottsfrågor	517	522	-2	520	-2
Summa UO 17	7 558	7 570	27	7 589	18

Utfallet uppgick till 7 589 miljoner kronor och
var därmed 18 miljoner kronor (0,2 procent)
högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mellan utfallet och statsbudgeten
är liten inom samtliga verksamhetsområden.

4.4.18 Utgiftsområde 18

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområdet omfattar plan-, bygg- och bo-
stadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelser-
na, lantmäteriverksamhet samt stöd till ekolo-
gisk omställning och utveckling.

Tabell 4.49 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Plan-, bygg- och bostadsväsendet	14 023	11 561	-963	9 002	-2 559
Geoteknik	27	24	0	25	1
Länsstyrelserna m m	1 819	1 819	0	1 816	-3
Lantmäteriverk- samhet	396	424	0	411	-13
Stöd till ekolo- gisk omställning och utveckling	908	1 763	0	613	-1 151
Summa UO 18	17 172	15 592	-963	11 867	-3 725

Utfallet uppgick till 11 867 miljoner kronor och var därmed 3 725 miljoner kronor (23,9 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden hänför sig främst till att anslaget A4 *Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet* redovisade ett lågt utfall. Anslaget utfall underskred budgeterade medel med 1 463 miljoner kronor. Orsaken till detta är bl.a. att antalet skadeärenden inom statens bostadskreditnämnds områden blev också lägre än väntat, vilket har minskat utgifterna.

Utfallet för anslaget A10 *Bostadsbidrag* blev 1 297 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Orsaken till detta är att färre hushåll fått bostadsbidrag än beräknat i statsbudgeten. Dessutom har återbetalningsgraden stigit för återbetalningsskyldiga hushåll.

Anslag E1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* anvisades i statsbudgeten med 1 758 miljoner kronor. Utfallet blev 1 151 miljoner kronor lägre än budgeterat. I vårpropositionen angav regeringen att ett begränsningsbelopp på 1 050 miljoner kronor skulle införas på anslaget. Utfallet blev 443 miljoner kronor lägre än begränsningsbeloppet.

Utfallet för anslaget A2 *Räntebidrag m.m.* blev 189 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten.

4.4.19 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd och medel som länsstyrelserna och självstyrelseorganen samt

Närings- och teknikutvecklingsverket förfogar över för regional projektverksamhet samt för en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. Vidare ingår medel för utbetalningar från EG:s regionalfond samt medel för Glesbygdsverket och Statens institut för regionalforskning.

Tabell 4.50 UO 19 Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Regional utjäm- ning och utveck- ling	3 720	3 310	175	3 006	-304
Summa UO19	3 720	3 310	175	3 006	-304

Utfallet uppgick till 3 006 miljoner kronor och var därmed 304 miljoner kronor (9,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Den största skillnaden hänför sig till anslaget A9 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006*, vilket inte belastades under året. Anledningen till detta var att anslaget får disponeras först då programdokumenten har fastställts av EG-kommissionen.

Utfallet för anslaget A4 *Ersättning för nedsättning av socialavgifter* blev 245 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Detta beror på att ingen ersättning betalades ut i avvaktan på EG-kommissionens granskning av stödformen, vilket innebar att årets anslag endast belastades med retroaktiva ersättningar. I december 2000 beslutade EG-kommissionen att inte godkänna stödformen i dess nuvarande utformning.

Utfallet för anslaget A8 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995 -1999* blev 736 miljoner kronor, vilket är 124 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Skillnaden täcktes av anslagssparande.

4.4.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, sanering och återställning av förorenade områden, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretsloppsforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljö-samarbete.

Tabell 4.51 UO 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Miljövård	1 379	1 461	0	1 442	-19
Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	253	260	0	259	-2
Summa UO20	1 632	1 721	0	1 701	-21

Utfallet uppgick till 1 701 miljoner kronor och var därmed 21 miljoner kronor (1,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Den främsta förklaringen till de lägre utgifterna är att reservationsanslaget A9 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning* belastades med 39 miljoner kronor, vilket är 92 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Däremot blev det genom utnyttjande av tidigare års anslagsbehållningar högre utgifter på äldreanslaget från 1999 A10 *Miljöinsatser i Östersjöregionen*.

4.4.21 Utgiftsområde 21 Energi

Utgiftsområdet omfattar insatser för omställning och utveckling samt insatser för att främja utvecklingen av effektiva energimarknader.

Tabell 4.52 UO 21 Energi

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Effektiv energi- marknad	252	114	5	149	36
Omställning och utveckling av energisystemet	850	1 332	430	1 581	250
Summa UO21	1 101	1 446	435	1 731	285

Utfallet uppgick till 1 731 miljoner kronor och var därmed 285 miljoner kronor (19,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

I vårpropositionen redovisade regeringen ett begränsningsbelopp på hela utgiftsområdet på 1 959 miljoner kronor. Utfallet blev 228 miljoner kronor lägre än begränsningsbeloppet.

Den största skillnaden hänför sig till anslaget B10 *Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor i Barsebäcksverken* som blev 439

miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 430 miljoner kronor för detta ändamål.

Däremot blev anslaget B6 *Introduktion av ny energiteknik* 183 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

4.4.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgiftsområdet omfattar väghållning och banhållning, vägtrafik och järnvägstrafik, sjöfart, luftfart, postbefordran, telekommunikationer och övergripande informationsteknikfrågor. I utgiftsområdet ingår även sektorsforskning och miljöfrågor.

Tabell 4.53 UO 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Vägar och järn- vägar	22 944	23 171	150	22 707	-464
Sjö- och luftfart	871	634	10	758	125
Post- och tele- kommunikation	709	559	0	539	-20
SJ, kollektivtra- fik och sam- hällsköpta tjänster m.m.	596	739	-26	913	174
Kommunika- tionsforskning och meteorologi	510	430	3	428	-2
Summa UO22	25 629	25 532	137	25 345	-187

Utfallet uppgick till 25 345 miljoner kronor och var därmed 187 miljoner kronor (0,7 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

De stora skillnaderna mellan utfall och statsbudget återfinns på Anslaget A4 *Banverket*. *Banhållning* blev 288 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Anslaget A1 *Vägverket: Administration* blev 203 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Anslaget A2 *Väghållning och statsbidrag* blev 167 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. De högre utgifterna hänför sig bl.a till kostnader för att återställa vägnätet till följd av sommarens översvämningar.

4.4.23 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgiftsområdet omfattar jordbruk och trädgårdsnäring, fiske, rennäring, djurskydd och djurhälsovård, livsmedelskontroll, viss utbildning och forskning samt skogsnäring.

Tabell 4.54 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Internationellt samarbete	36	37	0	37	0
Jordbruk och trädgårds- näring	9 423	7 119	-8	7 197	78
Fiske	178	196	3	148	-48
Rennäring m.m.	103	100	0	108	8
Djurskydd och djurhälsovård	326	282	0	286	3
Livsmedel	182	202	-3	165	-37
Utbildning och forskning	1 320	1 396	15	1 401	6
Skogsnäring	357	394	0	397	3
Summa UO23	11 925	9 726	7	9 739	13

Utfallet uppgick till 9 739 miljoner kronor och var därmed 13 miljoner kronor (0,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden förklaras bland annat av anslaget B8 *Miljö-, struktur- och regionala åtgärder* vars utfall blev 248 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. De högre utgifterna beror på att de resterande utbetalningarna för stödåret 1999 ingår i utfallet samt vallstöd för åren 1999 och 2000. Däremot blev utfallet på anslaget B11 *Interventioner och exportbidrag för jordbruksprodukter* 143 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det lägre utfallet förklaras bland annat av skördeutfallet och prisutvecklingen.

4.4.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export och investeringsfrämjande, konsumentfrågor och övriga åtaganden.

Tabell 4.55 UO 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Näringspolitik	1 017	888	11	834	-54
Teknologisk inf- rastruktur	163	157	6	169	12
Konkurrensfrå- gor	70	70	0	78	8
Teknisk forsk- ning och utveck- ling	1 449	1 273	0	2 151	878
Utrikeshandel, export- och in- vesteringsfräm- jande	329	403	0	429	26
Konsument- frågor	115	123	1	120	-3
Övriga åtagan- den	97	70	0	37	-33
Summa UO24	3 240	2 983	18	3 819	835

Utfallet uppgick till 3 819 miljoner kronor och var därmed 835 miljoner kronor (28,0 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

För anslaget D1 *Teknisk forskning och utveckling* blev utfallet 878 miljoner kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. De högre utgifterna täcktes av ingående anslagsbehållningar från 1999. Antalet forsknings- och utvecklingsprojekt som beviljats medel under budgetåret har ökat något jämfört med 1999.

4.4.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting.

Tabell 4.56 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Bidrag och ersättning till kommuner och landsting	102 542	97 667	619	97 535	-132
Summa UO25	102 542	97 667	619	97 535	-132

Utfallet uppgick till 97 535 miljoner kronor och var därmed 132 miljoner kronor (0,1 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Lägre utgifter i förhållande till anvisat i statsbudgeten uppvisade anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* vars utfall blev 776 miljoner kronor lägre. I vårpropositionen redovisade regeringen att anslaget omfattades av ett begränsningsbelopp på 1 300 miljoner kronor. Utfallet blev 984 miljoner kronor lägre än begränsningsbeloppet.

För anslaget A3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* blev utfallet 619 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten blev Statistiska centralbyråns slutliga beräkning av utjämningsbidraget till kommuner och landsting var högre än den preliminära beräkningen. Utgiftsökningen motsvaras av en lika stor ökning av utjämningsavgiften på statsbudgetens inkomstsida.

4.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntorna på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet statsskuldräntor m.m. ingår inte under utgiftstaket eftersom regeringen och riksdagen i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt.

Tabell 4.57 UO 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor					
Verksamhetsområde	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Räntor på statsskulden	89 825	81 700	0	90 192	8 492
Oförutsedda utgifter	0	10	0	4	-6
Riksgäldskontorets provisionskostnader	60	100	0	17	-83
Summa UO26	89 885	81 810	0	90 213	8 403

Utfallet uppgick till 90 213 miljoner kronor och var därmed 8 403 miljoner kronor (10,3 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Statsskuldräntorna påverkas främst av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser. Tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik påverkar också ränteutgifterna. Anslagsavräkningen görs enligt utgiftsmässiga principer och är

nettot av både inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Riksgäldskontoret har rätt att vid behov överskrida anslaget A1 *Räntor på statsskulden*.

I statsbudgeten beräknades statsbudgetens saldo till 82 500 miljoner kronor för 2000. Utfallet blev 101 932 miljoner kronor, dvs. 19 432 miljoner kronor högre än beräknat.

Utfallet på A1 *Räntor på statsskulden* blev 8 492 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. En bidragande orsak till detta är att den långa räntan blev högre än vad som antogs i statsbudgeten. Skillnaden vad gäller årgenomsnittet för femårsräntan uppgick till 0,4 procentenheter. Effekten på anslagsutfallet av de högre inhemska räntenivåerna kan beräknas till ca 1 400 miljoner kronor.

Vidare medförde andra faktorer, främst hänförliga till Riksgäldskontorets låneplaner vad gäller lån i svenska kronor, att anslagsbelastningen för år 2000 blev högre, bl.a som en följd av större kursförluster. Kursförlusterna har främst uppkommit vid Riksgäldskontoret uppköp av statsobligationer med anledning av statens försäljning av Telia-aktier i juni 2000 har kursförlusterna även uppkommit till följd av att Riksgäldskontoret under november emitterade ett nytt obligationslån och i samband därmed erbjöd byten mot andra lån med lägre kupongräntor.

Tabell 4.58 Räntor på statsskulden

Miljarder kronor				
	Utfall 1998	Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000
Räntor på lån i svenska kronor	73,1	68,5	58	61,2
Räntor på lån i utländsk valuta	23,6	22,0	20	21,8
Räntor på in- och utlåning	-3,9	-2,4	-4	-1,5
Över-/underkurser vid emission	-5,7	-2,4	-2	0,8
Summa räntor	87,1	85,7	73	82,3
Valutaförluster/vinster	9,8	-6,3	1	-6,2
Kursförluster/vinster	15,6	10,2	8	15,0
Övrigt	0,6	0,2	0	-0,8
Summa ränteutgifter	113,3	89,8	81,7	90,2

4.4.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till EU-budgeten.

Tabell 4.59 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Verksamhets- område	Utfall 1999	SB 2000	TB 2000	Utfall 2000	Utfall- SB 2000
Avgiften till Europeiska gemenska- pens budget	20 884	23 083	0	22 295	-788
Summa UO27	20 884	23 083	0	22 295	-788

Utfallet uppgick till 22 295 miljoner kronor och var därmed 788 miljoner kronor (3,4 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

EU-budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak (det s.k. finansiella perspektivet). Den inbetalda avgiften kan förändras under året och avvika från budget beroende på ett flertal olika faktorer såsom faktisk uppbörd avseende tullar och importavgifter, utfallet av EU-budgeten för tidigare år, tilläggsbudgetar på gemenskapsnivå och valutakursförändringar.

Skillnaden hänförs till anslaget A 1 *Avgiften till Europeiska gemenskapens budget*. De lägre utgifterna beror framför allt på en retroaktiv utfallskorrigerings avseende BNI-avgiften för åren 1995-1999, vilket minskade den BNI-baserade delen av EU-avgiften.

Utfallet för den del av EU-avgiften som baseras på bruttonationalinkomsten blev 1 642 miljoner kronor lägre än beräknat, den mervärdeskattebaserade avgiften blev 777 miljoner kronor högre än beräknat, de särskilda jordbrukstillarna blev 68 miljoner kronor lägre än beräknat och beräknat blev 129 miljoner kronor högre än budgeterat.

4.5 Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten för 2000 var förbrukningen av anslagsbehållningar inte fördelade per utgiftsområde, utan redovisades under posten *Minskning av anslagsbehållningar*. Förbrukningen upptogs i

statsbudgeten till 6 000 miljoner kronor. Posten är ett netto mellan förbrukning av kvarstående medel från föregående budgetår och sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit. Minskning av anslagsbehållningar ingår i de utgifter som omfattas av det statliga utgiftstaket. I redovisningen av det slutliga utfallet ingår förbrukningen av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde.

Minskningen av anslagsbehållningar 2000 avseende ram- och reservationsanslag exkl. statskuldsränder framgår av tabell 4.60.

Tabell 4.60 Minskning av anslagsbehållningar 2000¹

Miljarder kronor

	2000
Ingående reservationer och ramöverföringsbelopp 2000-01-01	30 245,0
+ Anvisat i statsbudgeten	592 027,6
+ Tilläggsbudget	8 404,4
+ Medgivna överskridanden	656,5
- Indragningar	9 137,7
- Utfall	593 259,5
- Indragningar p.g.a. överstigande maximalt anslagssparande	85,2
= Utgående reservation och ramöverföringsbelopp 2000-12-31	28 851,1
Förändring av anslagsbehållningar	-1 393,9

¹ Avseende ram- och reservationsanslag exklusive statskuldsränder

Anslagsbehållningarna uppgick vid utgången av 2000 till 28 877 miljoner kronor. Anslaget 7A, *Biståndsverksamhet* redovisar den största behållningen på 3 235 miljoner kronor. I tabell 4.61 redovisas de anslag som uppvisade utgående anslagsbehållningar 2000 överstigande 1 miljard kronor.

Tabell 4.61 Specifikation av anslag med anslagsbehållningar över 1000 miljoner kronor

Miljoner kronor

Utgiftsområde/anslag		
07A 001	Biståndsverksamhet	3 235
14A 002	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	2 499
27A 001	Avgiften till Europeiska gemenskapen	2 106
15A 003	Vuxenstudiestöd m.m.	2 080
25A 002	Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	1 846
18E 001	Stöd lok invprogram eko hållbarhet	1 804
06A 003	Materiel, anläggningar, forskning	1 132

4.5.1 Riksgäldskontorets nettoutlåning

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas *Riksgäldskontorets nettoutlåning* samt en kassamässig korrigeringspost på statsbudgetens utgiftssida.

För 2000 blev utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning 23 914 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten uppgick till 39 510 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således -15 596 miljoner kronor. I tabell 4.62 framgår de största skillnaderna.

Tabell 4.62 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljoner kronor

	Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Myndigheternas räntekonton	-2 978	0	-12 585	-12 585
Premiepensionsmedel, utbetalning	0	49 500	55 958	6 458
Premiepensionsmedel, inbetalning	-26 051	-19 400	-24 931	-5 531
Kärnavfallsfonden	-1 881	-700	-650	50
CSN, studielån	10 951	11 300	11 344	44
Kommunkontosystemet ¹⁾			-3 830	-3 830
Insättningsgaranti	-2 284	-2 200	-2 320	-120
Övrigt	4 310	1 010	928	-82
Summa	-17 933	39 510	23 914	-15 596

¹⁾ Enligt Regeringsbeslut 2001-01-18

Enligt beslut om det reformerade ålderspensionssystemet placeras sedan 1995 premiepensionsavgifter på konto i Riksgäldskontoret. En viss del av inlutna ålderspensionsavgifter inbetalas till detta konto. När pensionsrätt har fastställts skall, andra året efter inkomståret, insatta medel föras till Premiepensionssystemet för insättning på individuella pensionskonton enligt personligt val. Pensionsrätterna hänförliga till åren 1995–1998, 55 957 miljoner kronor, har under hösten 2000 betalats ut till PPM för vidare fördelning enligt det första fondvalet. I statsbudgeten för 2000 beräknades statens utbetalningar av premiepensionsmedel uppgå till 49 500 miljoner kronor, vilket betyder att premiepensionsutbetalningen blev 6 458 miljoner kronor högre än beräknat i budgeten.

I statsbudgeten beräknades inbetalningarna av premiepensionsmedel, inklusive ränta, uppgå till 19 400 miljoner kronor. Utfallet för 2000 blev 24 931 miljoner kronor, vilket betyder att pre-

miiepensionsinbetalningarna blev 5 531 miljoner kronor högre än budgeterat.

Under året ökade myndigheternas behållningar på räntekontona med 12 585 miljoner kronor. I statsbudgeten specificerades ingen prognos över förändringen på myndigheternas räntekonton. Försvarsmakten har ökat sin inlåning med 4,3 miljarder kronor. Inlåningen för individuella kompetenskonton har ökat med 1,35 miljarder kronor.

Underskottet i kommunkontosystemet i slutet av 2000 har reglerats genom en skuldavskrivning på 3 830 miljoner kronor. Detta innebär en kassamässig korrigeringspost på samma belopp.

4.5.2 Kassamässig korrigeringspost

Kassamässig korrigeringspost ingår i statsbudgeten för att statsbudgetens saldo skall motsvara statens lånebehov, med omvänt tecken. Posten utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan statsbudgetens anslag och inkomsttitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning. Utfallet av den kassamässiga korrigeringsposten framräknas residualt.

I statsbudgeten för 2000 beräknades den kassamässiga korrigeringsposten till -45 000 miljoner kronor. Korrigeringsposten avsåg en överföring av pensionsmedel från AP-fonden i enlighet med beslutet om det reformerade ålderspensionssystemet. Utfallet för denna överföring motsvarade vad som budgeterats. Överföring till AP-fonden samt övriga poster redovisas i tabell 4.63.

Tabell 4.63 Kassamässig korrigeringspost

Miljoner kronor

	Utfall 1999	SB 2000	Utfall 2000	Utfall-SB 2000
Överföring från AP-fonden	-45 000	-45 000	-45 000	
Ränteperiodiseringar	-568		192	192
Kommunkontosystemet ¹⁾	0		3 830	3 830
Övrigt	1 426		5 366	5 366
Summa	-44 142	-45 000	-35 412	9 588

¹⁾ Enligt regeringsbeslut 2001-01-18

Ränteperiodiseringar är en periodiseringseffekt avseende anslaget för statsskuld räntor, främst räntor på vissa delar av Riksgäldskontorets nettoutlåning.

Posten Reglering kommunkontoskuld beskrivs under avsnittet Riksgäldskontorets netto-utlåning.

Posten Övrigt är en residualt beräknad post.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för inkomstrelaterad ålderspension, som finansieras ur AP-fonden och redovisas vid sidan av statsbudgeten, uppgick 2000 till 140 658 miljoner kronor. Dessa utgifter, som ingår i utgiftstaket för staten, blev 624 miljoner kronor högre än beräknat i budgetpropositionen för år 2000.

5

Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

5 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

5.1 Avgränsning, struktur och redovisningsprinciper

Statsbudgeten och resultaträkningen skiljer sig åt vad gäller avgränsning, struktur och redovisningsprinciper. Ett exempel på skillnader i avgränsning är affärsverken som ingår i resultaträkningen men ligger utanför statsbudgeten. Ett annat exempel är att avgifter och bidrag som myndigheterna får disponera redovisas i resultaträkningen men inte i statsbudgeten.

Avseende strukturen har statsbudgeten en ändamålsstruktur där indelningen är utgiftsområden, verksamhetsområden och anslag³. Resultaträkningen är däremot indelad i intäkt- och kostnadsslag. Jämförelser av poster i resultaträkningen och statsbudgeten låter sig därmed oftast inte göras utan dokumenten kompletteras i stället varandra.

När det gäller redovisningsprinciper upprättas statsbudgeten enligt de principer som anges i budgetlagen, dvs. redovisning av in- och utbetalningar (kassamässigt) eller av utgifter och inkomster. I resultaträkningen sker redovisningen i princip enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. redovisning av intäkter och kostnader.

I tabellen nedan exemplifieras både skillnader och likheter.

Tabell 5.1 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten

	Resultaträkningen	Statsbudgeten
Skatt	intäkt/inbetalning	inkomst/inbetalning
Offentlighetsavgift som redovisas på inkomsttitel	intäkt	inkomst
Avgift av tillfällig natur eller mindre omfattning	intäkt	utgiftsreduktion på anslag
Övriga avgifter	intäkt	ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Erhållna bidrag som används i verksamheten	intäkt	ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Transferering	utbetalning	utbetalning
Avsättning till framtida åtagande	kostnad/(intäkt)	ingen påverkan
Lön, varor, tjänster m.m.	kostnad	utgift
Andel av företags vinst/förlust	intäkt/kostnad enl. kapitalandelsmetoden	inkomst vid utdelning
Orealiserad valutavinst/förlust	intäkt/kostnad	ingen påverkan
Upplupen ränteintäkt/kostnad	intäkt/kostnad	ingen påverkan

Skatt

Skatter redovisas i princip när inbetalning sker både i resultaträkningen och på statsbudgeten. Från och med 2000 redovisas dock underskott på skattekontot (debiterade, obetalda belopp) som fordringar och överskott på skattekontot (odebiterade, betalda belopp) som skulder. Tidigare redovisades dessa skatter kassamässigt. Vid

³ I budgetpropositionen för 2001 är statsbudgeten även indelad i politikområden.

bokslutet 2000 uppgick redovisade nettoskulder till 16 miljarder kronor.

Avgifter och bidrag

I resultat- och balansräkningen redovisas i princip samtliga statens avgifter och bidrag enligt bokföringsmässiga principer, vilket bl.a. innebär att endast utgifter som har förbrukats under året redovisas som en kostnad i resultaträkningen. På statsbudgeten redovisas endast avgiftsinkomster som myndigheterna inte får behålla, vanligtvis offentligrättsliga avgifter. Därutöver redovisas avgiftsinkomster som myndigheter får ta ut enligt 4 § avgiftsförordningen (1992:191), dvs. avgifter av tillfällig natur eller av mindre värde, i normalfallet som en utgiftsreduktion på anslaget.

Med övriga avgifter avses avgifter från offentligrättslig verksamhet och avgifter från uppdragsverksamhet som myndigheten får behålla. Avgifter och bidrag som myndigheterna får behålla och kostnader som har uppkommit i sådan verksamhet redovisas som intäkt/kostnad i resultaträkningen medan de i princip inte har någon påverkan på utfallet på enskilda anslag och inkomstitlar på statsbudgeten. Dock påverkar nettobetalningar från avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet saldot på myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret och därmed Riksgäldskontorets nettoutlåning vilket i sin tur påverkar statsbudgeten och statens lånebehov.

Transferering

Transfereringar redovisas på statsbudgeten och i allt väsentligt i resultaträkningen när betalning sker (kassamässigt).

Avsättning för framtida åtaganden

I resultaträkningen redovisas förändringen av avsättningar för framtida åtaganden, t.ex. pensionsavsättningar, som kostnad medan statsbudgeten belastas först när utgiften uppstår, dvs. i princip när betalning sker.

Löner, varor, tjänster m.m.

Löner, varor och tjänster redovisas utgiftsmässigt, dvs. vid anskaffningstillfället, på statsbudgeten medan endast utgifter som har förbrukats under året redovisas som en kostnad i resultaträkningen.

Andel av företags vinst/förlust

Andelar i dotter- och intresseföretag redovisas enligt den s.k. kapitalandelsmetoden, vilket in-

nebär att statens andel av företagens vinster/förluster redovisas som en intäkt/kostnad i resultaträkningen. På statsbudgeten redovisas en inkomst först när staten erhåller utdelning från företag.

Orealiserad valutavinst/förlust och upplupen räntekostnad

Räntor på statskulden redovisas på olika sätt på statsbudgeten och i resultaträkningen. Orealiserade valutaförluster och upplupna räntekostnader på nollkupongobligationer påverkar exempelvis resultaträkningen men inte statsbudgeten.

Korrigeringsposter på statsbudgeten

För att komma fram till statsbudgetens saldo, som motsvarar statens lånebehov, har två poster införts på statsbudgeten som inte har någon motsvarighet i resultaträkningen: "Riksgäldskontorets nettoutlåning" och "kassamässig korrigerering". Riksgäldskontoret lånar bl.a. ut medel till statliga investeringar som inte finansieras via anslag. Dessutom placerar myndigheter överskottslikviditet i Riksgäldskontoret. Nettobetalningsströmmarna från denna verksamhet redovisas på en egen rad på statsbudgeten som benämns Riksgäldskontorets nettoutlåning. Den kassamässiga korrigereringen utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot av statsbudgetens anslag och inkomstitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning (SCR).

Eliminering av interna mellanhavanden

När resultat- och balansräkningen konsolideras elimineras samtliga interna transaktioner inom staten. I inkomsterna på statsbudgeten ingår sociala avgifter för statens anställda och anslagen belastas med motsvarande utgifter. Det medför att den del av sociala avgifter som inte överförs till AP-fonderna är bruttoredovisad på statsbudgeten, men är eliminerad i resultaträkningen.

Redovisningen av statens lokalkostnader skiljer sig åt mellan statsbudgeten och resultaträkningen. Interna hyresintäkter från Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk elimineras mot myndigheters lokalkostnader i resultaträkningen. På statsbudgeten belastas anslagen med internt fakturerade hyror.

5.2 Härledning av statsbudgetens saldo från resultaträkningens saldo

Av föregående avsnitt framgår att det finns väsentliga skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten och att det därför inte är möjligt att på ett heltäckande sätt skapa jämförelse mellan enskilda rader i statsbudgetens utfall respektive i resultaträkningen eller i finansieringsanalysen.

Eftersom det finns ett samband mellan utgifter/inkomster, kostnader/intäkter och betalningar är det möjligt att utifrån resultaträkningen och finansieringsanalysen komma fram till statsbudgetens saldo. I tabell 5.2 förklaras sambanden mellan resultaträkningens saldo, finansieringsanalysens saldo och statsbudgetens saldo (statens lånebehov). För att komma från resultaträkningens saldo till statsbudgetens saldo måste flera justeringar göras. De kan grupperas på följande sätt:

- justeringar för transaktioner i resultaträkningen som ej medför betalningar,
- justeringar för förändringar av fordringar och skulder i balansräkningen,
- övriga transaktioner som påverkar betalningar, och
- justeringar hänförliga till statsskulden.

Tabell 5.2 Sambanden mellan några väsentliga saldomått i årsredovisningen

Miljoner kronor

Resultaträkningens saldo		29 424
<i>Justeringar för poster som ej medför betalningar</i>		<i>5 247</i>
Avskrivningar och nedskrivningar (inkl. nedskrivning av studielån)	25 277	
Orealiserade valutakursförändringar	24 456	
Resultatandelar	-8 819	
Realisationsvinster/förluster	-55 386	
Avsättningar och fonder	19 719	
<i>Justeringar för förändringar av fordringar och skulder</i>		<i>1 482</i>
<i>Övriga transaktioner som påverkar betalningar</i>		<i>65 358</i>
AP-fondmedel	45 000	
Skatter	15 847	
Utbetalningar till PPM	-31 640	
Investeringar	-33 597	
Försäljningsinkomster hänförliga till anläggningstillgångar	62 810	
Nettoutlåning	-9 095	
Utdelningar från statliga bolag	16 033	
Nettoamortering av statens lån (finansieringsanalysens saldo)		101 511
<i>Justeringar hänförliga till statsskulden</i>		<i>421</i>
Förändring av kortsiktig placering	790	
Förändring av interna innehav av statsskuldpaper	26	
Övriga poster	-395	
Statsbudgetens saldo		101 932

Justeringar för transaktioner som inte medför betalningar

I resultaträkningen ingår vissa poster som inte medför betalningar, t.ex. avskrivningar och orealiserade valutakursförändringar, och dessa måste tas bort för att komma fram till statsbudgetens saldo. Avskrivningar och nedskrivningar av anläggningstillgångar samt avsättningar till pensioner och fonder uppgick till 25,2 respektive 19,7 miljarder kronor. Av de orealiserade valutakursförändringarna på 24,5 miljarder kronor var 9,2 miljarder kronor hänförliga direkt till statsskulden och 15,3 miljarder kronor till skuldskötselinstrument. Årets resultatandel från dotter- och intresseföretag uppgick till 8,8 miljarder kronor.

Realisationsvinsterna, skillnader mellan bokförda värden och försäljningsintäkterna, uppgick till 55,4 miljarder kronor. Dessa tas bort och istället tas försäljningsinkomsterna upp under Övriga transaktioner som påverkar betalningar.

Justeringar av förändringar av skulder och fordringar

De totala förändringarna av skulder och fordringar uppgick till 1,5 miljarder kronor. Statens betalningsnetto har påverkats positivt av att skulder och fordringar har förändrats. Mer information om orsakerna till förändringar av skulder och fordringar ges i balansräkningen och i finansieringsanalysen (avsnitt 3.8 och 3.9).

Övriga transaktioner som påverkar betalningar

Några transaktioner som medför betalningar, exempelvis investeringar och utdelningar, redovisas endast i balansräkningen och måste således läggas till resultaträkningens saldo för att man skall komma fram till statsbudgetens saldo. Medel från AP-fonderna har förts över till staten med 45 miljarder kronor. Ändrade redovisningsprinciper av skatter medför att skatteintäkterna är 16 miljarder kronor lägre än inbetalade skatter under året. Utöver överföringar av premiepensionsmedel som redovisas i resultaträkningen har 31,8 miljarder kronor netto överförts till Premiensionsmyndigheten från tidigare års avsattna medel. Investeringar i anläggningstillgångar uppgick till 33,6 miljarder kronor, varav 11,9 miljarder kronor var investeringar i beredskapstillgångar. Statens försäljningsinkomster uppgick till 62,8 miljarder kronor, varav 61 miljarder kronor är hänförliga till försäljning av aktier i Telia. Nettoutlåningen från främst CSN och Riksgäldskontoret uppgick till 9,1 miljarder kronor. Utdelningar från statliga bolag uppgick till 16 miljarder kronor, varav 11,4 miljarder kronor var utdelningar från förvaltningsaktiebolaget Statum.

Nettoamorteringarna av statens lån uppgick till 101,5 miljarder kronor⁴. Denna post är identisk i

absoluta tal med saldot i finansieringsanalysen (statens nettoupplåning).

Justeringar som är hänförliga till statsskulden

Nettoamorteringarna av statens lån var 0,4 miljarder kronor lägre än statsbudgetens saldo. Skillnaden mellan statens nettoupplåning och statsbudgetens saldo beror på att det finns transaktioner som påverkar statsskulden i balansräkningen men som inte påverkar statsbudgetens saldo, exempelvis affärsverkens nettoupplåning. Å andra sidan finns det transaktioner som påverkar statsbudgetens saldo men som inte påverkar statsskulden, exempelvis Riksgäldskontorets kortsiktiga placering på marknaden av betalningsöverskott på statverkets checkräkning. Förändringar av Riksgäldskontorets kortsiktiga placeringar vid årets slut var 0,8 miljarder kronor, varav 1,4 är hänförliga till placeringar i finansiella institutioner och -0,6 miljarder kronor till minskade placeringar i valutakonton på Riksbanken. Under Övriga poster, som uppgick till -0,4 miljarder kronor, ingår förändringar av förskott m.m. hänförliga till Riksgäldskontorets skuldskötselåtgärder av statsskulden.

⁴ Statsskuldens förändring enligt årsredovisningen är 92,3 miljarder kronor. Mellanskillnaden beror på valutakursförändringar.

6

Statliga garantier

6 Statliga garantier

6.1 Redovisning av statliga garantier för budgetåret 2000

I detta kapitel redovisas de åtaganden som staten har i form av kreditgarantier, kapitaltäckningsgarantier och pensionsgarantier, vilka redovisas som garantiförbindelser i statens balansräkning. Redovisningen omfattar även insättningsgaranti och investerarskydd som hanteras av Insättningsgarantinämnden. Dessa skiljer sig dock i viktiga avseenden från statens övriga garantier.

De uppgifter som redovisas avser ställningen den 31 december 2000 och verksamheten under budgetåret 2000. Garantier i utländska valutor redovisas till den kurs som gällde den 31 december 2000.

Den 1 januari 1998 infördes ett nytt sätt att hantera garantier i staten. Det nya förfarandet ställer krav på kostnadstäckning och innebär att risken i varje garantiåtagande eller grupp av åtaganden skall beräknas. Utifrån detta bestäms en avgift för garantin. Till den del avgifter inte erhålls från garantitagaren är det fråga om en statlig subvention. En sådan subvention skall belasta ett anslag.

Förfarandet innebär att avgiftsintäkter och i förekommande fall anslagsmedel inbetalas på ett konto, en garantireserv, i Riksgäldskontoret (RGK). Till reserven förs också eventuella återvinningar från tidigare infriade garantier. Nya infrianden av garantiåtaganden belastar garantireserven. Den finansierar också administration och andra utgifter för garantiverksamheten. Till kontot är kopplat en obegränsad kredit.

6.2 De statliga garantimyndigheterna

Den statliga garantiverksamheten är uppdelad på fem myndigheter: RGK, Statens bostadskreditnämnd, Exportkreditnämnden, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete och Insättningsgarantinämnden.

Riksgäldskontoret

De garantiåtaganden som ligger inom RGK:s ansvarsområde kan indelas i tre huvudtyper: kreditgarantier, kapitaltäckningsgarantier och pensionsgarantier. Kreditgarantier innebär att staten tar på sig kreditrisken vid en investering i infrastruktur, jordbruk etc. men överläter själva kreditgivningen till andra långgivare. Kapitaltäckningsgarantier innebär att staten åtar sig att tillskjuta kapital så att det egna kapitalet uppnår en viss nivå eller att kapitaltäckningsgraden i ett långivande bolag alltid överstiger den i lag angivna lägsta nivån (för närvarande 8 procent). Dessa garantier är obegränsade, men redovisas beloppsmässigt som garantimottagarens totala skuld. En variant är grundfondsförbindelsen, som är ett beloppsbegränsat åtagande för att stärka ett företags finansiella beredskap inför en utsatt situation. Pensionsgarantier tryggar pensionsåtaganden efter bolagisering av statliga verksamheter.

RGK:s nya garantier värderas och prissätts enligt den nya garantimodellen, dvs. med beaktande av statens risk i åtagandet.

RGK har gjort en uppskattning av subventionsvärdena för de äldre garantierna. Subventionsvärdet för ett enskilt garantiåtagande kan sägas utgöra ett nuvärde av den förväntade belastningen på statsbudgeten, som åtagandet kan komma att medföra. Budgetbelastningen kan uppkomma stötvis och under en lång följd av år. Sammantaget uppskattar Riksgäldskontoret att subventionsvärdet för äldre garantier motsvarar en förväntad budgetbelastning över tiden på cirka 10 miljarder kronor i dagens penningvärde.

Subventionsvärdet är baserat på beräkningar som utgår från historiska konkursfrekvenser och återvinningsandelar. Det beräknade subventionsvärdet uppkommer som en summering av alla individuella värden där utfallet sannolikt endast kommer att omfatta ett begränsat antal infrianden. Flertalet projekt kommer sannolikt att klaras utan infrianden och utan att några budgetmedel behöver tillskjutas, men sett över en större grupp av engagemang kommer troligen några fall av infrianden att ske.

RGK bedriver ett aktivt arbete för att invärdera de äldre garantierna till den nya garantimodellen, dvs. att pröva garantiernas utformning och fastställa en riskbaserad avgift. När en subventionerad garanti har invärderats och dess kostnad har fastställts skall motsvarande värde föras upp på anslag inom respektive utgiftsområde, om inte garantins avgifter kan höjas i motsvarande grad. Arbetet med invärderingen skall vara klart under 2001.

Avgiftsinkomsterna, och i förekommande fall anslagsmedlen, skall föras till garantireserven varefter eventuella infrianden kommer att belasta reserven.

Som nämnts ovan beräknades den förväntade förlusten vid årsskiftet till cirka 10 miljarder kronor. Någon reservering för koncentrationsrisk har inte gjorts. Vid utgången av 2000 fanns i likvida medel 487 miljarder kronor på räntebärande konto i RGK.

Bostadskreditnämnden

Bostadskreditnämnden (BKN) utfärdar kreditgarantier för finansiering av bostadsbyggande. För BKN:s nya garantier (garantier utställda från och med 1997) görs en riskanalys innan en garanti ges.

Resultatområdet nya garantier redovisas och finansieras sedan 1998 utanför statsbudgeten på

konto i RGK med obegränsad kredit. Resultatområdet finansieras med avgifter vilka skall motsvara en långsiktig kostnadsminimering. Avgifternas storlek beslutas i huvudsak av regeringen. För ett fåtal garantier beslutas avgiften av BKN. Avgiften uppgår för närvarande till i genomsnitt 0,5 procent av det garanterade beloppet.

Förlusterna för de nya garantierna fram till förfall förväntas bli 35 miljarder kronor och garantiintäkterna 130 miljarder kronor. BKN:s riskanalys visar att förlusterna för de nya garantierna förväntas hålla sig inom dessa ramar om bostadslåneräntan inte överstiger 6 procent.

För de äldre garantierna tillämpas premier enligt de förordningar som gällde när garantierna ställdes ut. Beräknade förluster för den äldre garantistocken fram till krediternas förfall uppgår till 3,8 miljarder kronor, medan de framtida avgiftsintäkterna beräknas bli 0,2 miljarder kronor.

År 1999 infördes resultatområdet Kreditgarantier för ersättning av kommunala borgensåtaganden. Avgifternas storlek bestäms av BKN och inkomsterna får disponeras av Bostadsdelegationen. För den aktuella garantistocken och de närmast kommande tre åren har 115 miljarder kronor reserverats av Bostadsdelegationen. Avgiftsintäkterna beräknas bli noll.

Resultatområdena Äldre garantier och Kreditgarantier för ersättning av kommunala borgensåtaganden finansieras dels med avgifter, dels med anslag. Avgifterna är i genomsnitt 0,5 procent av det garanterade kapitalbeloppet.

Sammantaget för BKN:s resultatområden beräknas förlusterna på utestående länestock till 3,6 miljarder kronor. BKN har inte gjort någon reservering för koncentrationsrisk. Vid utgången av 2000 fanns i likvida medel 46 miljarder kronor på räntebärande konto i RGK.

Exportkreditnämnden

Exportkreditnämnden (EKN) utfärdar garantier som syftar till att främja svensk export. Garantierna skyddar mot risken för förluster orsakade av politiska och/eller kommersiella händelser vid utlandsaffärer. Dessutom kan EKN:s garantier användas som säkerhet för lån vid finansiering av en affär. Även risker under tillverkningstiden kan garanteras. Den vanligaste garantiformen täcker risken för utebliven betalning. För varje garanti tas en premie ut som avspeglar riskerna i den specifika affären. EKN kan också lämna in-

vesteringsgarantier som täcker risker för svenska investerare vid nyinvesteringar i utlandet. Det gäller politiska risker i värdlandet för såväl kapital som avkastning.

EKN ansvarar även för garantigivningen inom den särskilda ramen för de baltiska länderna och Ryssland med flera länder.

Exportkreditgarantierna är avgiftsbelagda. Garantier värderas och prissätts med hjälp av en modell för riskbedömning som EKN utvecklat. Premierna baseras på OECD:s system för värdering av länderrisker. Premierna samlas i en reserv på räntebärande konto i RGK eller på kon-
ton/depositioner i svenska banker.

EKN beräknar först en förväntad förlustrisk för alla garantier, dvs. en summering görs av garantiernas väntevärden. Därefter görs även en reservering avseende koncentrationsrisken (stora åtaganden) i portföljen.

Ett fåtal mycket stora svenska företag ger en hög och ökande efterfrågan på exportkreditgarantier till vissa länder och branscher, vilket gör att EKN får en koncentration i sina garantiåtaganden.

Den viktigaste avspeglingen av riskkoncentrationen i engagemanget är storleken på den reservering för koncentrationsrisk som numera görs i EKN:s bokslut. År 2000 var reserveringen för koncentrationsrisk nära hälften av EKN:s totala reservering. Reserveringen innebär att avsättningar görs i resultat- och balansräkningarna. En avsättning är här en kostnadsmässig redovisning och innebär inte att särskilda medel finns på ett konto avsett för ändamålet. Däremot för EKN medel till garantireserven från premieintäkterna och återvinningarna efter det att avdrag har gjorts för administrativa kostnader.

Den förväntade förlusten beräknades vid årsskiftet till 9,5 miljarder kronor, varav reservering för koncentrationsrisk utgjorde drygt 4 miljarder kronor. Vid utgången av 2000 fanns i likvida medel 2,3 miljarder kronor på räntebärande konto hos RGK och motvärdet av 1,7 miljarder kronor på valutakonton/depositioner i svenska banker.

EKN arbetar aktivt med att begränsa risken. Exempelvis har i samarbete med ett antal utländska garantiinstitut inom Bern-unionen ett instrument för byte av risker mellan instituten utarbetats, en s.k. "credit default swap". Några riskbyten har genomförts i detta samarbete med bland annat garantiinstitut i Danmark och Belgien. Byten av detta slag har dock hittills begrän-

sats till en liten del av den totala koncentrationsrisken i engagemangen.

EKN prövar också möjligheterna till återförsäkring hos banker och försäkringsbolag i syfte att utröna om den privata marknaden kan erbjuda återförsäkringslösningar som kan minska EKN:s riskkoncentrationer. Ett första återförsäkringsavtal har tecknats med ett privat försäkringsbolag om cirka 700 miljoner kronor för politisk risk på ett land.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete

EKN administrerar u-kreditgarantier på uppdrag av Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). En u-kredit är en vanlig exportkredit, men där Sida garanterar och subventionerar krediten. Dessa garantier ges till projekt som av Sida bedöms få betydande utvecklingseffekter i landet och som inte kan bära kostnaden för en normal, kommersiell finansiering. Om denna garantigivning resulterar i underskott belastas biståndsanslaget. Vid sidan av u-krediterna har Sida ställt ut s.k. fristående garantier samt ytterligare några mindre åtaganden.

Prissättningen på Sidas garantier för u-krediter görs av EKN på uppdrag av Sida i enlighet med den nya garantimodellen. Med detta menas att premien speglar den risk som det enskilda åtagandet innebär. Premien belastar anslag på statsbudgeten. Premieintäkter förs till garantireserven. Utöver detta gör EKN för Sidas räkning en bedömning av om kombinationen av garantier leder till riskkoncentration. Reservering för denna riskkoncentration görs på samma sätt som för EKN:s garantier.

Den förväntade förlusten beräknades vid årsskiftet till 0,8 miljarder kronor, varav reservering för koncentrationsrisk utgjorde 0,2 miljarder kronor. Vid utgången av 2000 fanns i likvida medel 0,8 miljarder kronor på räntebärande konto i RGK och 0,2 miljarder kronor på konton i svenska banker.

Insättningsgarantinämnden

Insättningsgarantinämnden hanterar frågor om insättningsgaranti och investerarskydd.

Insättningsgarantins syfte är att stärka konsumentskyddet för allmänhetens insättningar i

banker och värdepappersbolag. Insättningsgarantins omfattning och utformning styrs av regelverk inom Sverige och EU. Maximalt belopp som betalas ut är 250 000 kronor per kund och institut.

För garantin tas avgifter ut vilka skall bestämmas med hänsyn till institutens kapitaltäckningsgrad. Åren 1997 - 2000 fick avgiften variera mellan 0,4 - 0,6 procent av den totala garanterade insättningen. Nämnden tar ut avgifter i denna storlek tills behållningen uppgår till 2,5 procent av de garanterade insättningarna. Därefter sänks avgiften till 0,1 procent av garanterade insättningar, vilket beräknas ske år 2001.

I likvida medel fanns 9,8 miljarder kronor på räntebärande konto i RGK. Efter marknadsvärdering uppgick behållningen till 10,3 miljarder kronor. Storleken på garantireserven är baserad på en bedömning av garantistockens framtida förlustrisk utan hänsyn tagen till eventuell ytterligare koncentrations- eller samvariationsrisk.

För investerarskyddet (maximalt 250 000 kronor per kund och institut) kommer nämnden att ta ut avgifter när ett ersättningsfall har inträffat, dvs. inte bygga upp någon fond i förväg. Risken i framtida infrianden är relativt sett liten i förhållande till riskerna i insättningsgarantin.

6.3 Garantimyndigheternas reserveringar och reserver

I tabell 6.1 görs en sammanfattning av dels vilka reserveringar garantimyndigheterna har gjort för förlust- och koncentrationsrisker, dels storleken på balanserade likvida medel på räntebärande konto i RGK eller i vissa fall konton i svenska banker.

Tabell 6.1 Garantimyndigheternas reserveringar och reserver

Miljoner kronor

Garantimyndighet	Reservering för förväntad förlust	Reservering för koncentrationsrisk	Total reservering	Garanti-reserv (likvida medel)
RGK	9 994	-	9 994	487
EKN	5 187	4 286	9 473	4 059
EKN, särskild ram för Baltikum, Ryssland m.fl.	83	-	83	9
Sida, u-krediter	603	173	776	994
Sida, fristående garantier m.m.	-	-	-	-
BKN	3 620	-	3 620	46
Delsumma	19 487	4 459	23 946	5 595
Insättningsgarantinämnden	10 300	-	10 300	9 815
Summa	29 787	4 459	34 246	15 410

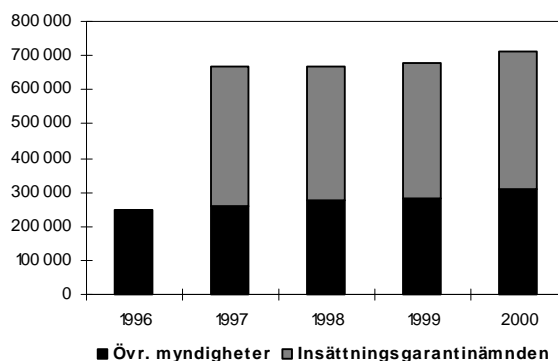
6.4 Garantiätaganden, avgifter, infrianden och återbetalningar

Statens totala garantiätaganden uppgick den 31 december 2000 till ca 711 miljarder kronor. Om Insättningsgarantinämnden exkluderas uppgick åtagandet till 311 miljarder kronor, vilket är en ökning med 29 miljarder kronor sedan 1999. Ökningen förklaras av att EKN:s garantiförbindelser ökade med 33 miljarder kronor. Därutöver har EKN och Sida ställt ut bundna (avtal finns) och obundna garantiutfästelser på ytterligare drygt 52 miljarder kronor.

Diagram 6.1 visar hur garantiätagandena har utvecklats sedan 1996.

Diagram 6.1 Utveckling av garantiätagandena 1996-2000

Miljoner kronor

Åtagandena har ökat något under de senaste åren. Ökningen mellan 1996 och 1997 förklaras främst av att Insättningsgarantinämnden började redovisas från och med 1997. En del av ökningen förklaras också av att åtaganden till bl.a. Europeiska investeringsbanken och Europeiska utvecklingsbanken ingår i redovisningen sedan 1997. Under de senaste åren är det främst EKN:s åtagande som ökat.

Tabell 6.2 sammanfattar statliga garantier den 31 december 2000 samt infrianden, avgifter och återvinningar under budgetåret 2000.

Utgifterna till följd av infriade garantier, dvs. skadeersättningarna, uppgick till 1 078 miljoner kronor under budgetåret 2000. De största infriandena redovisas av EKN (inklusive Baltramen) med 500 miljoner kronor och BKN med 470 miljoner kronor.

Inkomsterna från garantiavgifter uppgick till 3 182 miljoner kronor under 2000, vilket motsvarar knappt 0,5 procent av garanterat belopp. Inkomsterna genereras främst av Insättningsgarantinämnden med närmare två miljarder kronor och EKN med drygt en miljard kronor. Dessutom tillkom inkomster till följd av återbetalning av tidigare infriade garantier, dvs. återvunna skadebelopp, vilka uppgår till 1 003 miljoner kronor. Den största delen härrör från EKN. Infriandena har främst hänfört sig till BKN och i viss mån EKN.

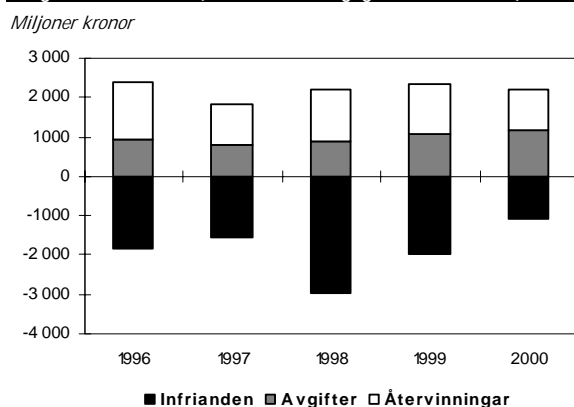
Tabell 6.2 Sammanställning över statliga garantier

Miljoner kronor

Garantimyndighet	Garantiförbindelser 31/12 2000	Garantiutfästelser 31/12 2000	Infriade garantier	Garantiavgifter	Återbetalningar av tidigare infriade garantier (återvinningar)
RGK	201 745	-	10	65	4
EKN	86 182	50 682	451	1 016	939
EKN, särskild ram för Baltikum, Ryssland m. fl.	631	102	51	1	0
Sida, u-krediter	6 890	1 271	96	25	36
Sida, fristående garantier m.m.	74	-	0	0	0
BKN	15 563	-	470	79	54
Delsumma	311 085	52 055	1 078	1 186	1 033
Insättningsgarantinämnden	Cirka 400 000	-	0	1 996	0
Summa	Cirka 711 000	52 055	1 078	3 182	1 033

I diagram 6.2 visas utvecklingen av infrianden, avgifter och återvinningar sedan 1996.

Diagram 6.2 Utveckling av infrianden, avgifter och återvinningar 1996-2000 (exkl. Insättningsgarantinämnden)

6.5 Statens portfölj och riskhantering

Det föreligger skillnader mellan olika grupper av garantier vad gäller den ekonomiska beredskapen för eventuella infrianden. De garantier som har utfärdats av EKN och Sida följer i huvudsak den nya garantimodellen, vilket innebär att framtida infrianden av enskilda garantier inte behöver medföra någon budgetbelastning.

Den nya garantimodellen tillämpas emellertid i dag bara på ett fåtal av de garantier som administreras av RGK och BKN. Merparten av RGK:s och BKN:s äldre garantier, dvs. de garantier som utfärdades innan den nya garantimodellen trädde i kraft, har ännu inte invärderats enligt principerna i den nya modellen. Vad gäller äldre garantier som administreras av Riksgäldskontoret skall dessa emellertid vara invärderade senast den 31 december 2001. För de äldre garantier som administreras av BKN har en alternativ lösning valts som i praktiken innebär att principerna bakom den nya garantimodellen kan tillämpas för BKN:s äldre garantier från och med 2001 (se budgetpropositionen för 2001, vol.1, avsnitt 8.2 och vol.10, utg.omr. 18, avsnitt 3.8).

En reservering för förväntad förlust avser den beräknade förlusten genom garantier. Egenskaperna hos den sammantagna portföljen är beroende av sårbarheten för klumpvisa förluster genom stora eller samvarierande åtaganden (koncentrationsrisk). De olika garantierna har ett starkare eller svagare inbördes samband och ett antal garantier är relativt sett mycket stora. En reservering för koncentrationsrisk är ett uttryck för portföljens innehåll av särskilt stora garantier.

Det finns ett antal möjliga åtgärder för att hantera och balansera statens riskfyllda åtaganden. Uppbyggnad av en garantireserv (likvida medel) inför eventuella framtida infrianden är en sådan åtgärd. Generellt syftar diversifiering, i den utsträckning sådan är möjlig, till att begränsa risken. Riskkoncentrationerna i dagens garantiportföljer ger dock vid handen att generella åtgärder genom diversifiering eller en tillräckligt stor garantireserv inte har varit praktiskt genomförbara. Därför hamnar partiella åtgärder genom riskbyten, riskdelning, ansvarsbegränsning och återförsäkringar i stället mer i fokus.

Riskbyten innebär ett slags diversifiering av portföljen i ett andra led. Hittills har riskbyten endast gjorts i begränsad skala av EKN. Riskdelning är eftersträvansvärt incitamentsmässigt eftersom det är en fördel om såväl långivare som låntagare tar risk. Med ansvarsbegränsning menas här att endast delar av en risk täcks. Återförsäkring innebär att en risk kan begränsas mot betalning. EKN arbetar med återförsäkringar i sin riskhantering.

En garanti är en latent statsskuld – infrianden ökar den statliga upplåningen och därmed statsskulden – och värderingen av garantiåtaganden är på så sätt en komponent i en redovisning av statens ekonomiska åtaganden. En utvecklad redovisning av statens samlade portfölj av åtaganden skall tjäna som grund för en effektiv riskhantering. Arbetet med en sådan hantering av statens samlade åtaganden kommer att utvecklas under de närmaste åren.

7

Avgifter till och bidrag från EU

7 Avgifter till och bidrag från EU

Den 1 januari 1995 blev Sverige medlem av den Europeiska Unionen (EU). Efter Maastrichtfördragets antagande brukar samarbetet inom EU delas in i tre s.k. pelare. Den första pelaren omfattar den före detta Europeiska ekonomiska gemenskapen och den ekonomiska och monetära unionen. Den andra pelaren utgörs av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den tredje av det inrikespolitiska samarbetet. EU:s budget finansierar i första hand åtgärder inom den första pelaren av samarbetet samt administrationen av de övriga två pelarna. Budgeten är formellt de Europeiska gemenskapernas (EG) budget, men brukar normalt benämnas EU-budgeten.

7.1 Avgiften till EU:s budget

EU:s budget finansieras huvudsakligen med s.k. egna medel, vilka utgörs av avgifter från medlemsländerna. Övriga inkomster som bidrar till finansieringen är eventuella överskott från föregående år, diverse gemenskapsskatter, räntor, EES-ländernas bidrag m.m. Den årliga budgeten är resultatet dels av de ramar som sätts av beslutet om egna medel och det finansiella perspektivet, dels av den årliga budgetberedningen inom rådet och europeiska parlamentet. Det finansiella perspektivet är en budgetplan som anger högsta tillåtna utgifter totalt och per utgiftskategori för vart och ett av de år planen omfattar. Innevarande finansiella perspektiv löper från 2000 till 2006.

Till och med 1998 har den avgift Sverige erlägger delats in i fyra poster: tullar, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter, mervärdesskattebaserad avgift samt en avgift baserad på

bruttonationalinkomsten (BNI). Från och med 1999 redovisas en femte post, den s.k. Storbri-tannienavgiften. Den totala avgiftens olika beståndsdelar kommenteras kortfattat nedan.

Tullavgifter

Handelstullar tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med icke-medlemsländer. Dessa inkomster tillfaller gemenskapsbudgeten. Medlemsländerna får dock behålla 10 procent av intäkterna för att finansiera administrationskostnader. Denna procentsats kommer att öka till 25 procent när samtliga medlemsstater ratificerat det nya beslutet om egna medel.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter

Det tas ut särskilda tullar och avgifter inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikerna samt den gemensamma sockermarknaden. Dessa inkomster tillfaller också gemenskapsbudgeten. Även här får medlemsländerna behålla 10 procent av intäkterna.

Mervärdesskattebaserad avgift

Denna del av avgiften beräknas som en procentuell andel av den s.k. mervärdesskattebasen. Den nationella skattebasen korrigeras så att en enhetlig skattebas erhålls för alla medlemsländer. Avgiften baseras på en prognos av landets mervärdesskattebas för aktuellt budgetår. I efterhand revideras avgiften med hänsyn till utfallet för denna bas. Från och med 1999 görs dessutom en justering av innevarande års avgift enligt en uppdaterad prognos för avgiftsbasen. Med mervärdesskattebas avses värdet på den samlade konsumtionen av varor och tjänster i ett land.

Avgift som baseras på BNI

Denna del av avgiften beräknas som en procentuell andel av medlemslandets bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspriser. BNI uttrycker värdet av de samlade inkomsterna i ett land. Uttaget beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI mot bakgrund av återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknats. BNI-avgiften korrigeras i efterhand då den prognostiserade avgiftsbasen ersätts med utfall. Från och med 1999 görs dessutom en justering av innevarande års avgift enligt en uppdaterad prognos för avgiftsbasen.

Storbritannienavgift

Storbritannien beviljas en nedsättning av sin avgift (budgetreduktion) som finansieras gemensamt av övriga medlemsländer. Beslutet om reduktionen togs med hänsyn till det brittiska nettobidraget. Reduktionen har t.o.m. 1998 i första hand redovisats under den mervärdesskattebaserade avgiften. Från och med 1999 redovisas den som en separat avgiftspost.

Infasning av den svenska avgiften

Enligt den s.k. infasningsöverenskommelsen i anslutningsfördraget fick Sverige under de fyra första åren av medlemskapet en minskning av avgiften genom att ett visst nominellt belopp återbetalades. Återbetalningen minskade successivt och upphörde helt fr.o.m. 1999.

7.2 Återflöde från EU-budgeten

De medel Sverige erhåller som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EG:s jordbruksfond och strukturfonder. Medel från forsknings- och utvecklingsprogram erhålls också. Nedan redogörs kortfattat för de olika fonderna.

Jordbruksfonden

Huvuddelen av bidragen är jordbruksstöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Exempel är areal- och djurbidrag, trädesersättning och exportbidrag. Dessa bidrag finansieras av jordbruksfondens s.k. garantisektion (EUGFJ-garanti). En del av jordbruksfonden finansierar också insatser under strukturfonderna (EUGFJ-utveckling).

Strukturfonderna

Olika former av strukturstöd erhålls, t.ex. regional- och arbetsmarknadsstöd. Strukturfonderna är ett samlingsbegrepp för fyra fonder, Europeiska Socialfonden (ESF), Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för Fiskets Utveckling (FFU) och Utvecklingssektionen vid Europeiska Jordbruksfonden (EUGFJ-utveckling).

Redovisning på statsbudgeten

På den svenska statsbudgeten bruttoredo visas det återflöde som administreras av svenska myndigheter, dvs. betalningar från EU-kommissionen redovisas mot inkomsttitel, medan de utbetalningar som myndigheterna gör å kommissionens vägnar redovisas mot anslag på statsbudgetens utgiftssida. Dessa anslag är spridda på ett flertal olika utgiftsområden. Betalningar från EU-kommissionen redovisas samlat under inkomsttypen 6000 Bidrag m.m. från EU, på separata inkomsttitlar. EU-avgiften redovisas under utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.

Sveriges mellanhavanden med EU skiljer sig mellan jordbruksfondens garantisektion och strukturfonderna. Jordbruksfonden regleras månaden efter det att utbetalning i Sverige skett. För strukturfonderna förskottas medlemsländerna en viss del av bidragen och därefter överförs medel löpande under programperioden⁵. Slutlig reglering sker efter programperiodens slut.

I följande tabell sammanfattas det kassamässiga flödet mellan EU och den svenska statsbudgeten under perioden 1996-2000. I den konsoliderade resultaträkningen för staten redovisas avgiften till EU under Transfereringar. Återflöde från EU redovisas under Intäkter av bidrag.

⁵ En programperiod omfattar sju år. Innevarande programperiod löper från år 2000 till 2006.

Tabell 7.1 Avgiften till och återflöde från EU

Miljoner kronor

	2000	1999	1998	1997	1996
Tullavgift	2 979	2 814	3 030	2 861	3 046
Jordbruks- avgifter	312	335	359	286	222
Momsbase- rad avgift	8 169	7 348	9 149	10 298	8 087
BNI-baserad avgift	9 688	9 085	8 672	6 736	5 419
Storbritanni- en-avgift	1 147	1 302			
Summa EU- avgift	22 295	20 884	21 210	20 181	16 774
Infasning	0	0	-275	-657	-3 622
Summa EU- avgift netto¹	22 295	20 884	20 935	19 524	13 152
Bidrag från EUGFJ	7 227	7 138	7 246	6 634	5 636
Bidrag från FFU	91	2	5	176	108
Bidrag från ERUF	797	923	451	612	199
Bidrag från ESF	696	1 112	1 671	668	792
Bidrag till trans .eur. nätv.	196	91	145	94	36
Övriga bi- drag från EG	25	31	95	44	1
Summa bi- drag m.m.²	9 032	9 297	9 613	8 228	6 772
Nettoflöde från stats- budgeten till EU	13 263	11 587	11 322	11 296	6 380

¹Avräknat mot anslag²Redovisat mot inkomstitel grupp 6 Bidrag från EU m.m. I resultaträkningen redovisas en intäkt på 5 910 miljoner kronor. Skillnaden beror på att arealersättningen för 2000 på ca 3 000 miljoner kronor utbetalas och redovisas som intäkt 2001 (se not. 3).

Ökningen av EU-avgiften mellan 1999 och 2000 förklaras huvudsakligen av att antaganden om den ekonomiska utvecklingen ledde till att den svenska momsbasen och Sveriges andel av EU:s BNI ökade. Vidare medförde det gynnsamma ekonomiska läget att tulluppbörden ökade. Den ökning av nettoflödet från statsbudgeten till EU som skedde mellan 1996 och 1997 har påverkats av att vissa avgifter beräknas utifrån prognoser varefter en avräkning sker mot verkligt utfall. Den ökning som skett av avgiften sedan 1995 är delvis en följd av avtrappningen av infasningsratten.

Uppgifterna i tabellen ger ingen helhetsbild av alla effekter av EU-medlemskapet för statsbudgeten. Hänsyn måste tas, förutom till de anslag som helt eller delvis finansieras av EU-bidrag, även till att det förekommer utgifter på anslag för medfinansiering som staten står för, vilket är en förutsättning för att medel från strukturfonderna skall kunna utbetalas. Kostnaderna för medfinansieringen avräknas mot anslag. Å andra sidan erhålls vissa medel från EU, exempelvis forskningsstöd, som inte redovisas på statsbudgeten. Utgifter kopplade till medlemskapet förekommer naturligtvis även under myndigheters förvaltningsanslag. Efter- som samarbetet inom EU är integrerat i den nationella verksamheten och utgifter för europeiskt samarbete förekom redan före 1995 är dessa dock mycket svåra att särskilja. Dessutom förekommer naturligtvis indirekta effekter, för såväl inkomster som utgifter, som inte går att beräkna.

7.3 Anslag finansierade med EG-medel

Det finns olika typer av anslag som helt eller delvis finansieras av EU. Anslag finansierade av EU-bidrag, som huvudsakligen utbetalas inom ramen för EG:s strukturfonder och jordbruksfonden, uppgår till cirka 6,7 miljarder kronor (2000). Anslag för att täcka avgiften till EU:s budget uppgår till 22,3 miljarder kronor (2000). Medel för att finansiera stöd från EG:s jordbruksfond och strukturfonder skall redovisas mot inkomstitel när medlen inflyter från EU.

Det finns andra anslag som inte är kopplade till ovan nämnda fonder, utan avser annat stöd. Dessa anslag är kopplade till en inkomstitel, där medlen redovisas när de flutit in från EU.

Här redogörs huvudsakligen för de anslag som är kopplade till EG:s jordbruksfond och strukturfonder.

Tabell 7.2 Anslag finansierade med EG-medel

Miljoner kronor

UO	Anslag	Utfall 2000
14	A4	1 233
14	A5	3
19	A8	736
19	A9	0
20	A3	19
22	A5	196
23	B9	1 808
23	B10	1 264
23	B11	1 403
23	C3	64
23	F5	4
23	H4	3
		6 733¹

¹ Att summa utfall på anslag skiljer sig från summa erhållna bidrag beror på olika periodiserings effekter, bl.a. att arealersättningen för 2000 utbetalas 2001.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Anslaget A4 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995-1999* (ESF) avser beslutade projekt och tekniskt stöd inom målen 2, 3, 4, 5b och 6 samt gemenskapsinitiativen och vissa pilotprojekt. Inbetalningar från ESF skall redovisas mot inkomsttitel 6411 Bidrag från EG:s socialfond med undertitlarna 6411/01-06.

Anslaget A5 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006* (ESF) avser beslutade projekt och tekniskt stöd inom målen 1, 2 och 3 samt gemenskapsinitiativet Equal. Inbetalningar från ESF skall redovisas mot inkomsttitel 6411 Bidrag från EG:s socialfond med undertitlarna 6411/07-09.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Anslaget A8 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995-1999* (ERUF) avser utbetalningar på grund av beslutade projekt inom målområdena 2, 5b och 6 samt inom gemenskapsinitiativen Interreg IIA, Leader II, SME, Konver, Pesca och Urban. Inbetalningar från ERUF skall redovisas mot inkomsttitel 6311 Bidrag från EG:s regionalfond med undertitlarna 6311/01-05.

Anslaget A9 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006* (ERUF) avser utbetalningar på grund av beslutade projekt inom målområdena 1 och 2 samt gemenskapsinitiativet Interreg III och Urban. Under 2000 har inga utbetalningar gjorts från detta anslag. Inbetalning-

ar från ERUF skall redovisas mot inkomsttitel 6311 Bidrag från EG:s regionalfond med undertitlarna 6311/06-07.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård

Anslaget A3 *Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden* avser bidrag från EU:s miljöfond LIFE till markförvärv och skötsel. Anslaget disponeras för finansiering av kostnader för markförvärv och skötsel som ingår i sådana naturvårdsprojekt som beviljats bidrag. Från EU inbetalda medel redovisas mot inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EU.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Anslaget A5 *Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk*. Från anslaget utbetalas stöd motsvarande EG:s finansiering av svenska projekt inom området transeuropeiska nätverk. Uppburet bidrag redovisas mot inkomsttitel 6511 Bidrag till transeuropeiska nätverk.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Anslaget B9 *Från EG-budgeten finansierade miljö-, struktur- och regionala åtgärder*. Från anslaget utbetalas stöd motsvarande EG:s finansiering av miljöersättningar inklusive informations-, rådgivnings- och utbildningsinsatser, stöd för skogliga åtgärder, strukturstöd och kompensationsbidrag från den tidigare programperioden, miljö- och landsbygdsprogrammet, mål 1-, mål 6- och mål 5b-programmen samt gemenskapsinitiativen Interreg II, Leader II och LEADER+. EG-medlen skall redovisas mot inkomsttitlarna 6112 Kompletterande åtgärder med undertitel 6112/01, 6121 EG-finansierade struktur- och regionalstöd till jordbrukssektorn m.m. med undertitlarna 6121/01-08.

Anslaget B10 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* avser EG-medel för arealersättning, djurbidrag och kompletterande kompensationsstöd. EG-medlen skall redovisas mot inkomsttitlarna 6111 Arealersättning, 6115 Djurbidrag och 6119 Övriga bidrag från EG:s Jordbruksfonds garanti-sektion.

Anslaget B11 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*. Från anslaget utbetalas stöd motsvarande EG:s finansiering av offentlig lagring, övrig intervention, exportbidrag och stöd till biodling m.m. EG-medlen skall redovisas mot inkomsttitlarna 6116 Offentlig lagring, 6113

Övrig intervention, 6114 Exportbidrag samt 6119 Övriga bidrag från EG:s Jordbruksfonds garantisektion.

Anslaget C3 *Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* Anslaget får användas enligt rådets förordningar för strukturfonderna och enligt strukturplanen för mål 5a utanför respektive innanför mål 6-regioner samt enligt Pesca-programmet. EG-medlen under anslaget får användas för strukturfonderna avseende programperioden 2000-2006. Fiskeriverket skall redovisa betalningar från EG-budgeten mot inkomstitel 6211 Bidrag från EG:s fiskefond.

Anslaget F5 *Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten.* Anslaget avser EG:s medfinansiering av statistik inom jordbruks- och livsmedelsområdet. EG-medlen skall redovisas mot inkomstitel 6911 Övriga bidrag från EG.

Anslaget H4 *Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning.* Från anslaget utbetalas stöd motsvarande EG:s finansiering av projekt för skogsskadeövervakning. Skogsstyrelsen får disponera högst det belopp som redovisas mot inkomstitel 6911 Övriga bidrag från EU, undertitel 1 Medel för skogsskadeövervakning.

8

Sammanställning av den statliga sektorn

8 Sammanställning av den statliga sektorn

De konsoliderade resultat- och balansräkningar- na i kapitel 3 omfattar i allt väsentligt de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken, AP-fonden och Premiepensionsmyndigheten faller utanför den avgränsning som gjorts, är emellertid det som brukar benämnas den statliga sektorn i realiteten större.

Förevarande sammanställning görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande. Väsentligt inflytande har definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna. Definitionen överensstämmer med näringslivets definition av intresseföretag. Med denna definition bortfaller stiftelser, som är självägande. Den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag, banker och finansinstitut, Riksbanken, Premiepensionsmyndigheten och AP-fonderna.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar eller delårsrapporter, ger en uppfattning om den totala statliga förmögenheten.

När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen. Någon fullständig eliminering av mellanhavanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte kunnat göras eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsperioder och redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom lyder de under olika regelverk.

8.1 Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar uppgick vid utgången av 2000 till 2 346 miljarder kronor vilket är en ökning med 213 miljarder kronor jämfört med 1999. Ökningen är främst hänförlig till statliga bolag. År 2000 har Nordiska Investeringsbanken invärderats som intresseföretag, från att tidigare ha redovisats som värdepapper, och statens aktieinnehav i AB Svensk Exportkredit har ökat efter en fondemission. Även Vattenfalls tillgångar har ökat betydligt på grund av olika företagsförvärv. Ökningen är också hänförlig till Premiepensionsmyndighetens ökade tillgångar. Den statliga sektorns samlade skulder uppgick till 2 524 miljarder kronor 2000, vilket är en ökning med 89 miljarder kronor. Ökningen är hänförlig till samma förändringar som föranlett ökningen av tillgångarna. Den statliga sektorns nettoförmögenhet har förbättrats med 124 miljarder kronor, vilket främst förklaras av myndigheternas förbättrade nettoförmögenhet.

Av tabell 8.1 framgår den statliga sektorns tillgångar, skulder och kapital.

Tabell 8.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar och skulder

Miljarder kronor

<i>Myndigheter</i>							
	00	99	98	97	96	94/95	93/94
Summa tillgångar	689	662	636	540	548	474	398
Summa skulder	1689	1748	1813	1598	1586	1514	1322
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-1000	-1086	-1177	-1058	-1038	-1040	-924
S:a skulder och kapital	689	662	636	540	548	474	398
<i>Statliga bolag, banker och finansinstitut</i>							
	00	99	98	97	96	95	94
Summa tillgångar	776	638	619	753	898	816	904
Summa skulder	632	498	472	610	748	675	773
Nettoförmögenhet/Eget kapital	144	140	147	143	150	141	131
S:a skulder och kapital	776	638	619	753	898	816	904
<i>Riksbanken</i>							
	00	99	98	97	96	95	94
Summa tillgångar	233	229	214	189	213	257	269
Summa skulder	108	113	95	95	126	180	204
Nettoförmögenhet/Eget kapital	125	116	119	94	87	77	65
S:a skulder och kapital	233	229	214	189	213	257	269
<i>Premiepensionsmyndigheten</i>							
	00	99	98				
Summa tillgångar	94	74	26				
Summa skulder	95	74	26				
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-1	0	0				
S:a skulder och kapital	94	74	26				
<i>AP-fonderna</i>							
	00	99	98	97	96	95	94
Summa tillgångar	735	749	642	622	600	575	544
Summa skulder	1	2	1	2	3	1	3
Nettoförmögenhet/Eget kapital	734	747	641	620	597	574	541
S:a skulder och kapital	735	749	642	622	600	575	544
<i>Den statliga sektorn</i>							
	00	99	98	97	96	95	94
Summa tillgångar	2346	2133	1976	1979	2134	2094	2127
Summa skulder	2524	2435	2381	2305	2463	2444	2495
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-178	-302	-405	-326	-329	-350	-3681
S:a skulder och kapital	2346	2133	1976	1979	2134	2094	2127

Myndigheter

I bilaga 4 redovisas de myndigheter som ingår i sammanställningen avseende redovisningsperioden 2000. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Regeringskansliet (jämför not 24, andelar i dotter- och intresseföretag, under noter till balansräkningen.)

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag ingår liksom även Riksbankens grundfond och redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras ovan nämnda innehav enligt tabell nedan mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Miljoner kronor

Elimineringar	2000	1999	1998	1997	1996
Regeringskansliet	137 939	143 265	133 174	123 179	122 597
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
<i>Affärsverk</i>					
Luftfartsverket	80	80	80	50	50
Statens järnvägar	716	831	716	716	741
Svenska kraftnät	83	83	74	62	59
Övriga myndigheter	59	52	147	134	832
Totalt	139 877	145 311	135 191	125 141	125 279

Statliga bolag, banker och finansinstitut

I bilaga 5 redovisas de statliga bolag, banker och finansinstitut som ingår i sammanställningen. En särskild redovisning görs där också av stora företag med statligt ägande. Som underlag för 1994-1999 års värden har uppgifter ur regeringens skrivelser för respektive års redogörelse för företag med statligt äganden använts.

Premiepensionsmyndigheten

Premiepensionsmyndigheten redovisar tillgångar och skulder gentemot Riksgäldskontoret. För att undvika dubbel redovisning elimineras dessa mot summa tillgångar respektive skulder och nettoförmögenheten för den statliga sektorn. Premiepensionsmyndigheten redovisar sina tillgångar till marknadsvärde.

Miljoner kronor

Premiepensionsmyndigheten, elimineringar	2000	1999	1998
Inomstatliga tillgångar	40 953	74 018	4
Inomstatliga skulder	-1 147	-419	-48
Nettoförmögenhet	39 806	73 599	-44

AP-fonderna

Miljoner kronor

Bokslut 2000 Marknadsvärde	Tillgångar	Skulder	Fondkapital
1-2 fondstyrelserna	560 465	87	560 378
3:e fondstyrelsen	22 873	38	22 835
4:e fondstyrelsen	132 305	22	132 283
6:e fondstyrelsen	19 048	640	18 408
7:e fondstyrelsen	18	66	-48
Totalt	734 709	853	733 856

I AP-fondernas redovisning 1999 och 2000 avser bokfört värde marknadsvärde, vilket har gett ett högre värde än tidigare värderingsprinciper. Från och med 2001 skall placeringstillgångarna upptas till marknadsvärde enligt lag. För att underlätta jämförelser med likartad verksamhet har fonderna inom ramen för god redovisningssed redan i 2000 års bokslut valt att värdera placeringstillgångarna till marknadsvärde.

Ett nytt pensionssystem infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första till Fjärde AP-fonderna nya identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder nu får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt.

Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fondsyttemet eftersom den har möjlighet att uppträda som aktiv ägare i både noterade och onoterade företag. En del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

Sjunde AP-fonden förvaltar Premiesparfonden där medel i premiepensionssystemet placeras för personer som avstår från att välja någon annan fond. Sjunde AP-fonden förvaltar också Premievals-fonden som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet.

AP-fondernas innehav av svenska statsobligationer per den 31 december 2000 uppgick till 244 (174) miljarder kronor. Detta har inte eliminerats mot statsskulden.

Fjärde och femte fondstyrelsernas skulder är eliminerade mot 1-3 fondstyrelsens fordringar 1999. År 2000 finns inga interna fordringar/skulder inom AP-fonderna.

8.2 Förändringar i den statliga sektorns förmögenhet

De viktigaste händelserna under året är börsintroduktionen av Telia AB och färdigställandet av Öresundsbron. När Telia noterades på OM Stockholmsbörsen skapades Sveriges största folkaktie eftersom nästan var åttonde svensk äger aktier i bolaget. Vid börsintroduktionen såldes 29,4 procent av aktierna. Senare under året minskade dock värdet på den statliga aktieportföljen på grund av att aktiekursen för Telia föll. Utförsäljningen av Telia skedde den 13 juni 2000. Försäljningen av Telia-aktier inbringade 61 miljarder kronor till staten. Dessutom har drygt 12 miljarder kronor tillförts bolaget i samband med en nyemission.

Staten äger aktier i sex börsnoterade bolag varav ägarandelarna i Nordea (fd Nordic Baltic Holding AB) och OM-gruppen AB understiger 20 procent. Ägarandelen i Nordea är 18,1 procent. Staten har under året förvärvat ytterligare aktier i OM Gruppen AB för 0,6 miljarder kronor. Innehavet har ökat från 7,7 procent till 9,42 procent. Förutom i dessa och Telia äger staten aktier i börsnoterade AssiDomän och SAS Sverige samt indirekt via Civitas Holding i Celtica och indirekt via Telia i Eniro.

Nordea har under året köpt aktier i Christiania Bank og Kreditkasse och har då fullbordat sin vision att föra samman ledande banker i de nordiska länderna.

Nordiska Investeringsbanken har år 2000 invärderats som intresseföretag.

I juni 2000 tecknade Posten AB en avsiktsförklaring om att sälja Postgirot Bank AB till Svenska Girot AB. Affären godkändes dock inte av Konkurrensverket och Finansinspektionen. Postens styrelse har beslutat att gå ur avtalet om en försäljning av Postgirot till Svenska Girot AB och kommer att inleda en ny försäljningsprocess.

Ägarförhållandena i AB Svensk Exportkredit förändrades då de svenska bankerna sålde sina aktier till ABB. Samtidigt ökade staten sitt aktieinnehav till 64,7 procent efter en fondemission.

Svensk Exportkredit är efter denna förändring ett dotterföretag.

Under året har Vattenfall förvärvat 55 procent av aktierna i Electrocieplownie Warszawskie SA. Vattenfall har också förvärvat 26 procent av aktierna i Hamburgische Electricitäts-Werke AG. Vidare har Vattenfall förvärvat finska Hämeenlinnan Energia och Uppsala energi..

Swedfund International har fått ett kapitaltillskott med 50 miljoner kronor. Venantius AB har

under året köpt innehavet i Statens Premiefond AB. AMUGruppen AB har bytt namn till Lernia AB.

Under året har bolaget Newtel sålts till Telia AB. Celsius AB och Grängesbergs Gruvor AB har också avyttrats.

Den 1 januari 2001 ombildades affärsverket SJ till aktiebolag. Verksamheten överfördes till tre av staten direktägda bolag.

9

Utveckling av statlig konsumtion och produktion

9 Utveckling av statlig konsumtion och produktion

9.1 Inledning

I detta kapitel redovisas hur den statliga konsumtionen och produktionen utvecklats mellan 1990 och 2000⁶. Tidigare år har motsvarande kapitel även omfattat den statliga sysselsättningen, personalkonsekvenser av periodens strukturförändringar och regeringens iakttagelser vad gäller de statliga myndigheternas arbetsgivarpolitik. På grund av tidigareläggningen av skrivelsen har det inte varit möjligt att lämna en sådan redovisning i årsredovisningen för staten utan dessa delar kommer i stället att redovisas för riksdagen i ett annat sammanhang.

De avgränsningar och uppdelningar av statsförvaltningen som görs i detta kapitel baserar sig på nationalräkenskaperna, vilket gör att de skiljer sig från skrivelsen i övrigt.

9.2 Konsumtion och produktion

Offentlig konsumtion beräknas som summan av direktkonsumtion och produktionsvärde med avdrag för avgiftsinkomster och egenproducerade övriga tillgångar. Produktionsvärdet kan skrivas som summan av löner, arbetsgivaravgifter, avskrivningar och inköp av varor och tjänster.⁷

Något förenklat kan den statliga konsumtionen sägas motsvara den statliga verksamhet som är skattefinansierad, medan produktionen även omfattar den avgiftsfinansierade verksamheten.

Den långsiktiga utvecklingen av konsumtionen av statsförvaltningens tjänster har sammantaget varit förhållandevis stabil mätt som andel av BNP. Efter andra världskriget låg den på drygt 5 procent och ökade sakta men säkert under 1960- och 1970-talen. I dag uppgår den till 8 procent av landets samlade produktion av varor och tjänster.

Besparingar under större delen av 1980-talet

Under 1980-talets första sju år innebar besparingskraven att konsumtionen gick ned något för att sedan åter öka. Uppgången berodde först på att försvaret fick mer resurser i samband med 1987 års försvarsbeslut och att invandringen till Sverige började ta fart och sedan på 1990-talets satsningar på den högre utbildningen.

Uppgång till 1993

Den ekonomiska krisen under 1990-talets början medförde att BNP sjönk tre år i rad med totalt 5 procent och arbetslösheten steg kraftigt. Krisen på arbetsmarknaden, som kulminerade under 1993, bidrog till att produktionen och konsumtionen av statens tjänster också nådde en topp eftersom behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökade. Den statliga tjänsteproduktionen hade stigit med 12 procent sedan decenniets början (diagram 9.1).

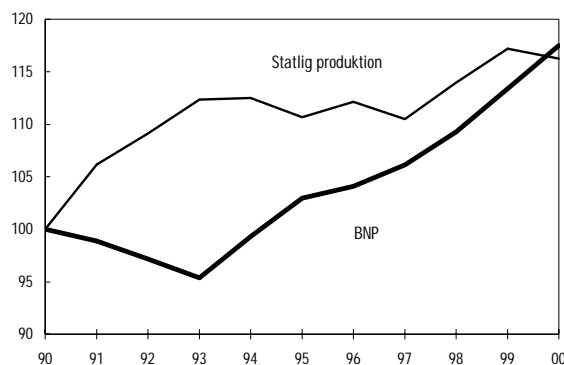
med uppgifter från och med 1993. Uppgifterna avser utvecklingen i fasta priser om inte annat anges.

⁶ Kapitlet kommer att ingå i Statskontorets rapport – Staten i omvandling – som publiceras under hösten 2001.

⁷ Statlig produktion och konsumtion redovisas enligt definitionerna i de nya nationalräkenskaperna som presenterades första gången varen 1999

Diagram 9.1 Tillväxten i staten och BNP 1990-2000, volymförändringar

Index 1990=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm.: Uppgifterna för 1990-1993 avser konsumtion av statens tjänster.

Produktionen på högre nivå även efter 1993

Efter 1993 har den totala ekonomiska aktiviteten i Sverige ökat kraftigt och den statliga produktionen av tjänster har, med relativt små årliga variationer, legat kvar på en, jämfört med 1980-talet, högre nivå. Under 1998 och 1999 steg den med sammanlagt 6 procent för att sedan gå ned marginellt under 2000. Minskningen 2000 förklaras, enligt preliminära uppgifter, av en mindre nedgång inom försvaret och andra näringslivstjänster än kommunikationer. Däremot ökade satsningarna på den högre utbildningen och forskningen.

Produktionens delar

Med utgångspunkt i nationalräkenskaper kan den statliga produktionens fördelning åskådliggöras genom en indelning i sju huvudgrupper: försvar, utbildning, näringslivstjänster, samhällsskydd och rättskipning, allmänna tjänster, vård, social trygghet och omsorg samt kultur. De olika verksamheter som ryms inom respektive huvudgrupp sammanfattas i tabell 9.1.

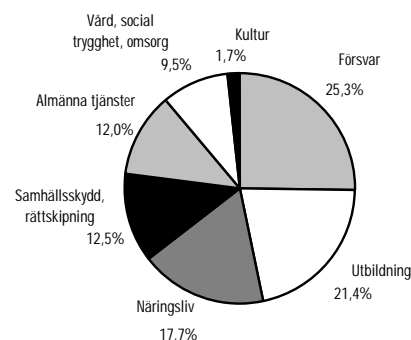
Tabell 9.1 Statliga områden och verksamheter indelade efter nationalräkenskaperna

Område	Verksamhet
Försvar	Militärt och civilt försvar
Utbildning	Högskoleutbildning och forskning
Näringslivstjänster	Bostadsförsörjning och samhällsutveckling, samhällsplanering, regional utveckling, miljö- och naturvård. Näringslivsfrågor inom energi, jordbruk, mineralbrytning, tillverkningsindustri, byggnadsverksamhet och kommunikationer
Samhällsskydd och rättskipning	Polis-, åklagar- och domstolsväsende, kriminalvård, kronofogdemyndigheter
Allmänna tjänster	Allmän och utrikes förvaltning, skattein- drivning
Vård, social trygghet och omsorg	Hälso- och sjukvård, allmän administration, forskning, administration av sociala bidrag, social omsorg inkl. integrationsfrågor och arbetsmarknadsåtgärder
Kultur	Fritidsverksamhet, kultur och religion

År 2000 producerade staten tjänster för drygt 180 miljarder kronor. Produktionsvärdet – som i den offentliga sektorn beräknas från kostnadssidan – bestäms av löner, inköp av varor och tjänster och avskrivningar. Med detta mått mätt är försvaret fortfarande det största enskilda statliga området med en fjärdedel av den totala produktionen. Nästan lika stora resurser läggs numera ned på den högre utbildningen, som svarar för drygt en femtedel av de statliga tjänsterna (diagram 9.2).

Diagram 9.2 Produktion av statliga tjänster 2000

Procent

Källa: ESV och Statskontoret.

De statliga näringslivstjänsterna, som domineras av verksamheten vid Vägverket och Banverket, bidrar med ytterligare närmare en femtedel.

Myndigheterna inom de allmänna tjänsterna, dvs. de som arbetar inom den centrala förvalt-

ningen, och de inom samhällsskydd och rättsskipning svarar för vardera 12–13 procent av de statliga tjänsterna. Vård, social trygghet och omsorg är något mindre och kulturområdet svarar för ett par procent till den statliga produktionen.

Tabell 9.2 sammanfattar utvecklingen inom statens olika områden. De är rangordnade efter storlek, vilket också bestämt det följande avsnittets disposition.

Tabell 9.2 Produktionen inom statens olika områden 1993-2000

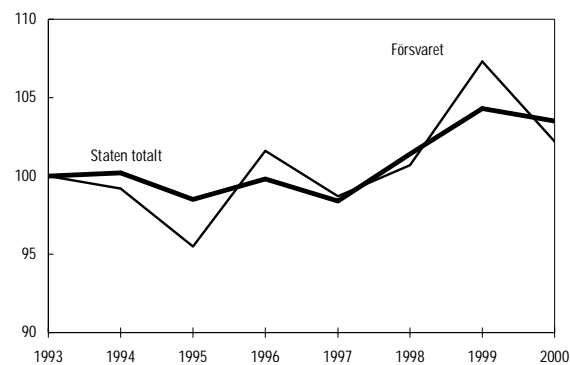
Område	Miljarder kronor 2000	Andel av total 2000 (%)	Förändring (%)	
			1993-2000	1999-2000
Försvar	45,9	25	2	-5
Utbildning	38,9	21	49	4
Näringslivs-tjänster	32,1	18	6	-3
Samhällsskydd och rättsskipning	22,6	13	2	2
Allmänna tjänster	21,7	12	-21	5
Vård, social trygghet och omsorg	17,2	9	-12	3
Kultur	3,1	2	-21	-16
Staten totalt	181,5	100	4	-1

Försvar

Kostnaderna för produktionen inom totalförsvaret uppgick till 46 miljarder kronor 2000. Enligt preliminära uppgifter motsvarade det en nedgång på knappt 5 procent i volym jämfört med året innan. Produktionen har utvecklats oregelbundet sedan 1993 med såväl upp- som nedgångar. Under 1996 och 1999 ökade kostnaderna med över 6 procent i volym. Sett över hela sjuårsperioden har uppgången dock begränsats till ett par procent (diagram 9.3).

Diagram 9.3 Produktion i försvaret 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

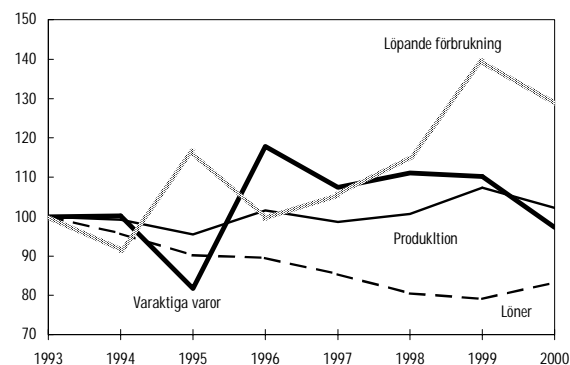
Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm.: Uppgifterna för försvaret år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

Produktionsvärdet kan delas upp i kostnads-komponenterna löner och förbrukning av varor och tjänster. Förbrukningen av varor och tjänster kan i sin tur delas upp i löpande förbrukning och kostnader för de s.k. varaktiga varorna, dvs. sådana investeringar som inte har någon alternativ civil användning.

Det är den löpande förbrukningen som fått allt större vikt i försvarets produktionsvärde, närmare 40 procent, medan kostnaderna för de varaktiga varorna och löner minskat sedan 1993 (diagram 9.4).

Diagram 9.4 Produktion, förbrukning och löner i försvaret 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm.: Uppgifterna för år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

Under år 2000 sjönk dock den löpande förbrukningen, men också kostnaderna för de varaktiga varorna. Den trendmässiga nedgången i försvarets löner inklusive sociala avgifter vändes dock till en liten uppgång. Det förklaras huvudsakligen av att de sociala avgifterna stigit från 43 till 55 procent.

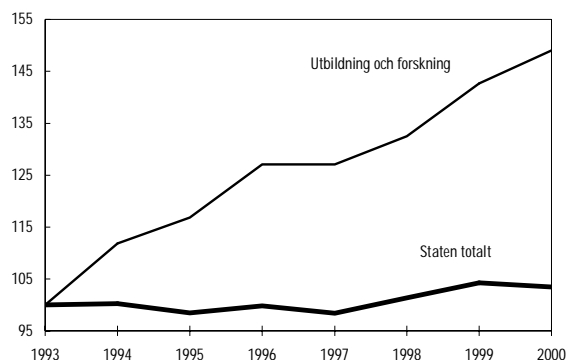
Det bör dock betonas att uppgifterna för år 2000 är preliminära och baseras på ett underlag från januari 2001. Av Försvarsmaktens årsredovisning från i mars i år, framgår att kostnaderna för den löpande förbrukningen fortsatte att öka även under år 2000, med 9 procent i volym. Försvarsmakten svarar för större delen av försvarets totala produktionskostnader. Med årsredovisningens uppgifter som utgångspunkt för utvecklingen under år 2000 skulle nedgången i produktionen begränsas till 1 procent i volym och jämfört med 1993 skulle den ha ökat med 5 procent.

Utbildning

Den högre utbildningen och forskningen producerade tjänster för 39 miljarder kronor under 2000. Det är en ökning med närmare 50 procent i volym sedan 1993, varav 4 procent inföll under 2000 (diagram 9.5).

Diagram 9.5 Produktion av statliga utbildningstjänster och forskning 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm: Uppgifterna för år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

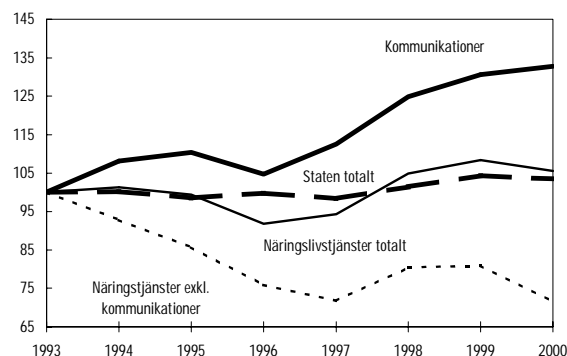
De fyra största universiteten, dvs. Lund, Uppsala, Göteborg och Stockholm, svarar tillsammans för en tredjedel av det totala produktionsvärdet och 2000 ökade det med 11 procent i volym. Sett över en längre period är det dock främst de mindre och medelstora högskolorna som byggts ut. Satsningen på den högre utbildningen har pågått under hela 1990-talet.

Näringslivetstjänster

Produktionen av näringslivetstjänster uppgick till 32 miljarder kronor år 2000. Räknat i fasta priser är det en minskning med ett par procent jämfört med året innan. Produktionsvolymen har dock ökat med 6 procent sedan 1993 (diagram 9.6).

Diagram 9.6 Produktion av statliga näringslivetstjänster 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=2000

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm: Uppgifterna för år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

Kommunikationstjänster, som i dag svarar för hela 70 procent av det totala produktionsvärdet inom näringslivetstjänsterna, har stigit med en tredjedel under sjuårsperioden. Uppgången under år 2000 var dock marginell.

Avskrivningarna på de statliga vägarna och järnvägarna, som numera räknas in i produktionsvärdet, uppgår till omkring 40 procent av produktionen och andelen har varit i det närmaste konstant sedan 1993.

I takt med att kommunikationstjänsterna ökat i betydelse har produktionen av övriga näringslivetstjänster minskat i volym, med närmare 30 procent sedan 1993. Nedgången har varit spridd på många, förhållandevis små, myndigheter. Skogsvårdsorganisationens produktion har t.ex. krympt kraftigt, vilket huvudsakligen förklaras av avvecklingen av beredskapsverksamheten.

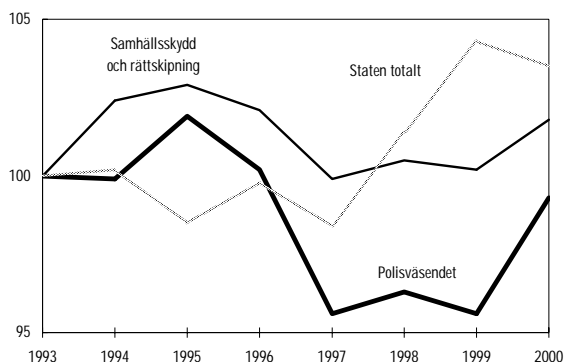
Samhällsskydd och rättskipning

Inom området samhällsskydd och rättskipning producerades tjänster till ett värde av 23 miljarder kronor 2000. Det motsvarar 13 procent av den totala statliga produktionen.

Efter 1993 ökade produktionsvärdet något i volym under ett par år för att därefter sjunka ungefär lika mycket under en tvåårsperiod. Mellan 1997 och 1999 var den oförändrad för att sedan stiga med ett par procent under 2000. Utvecklingen förklaras till stor del av polisväsendet, som svarar för närmare 70 procent av produktionen. Under 2000 steg produktionen av polis-tjänster med 4 procent i volym (diagram 9.7).

Diagram 9.7 Produktion av samhällsskydd och rättskipningstjänster 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s räkenskaper. Anm: Uppgifterna för år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

Ökningen inom polisväsendet under 2000 förklaras helt av en uppgång i lönekostnaderna, som i sin tur berodde på att polisens nya löneavtal blev klart och betalades ut under året.

Området rättskipning, där såväl domstolar som kronofogdar ingår, svarar för en fjärdedel av produktionsvärdet och tjänsterna ökade med omkring 10 procent i volym under perioden 1993–2000. Inom kriminalvårdsmyndigheterna var uppgången under samma period drygt hälften så stor. Under 2000 sjönk produktionsvärdet inom rättsväsendet något medan det var oförändrat inom kriminalvården.

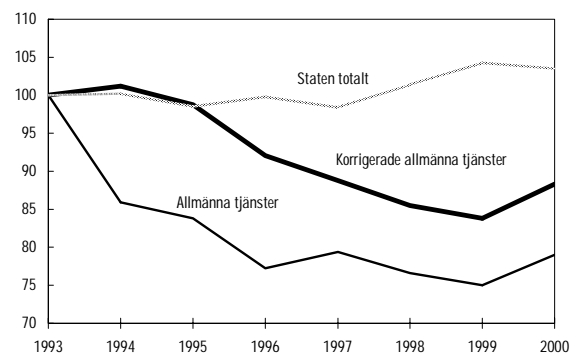
Allmänna tjänster

Myndigheterna inom de verksamheter som räknas till de allmänna tjänsterna, dvs. områden som ekonomi, planering, skatter och tullar, har sammantaget minskat produktionen under så gott som hela 1990-talet. Under 2000 uppgick produktionen dock till 22 miljarder kronor, vilket innebär att den ökat i volym jämfört med året innan.

Efter korrigeringar för nedgången under 1994, som helt kan förklaras av Byggnadsstyrelsens bolagisering, och för ökningen 1997, som berodde på att alla departement slogs samman till en enda myndighet (Regeringskansliet)¹, har produktionen av allmänna tjänster sammantaget minskat med 12 procent sedan 1993 (diagram 9.8).

Diagram 9.8 Produktion av allmänna statliga tjänster 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm: Uppgifterna för år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

Uppgången i de allmänna tjänsterna under år 2000 förklaras helt av Regeringskansliet, som under året svarade för närmare 30 procent av produktionsvärdet, vilket är en kraftig ökning jämfört med året innan. Mätt i termer av produktion och sysselsättning har aktiviteten vid Regeringskansliet successivt ökat under 1990-talet.

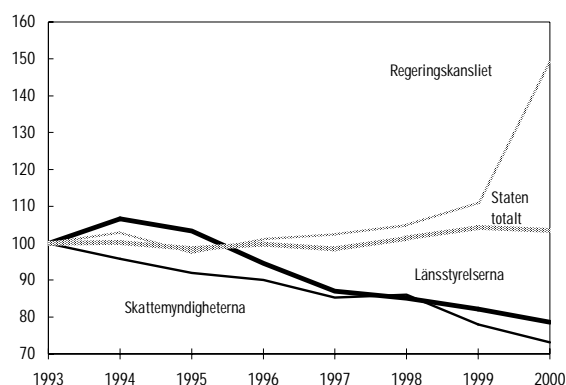
Under 2000 påverkades produktionsvärdet dessutom – på det sätt som det mäts i officiell statistik – av kraftigt ökande omkostnader. Det var kostnaderna i samband med försäljningen av Teliaktier som drog upp produktionsvärdet med hela 1,3 miljarder kronor. Ökningen under 2000 uppgick totalt till en tredjedel (diagram 9.9).

Rensat för de extraordinära kostnaderna i samband med aktieförsäljningen ökade produktionsvärdet i Regeringskansliet med drygt 5 procent i volym under året. Det innebär att tjänsterna, mätt på detta sätt, stigit med närmare en femtedel sedan 1993.

¹ Till och med 1996 räknades t.ex. Försvarsdepartementet till området försvar. Därefter utgör alla departement en myndighet och ingår i området allmänna tjänster.

Diagram 9.9 Produktion av tjänster vid Regeringskansliet, skattemyndigheter och länsstyrelser 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper och statistik från ESV.

Skattemyndigheterna, som svarar för närmare 40 procent av sysselsättningen inom de allmänna tjänsterna, har krympt under 1990-talet. Under perioden 1993–2000 sjönk produktionsvärdet med närmare 30 procent i volym, varav 6 procent under 2000.

Även i länsstyrelserna, som tillsammans sysselsätter lika många som Regeringskansliet, dvs. nästan en femtedel, har produktionen gått ned. Sedan 1993 handlar det om en minskning med drygt en femtedel.

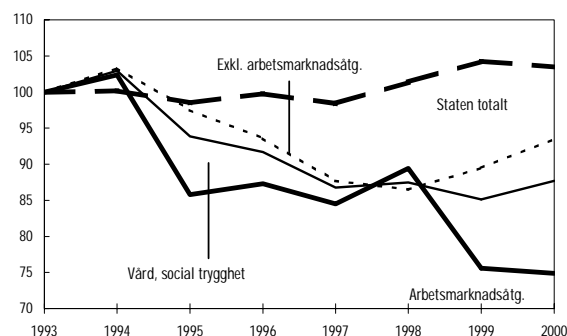
Också i övriga myndigheter inom de allmänna tjänsterna har produktionen minskat under 1990-talet. Det gäller t.ex. Tullverket och Statistiska centralbyrån. Sammantaget har tjänstevolymen krympt med ca 20 procent mellan 1995 och 1998. Därefter har produktionen legat konstant.

Vård, social trygghet och omsorg

Inom området vård, social trygghet och omsorg producerades tjänster för 17 miljarder kronor under år 2000. Det är en nedgång med 12 procent i volym sedan 1993. Under periodens sista år noterades dock en ökning med 3 procent (diagram 9.10).

Diagram 9.10 Produktion av vård, sociala trygghetstjänster och omsorg 1993-2000, volymförändringar

Index 1993=100

Källa: SCB:s nationalräkenskaper. Anm: Uppgifterna för år 2000 är en framskrivning med hjälp av statistik från ESV.

Administrationen av socialförsäkringar svarar för hälften av produktionskostnaderna och de statliga arbetsmarknadsåtgärderna bidrog med närmare 30 procent. Resterande verksamhet inom området bedrivs av myndigheter inom social omsorg som t.ex. Migrationsverket och Statens institutionsstyrelse, inom hälso- och sjukvård, som t.ex. Socialstyrelsen, Läkemedelsverket och Smittskyddsinstitutet.

Ökningen av produktionsvärdet under 2000 på området som helhet förklaras till hälften av socialförsäkringssektorn. På två år har kostnaderna för tjänsterna stigit med 13 procent i volym, vilket främst beror på ökade lönekostnader.

För myndigheterna inom arbetsmarknadsområdet, som arbetsförmedlingar, arbetsmarknadsinstitut och länsarbetsnämnder, har produktionen gått ned med en fjärdedel sedan toppåret 1993. Under 2000 hade dock tjänsterna ungefär samma volym som året innan.

Verksamheten vid övriga myndigheter – utanför socialförsäkringarna och arbetsmarknadsområdet – har också minskat kraftigt under sjuårsperioden. En stor del beror på en nedgång i antalet asylsökande sedan 1993 och därmed en lägre aktivitet vid Migrationsverket.

Ökningen under 1994 förklaras av att Statens institutionsstyrelse bildades det året.

Kultur

Inom området fritidsverksamhet, kultur och religion producerades tjänster för 3 miljarder kronor under 2000. Sedan 1993 har produktionen minskat med drygt en femtedel. Nedgången förklaras helt av att vissa kyrkliga tjänster, som tidigare räknats som statliga, efter den 1 januari

2000 i samband med kyrkans separation från staten i stället ingår som en del i hushållens intresseorganisationer. Om hänsyn tas till huvudmannaskapsbytet var produktionsvolymen ungefär lika stor 2000 som sju år tidigare.

De statliga museerna svarar tillsammans för en tredjedel av produktionsvärdet och Riksantikva-

rieämbetet är den största enskilda myndigheten. Eftersom omkring 80 procent av Kungliga Operans och Dramatens verksamhet finansieras via anslag, räknas även de till det statliga kulturområdet, trots att de drivs i bolagsform.

10

Riksrevisionsverkets iakttagelser

10 Riksrevisionsverkets iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) bedriver revision genom årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen avslutas genom uttalanden i revisionsberättelser till regeringen om bl.a. myndigheters årsredovisning samt om ledningens förvaltning. Inom effektivitetsrevisionen granskas effektiviteten i statliga åtaganden och statlig verksamhet.

I detta kapitel görs en genomgång av flertalet av de rapporter effektivitetsrevisionen lämnade 2000 och regeringens åtgärder med anledning av dessa.

Kapitlet innehåller också en redovisning av revisionsberättelser med invändning. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2002 med bedömning av vilka åtgärder som har vidtagits respektive kommer att vidtas med anledning av invändningarna.

10.1 Effektivitetsrevisionens iakttagelser

Effektivitetsrevisionen har publicerat 17 rapporter under 2000, varav 12 avser egeninitierade granskningar och 5 regeringsuppdrag. Nedan redovisas 11 av effektivitetsrevisionens rapporter, varav 7 avser egeninitierade granskningar. Urvalet baseras på att regeringen vidtagit någon åtgärd eller gjort någon bedömning.

Försöksverksamhet med friare medelsanvändning i arbetsmarknadspolitiken (RRV 2000:3)

Under våren 1998 fattade regeringen beslut om att Skåne, Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands och Värmlands län, under en period av nästan två år fick utgöra försöksområden med en friare an-

vändning av vissa arbetsmarknadspolitiska medel samt arbetslöshetsersättning. Försöksverksamheten innebar att länen dels kunde utnyttja anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder utan att ha något mål för omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, dels fick använda nästan 20 procent av det totala anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder till otraditionella insatser (det s.k. volymmålet avskaffades dock redan 1999 även för övriga län). Under försöksperioden fick länen också fatta beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättning, vilket innebar att arbetslösa personer som har rätt till arbetslöshetsersättning kunde delta i projekt som initierats av länsarbetsnämnder eller kommuner.

RRV har av regeringen fått i uppdrag att utvärdera verksamheten. RRV:s analys visar att den utbuds- och tillväxtorienterade åtgärden arbetsmarknadsutbildning inte ökat mer i försökslänen än i övriga landet. RRV redovisar vidare att avsteg gjorts från de regler som gäller för försöksverksamheten. Även Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har fått i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten. Enligt IFAU är det vanligt att projekten inte riktar sig till arbetslösa i första hand utan utgör olika former av näringslivsprojekt. IFAU har i projektbeskrivningarna i ett flertal fall funnit tydliga tecken på att arbetsmarknadspolitiska medel använts för klart kommunala intressen.

Försöksverksamheten upphörde vid utgången av 1999 och erfarenheterna har främst tagits tillvara i samband med det förenklade och förändrade regelverket för de arbetsmarknadspolitiska programmen som trädde ikraft under 2000. Vidare har regeringen, bl.a. mot bakgrund av erfarenheterna av försöksverksamheten, förtydligat

arbetsmarknadspolitikens roll och uppgift samt vidtagit erforderliga åtgärder som innebär att ekonomistyrning, kontroll och uppföljning förbättras väsentligt inom arbetsmarknadsverket (prop. 1999/2000:98).

Polisens IT-stöd (RRV 2000:8)

RRV har på eget initiativ granskat polisens IT-stöd. Enligt RRV fanns det stora brister i tillgänglighet och användbarhet i polisens IT-stöd. IT-stödet var bl.a. inte tillgängligt i bilar och på brottsplatser. Det fanns också brister i förvaltning och genomförande av nyinvesteringar.

Regeringen har redovisat sin bedömning av RRV:s rapport i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1, utg. omr. 4). Regeringen angav att det är angeläget att polisen använder modern teknik för att effektivisera verksamheten. Enligt regeringens bedömning finns det utrymme för att använda redan befintliga system på ett mer effektivt sätt i polisverksamheten.

Genom ett regeringsbeslut den 5 oktober 2000 gavs Rikspolisstyrelsen i uppdrag att senast den 1 december 2000 redovisa de åtgärder som planeras eller vidtagits med anledning av RRV:s rapport. Rikspolisstyrelsens redovisning bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Fortsatt utveckling av polisen – en uppföljande granskning (RRV 2000:9)

RRV har på regeringens uppdrag granskat genomförandet av närpolisreformen och funnit att den är organisatoriskt genomförd men att det fortfarande finns brister i reformens innehållsmässiga genomslag i polisverksamheten. RRV ansåg att polismyndigheternas styrning inte varit tillräckligt tydlig. Vidare fann RRV att närpolisområdena vid flera polismyndigheter var så små att det fanns risk för att förutsättningarna för ett effektivt polisarbete var otillräckliga.

Regeringen har redovisat sin bedömning av RRV:s rapport i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1, utg. omr. 4). Regeringen angav att de stora variationer som förekommer i organisation och innehåll i närpolisverksamheten inte enbart kan förklaras med skillnader i de lokala förutsättningarna. Regeringen har tidigare givit Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i uppdrag att granska närpolisreformen. BRÅ kommer inom ramen för sitt uppdrag att jämföra och utvärdera de olika organisationsformerna i förhållande till syftet med närpolisreformen. BRÅ skall slutredovisa sitt uppdrag i maj 2001.

Genom ett regeringsbeslut den 5 oktober 2000 gavs Rikspolisstyrelsen i uppdrag att senast den 1 december 2000 redovisa de åtgärder som planeras eller vidtagits med anledning av RRV:s rapport. Rikspolisstyrelsens redovisning bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Formerna för lönebildning m.m. inom Försvarsmakten (RRV 2000:10)

RRV har på regeringens uppdrag följt upp sin rapport *Formerna för lönebildning m.m. inom Försvarsmakten* (RRV 1998:20). Av den uppföljande rapporten framgår att RRV är fortsatt kritisk till Försvarsmakten. Bland annat anser RRV att allt för få förändringar i lönebildningen har skett sedan föregående granskning för att arbetsgivarrollen skulle kunna sägas ha stärkts på några avgörande punkter. Vidare kritiserar RRV omfattningen av och kostnaderna för lönetilläggen inom Försvarsmakten. Enligt RRV borde Försvarsmakten stärka sin roll som arbetsgivare bl.a. genom att ta initiativ till att ompröva och strama upp tillämpningen av gällande avtal.

Regeringen uppdrog den 21 juni 2000 genom tilläggsdirektiv till Personalförsörjningsutredningen att belysa olika möjligheter att utveckla och stärka Försvarsmaktens arbetsgivarroll (Dir. 2000:46). Vidare har regeringen vid upprepade tillfällen aktualiserat bl.a. lönebildningsfrågorna med Försvarsmakten. I budgetpropositionen för 2001, utgiftsområde 6, Totalförsvar, informerade regeringen riksdagen om RRV:s rapport. Försvarsmakten har i regleringsbrevet för 2001 ålagts att i årsredovisningen redovisa de åtgärder som har vidtagits för att stärka myndighetens arbetsgivarroll. Vidare skall Försvarsmakten redovisa vilka lönetillägg som tillämpats och vilka som avvecklats samt hur omfattningen av och kostnaderna för lönetilläggen förändrats i jämförelse med 2000.

Mot bakgrund av Försvarsmaktens årsredovisning för 2000 är regeringen fortsatt kritisk till Försvarsmakten i dessa avseenden.

Regeringen avser att i propositionen inför 2001 års försvarsbeslut återkomma till riksdagen med en samlad syn på hur Försvarsmaktens personalförsörjningssystem bör utvecklas. I detta ingår att vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för att Försvarsmakten skall bli en starkare arbetsgivare.

Resultatstyrning och –redovisning vid Statens strålskyddsinstitut (RRV 2000:12)

I rapporten har RRV närmare granskat hur informationen i Statens strålskyddsinstituts årsredovisning byggs upp och hur institutets rutiner för planering, budgetering och uppföljning är utformade och tillämpas. Syftet har främst varit att pröva om ledningen har ändamålsenliga instrument för att resultatstyra verksamheten.

RRV konstaterar att Statens strålskyddsinstitut har en bra grundstruktur i arbetet med verksamhetsplaneringen. Det finns också en tydlig koppling till krav på återrapportering enligt regleringsbrevet, vilket underlättar institutets arbete med resultatredovisningen. Det nuvarande verksamhetsplaneringsdokumentet är dock till sin karaktär inte någon verksamhetsplan i strikt mening. RRV anser att Statens strålskyddsinstitut bör sträva mot en myndighetsgemensam verksamhetsplan som inriktar sig på det enskilda årets verksamhet med planerade resultat och bedömd resursförbrukning. Ett gemensamt dokument ger möjlighet till att skapa en tydlig resultatöverenskommelse mellan verksamhetsledning och respektive avdelning. En sådan rutin med krav på dokumentation skulle också underlätta summering av årets resultat i årsredovisningen.

Rapporten kommer att beredas inom Regeringskansliet i samband med resultatuppföljningen för 2000.

Stödet till arbetshandikappade – modeller för reformering av statens insatser (RRV 2000:14)

De viktigaste iakttagelserna från RRV:s granskning av lönebidragen och Samhall är dels att en målgruppsförskjutning skett, dels att åtgärderna inriktas på att ge bestående anställningar. RRV har kunnat belägga att många av dem som de senaste åren tagits in i lönebidragsanställningar eller på Samhall har betydligt större arbetsförmåga och lindrigare arbetshandikapp än avsett. Denna inriktning av verksamheten i kombination med den målgruppsförskjutning som skett innebär en ineffektiv användning av stora resurser som i dag går till lönebidrag och till merkostnadsersättning på Samhall.

Regeringen har, med anledning av RRV:s rapport, gett ett uppdrag till Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) att kartlägga anställningar med lönebidrag i allmännyttiga organisationer. AMS har fått i uppdrag att lämna förslag till ett framtida regelverk för att bevilja anställningar med lönebidrag inom denna sektor.

Vidare har Arbetsmarknadsverket (AMV) under 1998 på regeringens uppdrag påbörjat ett treårigt lönebidragsprojekt (prop. 1996/97:150). Projektet syftar bl.a. till att utveckla metoder, kompetens samt uppföljnings- och utvärderingsinsatser för att förbättra och effektivisera hanteringen av anställningar med lönebidrag. I AMS rapport från november 1999 framgår att olika kvalitetskrav, indikatorer och mätmetoder har utarbetats. Länen har erbjudits strategiska utbildningar. Lärens arbete skall nu följas upp. Samtliga län är involverade i projektet, som slutredovisas i början av 2001. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i fråga om utvecklingen i Samhall.

Riskhantering i statsskuldförvaltningen (RRV 2000:15)

RRV har i en egeninitierad effektivitetsrevision granskat riskhanteringen inom statsskuldförvaltningen på Riksgäldskontoret. RRV konstaterar att riskkontrollen har utvecklats i en positiv riktning men att det återstår viktiga punkter för Riksgäldskontoret att arbeta vidare med, nämligen frågor som rör riskkontrollens oberoende, utbildning och kunskapsspridning samt hantering av strategiska och operationella risker.

Riksgäldskontoret har, bl.a. med anledning av RRV:s rapport, vidtagit en rad åtgärder för att komma tillrätta med dessa problem. Riskkontrollens oberoende har stärkts, åtgärder har vidtagits i personal- och kompetensfrågor samt hanteringen av strategiska risker har utvecklats i linje med RRV:s rekommendationer. Inom området operationella risker återstår dock en del att göra varför ett omfattande arbete för att bättre dokumentera arbets- och processbeskrivningar har initierats. Vidare har Riksgäldskontorets organisation genomgått förändringar i syfte att öka den interna kontrollen samtidigt som systemstrukturen i grunden förändrats. Kontoret har nu tillgång till moderna finansadministrativa system inom i stort sett alla områden av verksamheten.

Regeringen finner inga skäl att vidta några ytterligare åtgärder utöver de som vidtagits av Riksgäldskontoret.

Jämställdhet – Hur styr regeringen? (RRV 2000:17)

RRV har på regeringens uppdrag granskat hur jämställdhetsaspekten mellan män och kvinnor har kommit till uttryck i regeringens reglerings-

brev till myndigheterna och om myndigheterna har återrapporterat i enlighet med regeringens direktiv. Myndigheternas interna jämställdhetsarbete omfattas inte av RRV:s uppdrag.

Enligt RRV är kopplingen mellan de övergripande jämställdhetspolitiska målen och målformuleringarna i regleringsbrev otydliga. Både målformuleringar och återrapporteringskrav anses mycket allmänt hållna. RRV anser att regeringen bör formulera en tydligare strategi för jämställdhetspolitiken avseende det externa, utåtriktade arbetet. RRV anser att det här bör ingå att definiera det externa jämställdhetsarbetet och att identifiera och formulera mål, återrapporteringskrav och uppdrag som kan vara gemensamma för hela eller stora delar av statsförvaltningen. Därefter bör myndighetsspecifika mål, återrapporteringskrav och uppdrag formuleras.

RRV anser att det i regeringens jämställdhetsstrategi bör klargöras att "mainstreaming" (integration av ett jämställdhetsperspektiv) är det arbetssätt som myndigheterna skall använda för att nå de jämställdhetspolitiska målen. RRV föreslår i rapporten att regeringen utnyttjar möjligheten att styra myndigheterna mot ett sådant arbetssätt mer långsiktigt via ett tillägg i verksförordningen (1995:1322).

Myndigheterna har uppgivit att en av de viktigaste påverkansfaktorerna för det externa jämställdhetsarbetet är regleringsbrev. Andra viktiga faktorer för utvecklingen av jämställdhetsarbetet är att ledningen engagerar sig, att resurser avsätts, att erfarenheter utbyts och att personalen är medveten om hur jämställdhetsarbetet påverkar verksamhetens resultat. Om regeringen önskar prioritera det externa jämställdhetsarbetet bör, enligt RRV:s uppfattning, frågan tillmätas större vikt i den årliga budgetdialogen och i andra lämpliga sammanhang. Den information som departementen kräver in av myndigheterna spänner över ett stort fält. Såväl mål som återrapporteringskrav anses ofta oprecist uttryckta. Därmed anser RRV att det blir svårt att se i vilken utsträckning de jämställdhetspolitiska målen har uppfyllts.

Inom Regeringskansliet bedrivs projektet Metodutveckling för integration av ett jämställdhetsperspektiv. Syftet är att utveckla nya metoder för jämställdhetsanalyser, utveckla och bredda utbildningen om jämställdhetsfrågor, initiera uppföljning och utvärdering samt att föreslå informationsåtgärder, riktade bl.a. till myndigheter och verk.

Tillväxt genom kunnigt kapital – statens roll (RRV 2000:18)

RRV har i en egeninitierad granskning analyserat statens roll i tillförseln av riskkapital i Sverige. RRV konstaterar att det finns ett underskott på riskkapital till unga företag och företag med oprövade idéer. En lösning på detta problem är att staten främjar uppkomsten av många nya små venture capital-bolag. Detta kan ske genom stöd till finansiella mellanhänder som förutom kapital också har kompetens att styra unga företag under utveckling. Statens roll bör, enligt RRV, vara att beställa tjänster, dvs. att kontraktera eller licensiera nya mellanhänder, att dela risken med mellanhänder och att kontrollera att de statliga kraven för att få stöd efterlevs. Statens roll ska däremot inte vara att investera direkt på marknaden.

För att förbättra kapitalförsörjningen till företag har Nutek tillsammans med ALMI Företagspartner AB fått i uppdrag att utarbeta förslag till hur samverkan kan ske med Stiftelsen Industriefonden, Stiftelsen Innovationscentrum och Industriella Utvecklingscentra. Vidare har Institutet för tillväxtpolitiska studier fått i uppdrag att studera hur andra länder stödjer kapitalförsörjningen i småföretag. Studien skall mynna ut i en kartläggning och beskriva exempel på effektiva åtgärder. Institutet har även fått ett uppdrag att utvärdera tillväxteffekterna av och den samhällsekonomiska lönsamheten för ALMI Företagspartner AB:s låneverksamhet. Slutligen pågår ett internt arbete i Regeringskansliet att se över möjligheterna att utveckla lånegarantisystemet.

Kunden är lös! Konsumenternas agerande på de omreglerade el- och telemarknaderna (RRV 2000:20)

RRV har genomfört en enkätstudie i form av en kartläggning av konsumenternas attityder till el- och telemarknadsreformerna. Den övergripande fråga som RRV ställt sig är om tillsynsmyndigheternas stöd till konsumenterna på områden där offentliga monopol öppnats för konkurrens, fungerar. Frågan skall besvaras i två steg. Det första steget är en kartläggning av konsumenternas agerande och attityder. Resultatet av detta steg redovisas i rapporten Kunden är lös. Det andra steget är en granskning av tillsynsmyndigheternas stöd till konsumenterna och konsumentuppfattning. Detta arbete kvarstår att genomföra för RRV.

Av RRV:s enkätundersökning framgår att ca 90 procent av kunderna känner till att de nu kan välja elleverantör. Av dem som känner till avregleringen kan närmare 25 procent kännetecknas som aktiva informationssökare. Det visade sig också att män i högre grad än kvinnor använt sig av aktiva informationskanaler. Det är också tydligt att höginkomsttagare i större utsträckning än låginkomsttagare varit aktiva och att boende i småhus i högre grad än lägenhetsinnehavare aktivt sökt information. En stor del av konsumenterna på elmarknaden (46 procent) uppger att det varit ganska eller mycket svårt att jämföra de olika elbolagens erbjudanden.

RRV konstaterar att ytterst få konsumenter har varit i kontakt med tillsynsmyndigheterna på marknaden. När det gäller information är det i hög grad de olika bolagen samt massmedia, som stått för informationen. I de fall som konsumenterna framför konkreta klagomål är det nästan uteslutande till något elbolag de vänt sig.

Regeringen har följt det informationsarbete som Post- och telestyrelsen (PTS) bedrivit med anledning av införande av förval. PTS mätningar av utvecklingen visar att i september 1999 uppgav 25 procent av hushållen att de valt operatör. Vid samma tillfälle uppgav 20 procent att de skulle välja operatör inom 6 månader. I september 2000 uppgav 49 procent av hushållen att de valt operatör och 6 procent att de skulle välja inom ett halvår.

För att underlätta för konsumenterna att välja teleoperatör startade PTS hösten 2000 en prisjämförelse. Under februari 2001 har prisjämförelsen utvidgats ytterligare för att möta konsumenternas önskemål om hjälp vid val av operatör. Myndigheten har vidare tagit fram en förenklad blankett för att på ett bättre sätt fånga upp konsumenternas klagomål på teleoperatörer och har initierat en referensgrupp för telefrågor tillsammans med konsumentvägledare. PTS avser att fortsätta informera om möjligheten till byte av operatör och följa utvecklingen av hur många som byter och vilka problem som är förknippade med bytet.

RRV:s rapport Kunden är lös utgör första steget i RRV:s granskning av de omreglerade el- och telemarknaderna. Regeringens bedömning är också att en utvärdering av denna reform inte kan göras baserat på ett måttillfälle utan att det krävs upprepade måttillfällen för att utfallet av reformen skall kunna bedömas korrekt.

Från hot till skrot. Ny materiel i försvaret (RRV 2000:23)

RRV har granskat måluppfyllelsen och flexibiliteten i försvarets materielanskaffning. Syftet har varit att belysa om det finns en styrande strategi för omställningen av materielanskaffningen i enlighet med riksdagens försvarsbeslut år 2000 och Försvarmaktens målbild 2010.

Regeringen tillsatte i början av 2000 en utredning (Fö 2000:03) med syfte att utreda det militära försvarets materieförsörjning.

Regeringen beslutade den 9 november 2000 (Fö2000/2240/MIL) att överlämna RRV:s rapport till Materieförsörjningsutredningen.

Utredningen har i sitt slutbetänkande Försvarsmateriel på nya villkor (SOU 2001:21) tagit upp vissa av RRV:s förslag och lagt dem till grund för utredningens egna. Då Materieförsörjningsutredningen inte behandlat alla RRV:s förslag återlämnade utredningen RRV:s rapport till regeringen den 15 mars 2001.

Bland annat Materieförsörjningsutredningens och RRV:s rapporter kommer att utgöra underlag inför regeringens kommande försvarsproposition hösten 2001.

10.2 Revisionsberättelser med invändning

RRV skall enligt sin instruktion bedöma om myndigheternas redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt granska om ledningens förvaltning står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut. I de fall RRV i sin granskning uppmärksammat väsentliga avsteg från föreskrifter och regeringsbeslut anges detta som en invändning i revisionsberättelsen. En invändningsfri revisionsberättelse innebär således att RRV inte funnit några väsentliga avsteg från tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

Sammanlagt 14 myndigheter erhöll invändning i revisionsberättelsen för räkenskapsåret 2000.⁸ Varje invändning har i sig sin grund i någon form av väsentlig överträdelse av föreskrifter eller regeringsbeslut. Överträdelsen påverkar in-

⁸ Några revisionsberättelser är ej klara när denna skrivelse trycks.

formationen i myndighetens årsredovisning i mer eller mindre stor utsträckning.

Nedan lämnas en redovisning av de myndigheter som erhållit revisionsberättelse med invändning avseende räkenskapsåret 2000 och en översiktlig genomgång av skälen för invändningarna. Invändningarna kan indelas i tre kategorier: överträdelse av befogenhet, ej följt god redovisningssed respektive bristande kontroll och styrning.

Regeringen ser särskilt allvarligt på anslagsöverskridande. Åtgärder måste vidtas så att myndigheternas interna styrning och kontroll sker på ett tillfredsställande sätt. En närmare redogörelse för vilka bedömningar regering har gjort samt vilka åtgärder regeringen har vidtagit i de enskilda fallen kommer att lämnas i budgetpropositionen för 2002 under respektive utgiftsområde.

Överträdelse av befogenheter

Ekobrottsmyndigheten: Bristande finansiell kontroll har lett till ett överskridande av anslagskrediten med 3 034 000 kronor.

Försvarsmakten: Försvarsmakten har överskridit anslagskrediten på anslaget A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* anslagspost 1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. med 120 miljoner kronor. Överskridandet beror på brister i styrning och kontroll av Försvarsmaktens verksamhet. Bland annat har uppföljning av förbandsverksamheten i form av tillförlitliga utfallsprognoser saknats.

Migrationsverket: Anslaget A2 *Mottagande av asylsökande*, under utgiftsområde 8, har disponerats utöver tilldelade medel, beviljad anslagskredit och medgivet överskridande med 2 754 000 kronor. Anslaget A5 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* anslagspost 2 Statens invandrарverk, har disponerats utöver tilldelade medel och beviljad anslagskredit med 1 501 000 kronor. Migrationsverket har inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att hålla sig inom tilldelade medel, beviljad anslagskredit och medgivet överskridande enligt regeringsbeslut.

Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Skogs- och jordbrukets forskningsråd har under 2000 överskridit den av regeringen beslutade anslagskrediten på anslaget G2 *Skogs- och jordbrukets*

forskningsråd: Förvaltningskostnader under utgiftsområde 23 med 184 000 kronor.

Statens musiksamlingar: En otillräcklig finansiell kontroll har lett till att ramanslaget har disponerats utöver tilldelade medel och beviljad anslagskredit med 382 000 kronor.

Ej följt god redovisningssed

Boverket: I balansräkningen upptagen post Utlåning avseende tilläggsån för ombyggnad av bostadshus m.m. har av Boverket inte styrkts till värde och existens.

Fiskeriverket: Fiskeriverket har en felaktig redovisning mot anslagsredovisningens inkomsttitel om 38,6 miljoner kronor.

Högskoleverket: Årsredovisningen ger inte en rättvisande bild av Högskoleverkets kostnader och ekonomiska ställning då 36,3 miljoner kronor har redovisats i resultaträkningen trots att beloppet i sin helhet avser kommande år. Beloppet borde ha redovisats på balansräkningens tillgångssida som förutbetalda kostnader varvid årets kapitalförändringar blivit 36,4 miljoner kronor högre än den nu redovisade.

Riksåklagaren: I resultatredovisningens avsnitt Kostnadsutveckling och resultat har för år 2000 kostnader uppgående till 63 419 000 kronor exkluderats från verksamhetens totala kostnader på 731 806 000 kronor. Åklagarorganisationens avsikt med justeringen framgår av årsredovisningen på sidan 56. Genom denna justering överstämmer inte information om kostnader i resultatredovisningen med resultaträkningen.

De kvarstående kostnaderna, 668 387 000 kronor, ligger till grund dels för fördelning av kostnader enligt den indelning för återrapportering som regeringen beslutat, dels för beräkning av styckkostnader.

Åklagarorganisationens redovisning ger därmed inte en rättvisande bild enligt god redovisningssed avseende tidsserierna för kostnader och styckkostnader under perioden 1998-2000.

Smittskyddsinstitutet: Smittskyddsinstitutet (SMI) har i skrivelse till regeringen den 17 augusti 1999 bland annat anhallit om att det ackumulerade underskottet t.o.m. 1999 i den avgiftsfinansierade verksamheten för speciell diagnostik

avskrivs. Därefter har SMI haft underhandskontakter med Socialdepartementet i frågan.

RRV invänder mot att SMI i årsredovisningen, beslutad den 20 februari 2001, har täckt både det ackumulerade underskottet och årets underskott, totalt 3 888 000 kronor, med anslagsmedel. SMI hade vid tiden för beslutet om årsredovisningen inte erhållit nödvändigt beslut från regeringen.

SMI har i skrivelse den 15 mars 2001 hemställt om att regeringen medger att myndigheten i bokslutet för år 2000 får eliminera underskotten i den avgiftsfinansierade verksamheten för speciell diagnostik.

Regeringen har vid sammanträdet den 22 mars 2001 bifallit SMI:s framställning.

Bristande kontroll och styrning

Länstyrelsen i Kronobergs län: Årsredovisningen saknar finansieringsanalys.

Södertörns högskola: Högskolan har under stora delar av räkenskapsåret inte haft tillfredsställande kontroll över sin ekonomistyrning och redovisning. Högskolan har inte löpande gjort avstämning av den egna redovisningen och av högskolans redovisning mot riksredovisningen vid Ekonomistyrningsverket. Detta har medfört att det funnits felaktigheter och stora differenser i redovisningen som inte upptäckts under året. Högskolan har därmed inte följt god redovisningssed under räkenskapsåret. Högskolans ledning uppmärksammade ovanstående brister först i samband med upprättandet av delårsrapporten

och har därefter vidtagit åtgärder för att förbättra ekonomistyrningen vid högskolan.

Delårsrapporten har inte lämnats till regeringen inom föreskriven tid, vilket även medförde en invändning i det av RRV avgivna revisorsintyget avseende högskolans delårsrapport.

Presstödsnämnden: Vid RRV:s genomgång av de styrdokument som finns för Presstödsnämnden (PSN) och Taltidningsnämnden (TTN) framkommer att PSN och TTN har var sin instruktion med koppling till verksförordningen (1995:1322), skilda nämnder (styrelser) och olika verksamhetsuppgifter. RRV:s bedömning är att PSN och TTN därmed är två separata myndigheter.

Enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, 1 kap. 1 och 3 §§ skall varje myndighet årligen upprätta och till regeringen lämna en årsredovisning. I enlighet med RRV:s bedömning ovan har PSN och TTN inte följt förordningen eftersom en gemensam årsredovisning lämnats med gemensam resultaträkning, balansräkning m.m.

RRV har tidigare i en revisionsrapport 2001-02-09 (dnr 30-2000-1026) till PSN och TTN framfört ovanstående. PSN och TTN har i svar, dnr 007/01 och 006/01, meddelat att de avser att skriva till regeringen och begära undantag från förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag så att TTN kan ingå som en del i PSN:s årsredovisning, dvs. enligt den för nämnderna hittills tillämpade ordningen.

Taltidningsnämnden: Se Presstödsnämnden.

11

Utveckling av ekonomisk styrning i staten

11 Utveckling av ekonomisk styrning i staten

11.1 Riktlinjer för utvecklingsarbetet

Riksdagen har godkänt följande riktlinjer för den fortsatta utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten (bet. 1999/2000:FiU13, rskr. 1999/2000:106):

- Statsbudgeten skall kunna presenteras i termer av intäkter och kostnader, inbetalningar och utbetalningar samt tillgångar och skulder.
- I statsbudgeten skall utöver mål även kostnadsramar föreslås för statlig verksamhet.
- Styrningen av enskilda myndigheter och deras sakverksamheter skall verksamhetsanpassas.

Finansutskottet har dessutom angett några utgångspunkter som det ur ett riksdagsperspektiv är särskilt angeläget att beakta i det fortsatta arbetet. Det handlar om bl.a. riksdagens behandling av budgeten baserad på nya budgeteringsprinciper, effekter på skatter och transfereringar av en kostnads- och intäktsmässig redovisning, konsekvenser för riksdagens beslut om större investeringar, övergripande budgetmässiga restriktioner, behovet av ett stabilt och begripligt regelverk som vårdas och övervakas samt behovet av vidareutveckling av målstyrningen.

Av finansutskottets betänkande (bet. 1999/2000:FiU13) framgår även att riksdagen är intresserad av att fortlöpande följa utvecklingsarbetet inom området.

I budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/2001:1) informerade regeringen kortfattat om det genomförda och planerade arbetet inom området, och angav att ett samlat förslag till fortsatt utveckling skulle presenteras i en pro-

memoria i departementsserien. Promemorian, Ekonomisk styrning för effektivitet och transparens (Ds 2000:63), överlämnades till finansministern i december 2000 och gick samtidigt ut på remiss.

I budgetproposition för 2001 presenterade regeringen även en indelning av den statliga verksamheten i 47 politikområden. Indelningen syftar till att möjliggöra en bättre koppling mellan mål, resultat och kostnader, och är en viktig del i utvecklingsarbetet.

Vissa politikområden omfattar verksamheter som helt ryms inom ett utgiftsområde, medan andra politikområden berör flera utgiftsområden. En myndighets hemvist bestäms av verksamhetens huvudsakliga inriktning. Denna utgångspunkt har även legat till grund för fördelningen av anslag mellan politikområden.

Av finansutskottets budgetbetänkande (bet. 2000/01:FiU01) framgår att indelningen i politikområden kan ge förutsättningar för bättre formulerade mål inom ramen för resultatstyrningen. Utskottet framhåller dock att det är nödvändigt att regeringen i det fortsatta arbetet beaktar konsekvenserna för riksdagen. För att riksdagen skall kunna ta till vara de potentiella fördelarna med politikområden är det viktigt att indelningen anpassas till riksdagens arbetsformer.

Betänkandet Utvärdering och uppföljning av budgetprocessen (SOU 2000:61) överlämnades till finansministern i juni 2000. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Finansdepartementet.

11.2 Ekonomisk styrning för effektivitet och transparens

Förslagen i promemorian Ekonomisk styrning för effektivitet och transparens (Ds 2000:63) omfattar dels budgetens och redovisningen roll som beslutsunderlag i den årliga budgetprocessen, dels budgetens och redovisningens roll som informationsbärare till beslutsfattare och allmänhet. Delar av förslagen i promemorian presenterades översiktligt i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/2001.1, volym 1, kapitel 10).

Under arbetet med promemorian har riksdagens synpunkter i anslutning till godkännandet av riktlinjerna för utvecklingsarbetet varit en viktig utgångspunkt. Ytterligare utredningsarbete krävs dock.

Remissbehandlingen av promemorian har nyligen avslutats. Beredning av remissvaren pågår i Regeringskansliet.

11.3 Fortsatt utvecklingsarbete

Det fortsatta arbetet med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten sker med målsättningen att huvuddelen av de förändringar som skall göras skall vara genomförda i och med den budget som avser 2004. Tidsplanen innebär att det budgetarbete som bedrivs under 2003 skall ske enligt de nya principerna.

Regeringen har för avsikt att arbeta vidare med att precisera en ändamålsenlig indelning av statlig verksamhet i politikområden och underliggande strukturer. Därutöver kommer regeringen, i enlighet med vad som aviserades i promemorian Ekonomisk styrning för effektivitet och transparens (Ds 2000:63), att bedriva ett fortsatt utredningsarbete. Det fortsatta arbetet kommer till stor del att inriktas på de områden som lyfts fram av remissinstanserna och de synpunkter riksdagen lämnade i anslutning till godkännande av riktlinjerna.

Det fortsatta utvecklingsarbetet kommer även att omfatta ett ställningstagande till förslagen i betänkandet Utvärdering och vidareutveckling av budgetprocessen (SOU 2000:61) samt de förslag till regelförändringar som aktualiserats i Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen inför 2000-talet (bet. 2000/01:RS1). Därutöver kommer en kontinuerlig utveckling att ske av årsredovisningen för staten.

En viktig del i det fortsatta arbetet är en vidareutveckling och implementering av ett ändamålsenligt IT-stöd.

Det fortsatta arbetet kommer att ske i dialog med riksdagen. Bland annat har Riksdagskommittén angett att man avser fortsätta sitt arbete med inriktning på bl.a. eventuella förslag från regeringen när det gäller politikområdesindelning och budgetfrågor (bet. 2000/01:RS1).